

1 § Justering av protokoll

Protokollen för den 25 och 28 april justerades.

2 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 11 april hade kommit in.

3 § Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2013/14:26 för tisdagen den 29 april i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från civilutskottet.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:434

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:434 Stöd till kvinnojourer

av Per Bolund (MP)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 28 april 2014

Socialdepartementet

Fredrik Reinfeldt (M)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:437

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:437 Deportationer av asylsökande med asylrätt av Jabar Amin (MP)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 19 maj 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 29 april 2014

Justitiedepartementet

Tobias Billström (M)

Minna Ljunggren

Statssekreterare

Interpellation 2013/14:439

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:439 Införande av kvotplikten av Mats Pertoft (MP)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 26 maj 2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 25 april 2014

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:442

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:442 Fossiloberoende fordonsflotta av Anders Ygeman (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 2 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 25 april 2014

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2013/14:FPM72 Förordning om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter *KOM(2014) 179*, *KOM(2014) 180* till miljö- och jordbruksutskottet

2013/14:FPM73 Meddelande om ett nytt ramverk i EU för att stärka rättsstatens principer *KOM(2014) 158* till konstitutionsutskottet

2013/14:FPM74 Meddelande om gräsrotsfinansiering *KOM(2014) 172* till finansutskottet

2013/14:FPM75 Förordning om personlig skyddsutrustning *KOM(2014) 186* till civilutskottet

6 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2013/14:221 till näringsutskottet

2013/14:224 till skatteutskottet

Motioner

2013/14:Fi6 och Fi7 till finansutskottet

7 § Politik för det civila samhället m.m.

Politik för det civila samhället m.m.

Kulturutskottets betänkande 2013/14:KrU5

Politik för det civila samhället m.m. (prop. 2013/14:117) föredrogs.

Anf. 1 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Det civila samhället, det Folkrörelsesverige vi har och nu ska debattera, är en mycket viktig komponent i vårt samhälle. Om idrottsrörelse och friluftsliv fungerar och har ett stort utbud mår också vi som bor i samhället, folket, bra. Med ett fungerande folkrörelsesamhälle blir allt bättre, och det ger folket möjlighet att berika livet på ett bra sätt. Folkhälsan stärks.

Herr talman! Vi socialdemokrater har många reservationer i detta betänkande. Vi står naturligtvis bakom alla dessa, för det är viktiga frågor där vi vill förändra. Men för tids vinnande ska jag tala om reservation nr 6 Det statliga idrottsstödet och avgifter inom idrottsrörelsen, under punkt 8. Jag yrkar också bifall till reservation nr 6.

Vi har många reservationer för att vi inte lutar oss tillbaka och är nöjda med läget som det ser ut i dag. Vi socialdemokrater vill mer. Vi tror att Sverige kan bättre.

I dag är verkligheten regeringens största fiende. Det är en verklighet med hög arbetslöshet, högre än för åtta år sedan, och en ungdomsarbetslöshet som har tredubblats. Det är en verklighet där människor utförsäkras och inte får sjukersättning under sin cancerbehandling. Det är en verklighet där människor inte får utbildning via Arbetsförmedlingen för att kunna ta de lediga jobb som finns.

Det är verkligheten inom samhället och också inom det civila samhället där vi har allt högre avgifter.

Vi ser sjunkande skolresultat. Vi ser färre händer i vården. Vi ser en vård som krackelerar där riskkapitalbolag plockar ut miljardvinster ur vår gemensamma välfärd.

Herr talman! Det kanske värsta av allt är de utsatta barnen i vårt samhälle. Det handlar om barn till arbetslösa och barn som har sjuka föräldrar. Barnfattigdomen lever i allra högsta grad kvar, och klyftorna i samhället växer och har växt under de åtta åren med borgerlig regering. Det gör mig ont att se. Då blir folkrörelsen, det vill säga det civila samhället, extra viktig.

Efter skattelättnader på 134 miljarder för dem som har det allra bäst och mest finns det i dag inte tillräckliga resurser hos den borgerliga majoriteten att satsa i civilsamhället.

I dag finns det barn som inte har råd att delta i idrotts- och friluftaktiviteter på grund av de höga avgifterna. Regeringen har också sett detta. Som en lösning på problemet inför den borgerliga regeringen och majoriteten en fritidscheck, som jag är starkt kritisk till.

Som jag har berättat tidigare i kammaren är jag aktiv i en stor sportklubb i Uppsala, Vaksala sportklubb. Vi har en stor verksamhet men tvingas också ta ut ganska höga avgifter av dem som är aktiva i klubben. Tydligast blev det när den borgerliga kommunen ändrade stödet till klubbarna. Då förlorade vår klubb många tusen i stöd.

Det är borgerlig politik. Man har inte råd med idrott och friluftsliv för barn och unga, men skattesänkningar på 134 miljarder för dem som redan har mest har man råd med. Det satsar man på.

LO har räknat ut att skattesänkningarna motsvarar 400 000 heltidsanställda undersköterskor.

Det är skrämmande hur mycket pengar som har gått till skattesänkningar till dem som redan har mest medan barn med sjuka och arbetslösa föräldrar ska gå med mössan i hand först till sin idrottsförening för att få ett intyg och sedan till socialförvaltningen för att få en check för att kunna vara med i föreningsliv och föreningsaktiviteter.

Jag är rädd att de barn och unga som ska utsättas för detta kommer att avstå helt. De kommer inte att delta i föreningslivet. I stället kommer de kanske att ägna sig åt annat. Då kommer utanförskapet att växa, och jag är rädd att både skadegörelse och kriminalitet riskerar att öka.

Nej, vi socialdemokrater vill ha ett annat Sverige. Vi tror att Sverige kan bättre. Vi vill satsa på barn och unga. Vi vill satsa på folkhälsan. Vi vill se till att det finns resurser så att alla kan vara med i idrottsrörelse och föreningsliv. Vi avsätter därför mer pengar i vår budget. Vi lägger 300 miljoner mer på idrott och friluftsliv för att få ned kostnaderna. Vi lägger fram skarpa förslag och ser fram emot höstens valrörelse.

Valrörelsen har startat, och vi kommer att visa på de orättvisor och skillnader som finns i dagens samhälle. Som jag sade tidigare är verkligheten regeringens största fiende. Sverige kan mycket bättre.

Jag yrkar bifall till reservation 6.
(Applåder)

Anf. 2 TINA EHN (MP):

Herr talman! Dagens betänkande handlar om politik för det civila samhället.

Man kan säga att ett starkt civilsamhälle stärker demokratin. Det svenska civilsamhället utgörs av ett myller av stora och små organisationer: stora folkrörelseorganisationer, lokala föräldrakooperativ, kyrkor och samfund, hobbyföreningar, stiftelser, studieförbund, bostadsrättsföreningar, fackföreningar, organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter och så vidare. Det är viktiga gemenskapsfunktioner. När tiderna förändras sker även förändringar inom området för det civila samhället.

Jag tänkte breda ut mig lite och prata om något som inte är med i dagens betänkande. Vi håller oss väldigt mycket till diskussioner om idrottsrörelsen, men som jag sade i inledningen är det otroligt mycket som handlar om civilsamhället.

I Sverige har det funnits något som heter koloniträdgårdar i 100 år. Det har funnits i Europa betydligt längre. Där har flera generationer stadsbor fört odlingstraditionen vidare. Man kan nästan säga att det är en del av kulturarvet. Det är också en resurssnål form av närrecreation, bra för folkhälsan och ett steg på vägen in i det ekologiskt hållbara samhället.

Redan 1916 fanns det koloniträdgårdar i 37 svenska städer. År 1917 fanns det närmare 6 000 kolonilotter bara i Stockholm, och där skördades bland annat runt 870 ton potatis.

Men ursprungligen och fortfarande betyder ordet civil medborgerlig. Det civila samhället handlar mycket om hur människor lever tillsammans och tar hand om och hjälper varandra utan inblandning av myndigheter. Det är en definition man får upp när man letar på ordet. Det finns mellan det vi förstår som stat respektive näringsliv.

Civilsamhället är alltså väldigt mycket. När jag tänker på det är jag lite ledsen att man inte har lyft fram frågorna bredare och vidare för att kunna debattera här i kammaren på ett helt annat sätt. Men det tillhör kanske politiken att vi ofta ser saker i stuprör.

I rapporten *Framtidens civilsamhälle* från regeringens Framtidskommission finns en hel del intressant att läsa. Jag har läst om att nära 80 procent av den vuxna befolkningen är medlemmar i minst en förening, och 2009 arbetade 48 procent frivilligt i minst en ideell organisation. De samlade intäkterna för organisationer i civilsamhället uppskattades samma år – 2009 – till 212 miljarder kronor och antalet heltidsanställda till 110 000 personer. Det är ganska tunga siffror.

Det finns mycket spännande att läsa om i *Framtidens civilsamhälle*. Jag tänkte breda ut mig även här, herr talman. Framtidskommissionen skriver att en av de forskare som oftast uppmärksammas är statsvetaren Robert D. Putnam, som i boken *Den fungerande demokratin* lanserade en analys byggd på begreppet socialt kapital. Med hjälp av detta begrepp försöker han fånga in de mellanmänskliga roller och relationer som knyter samman samhället.

I ett forskningsprojekt om de demokratiska konsekvenserna av en regionaliseringsreform i Italien iakttog han hur de demokratiska institutionerna fungerade väsentligt bättre i norra Italien än i södra. I sina försök att förklara detta fokuserade Putnam på de historiska skillnaderna. Norditalien hade ett starkt civilsamhälle som kunde spåras tillbaka till senmedeltidens norditalienska stadsstater, medan Syditaliens historia var utpräglad feodal.

Invånarna i norra Italien läste fler tidningar, var mer aktiva i ideella organisationer, hade större förtroende för sina medmänniskor och visade en större tendens att engagera sig i politiska frågor än invånarna i södra Italien. Detta högre sociala kapital i de norra regionerna använde Putnam för att förklara både den mer effektiva demokratin och den högre ekonomiska tillväxten.

Putnam förknippas också med tanken att ett minskande socialt kapital i dag håller på att skapa en demokratisk kris. Han utvecklar denna tankegång i boken *Den ensamme bowlaren*. Det var utvecklingen om Putnam.

I dagens betänkande, herr talman, finns ett antal motioner. En av dessa har Miljöpartiets Jonas Eriksson författat. Den handlar om social ekonomi, vilket är en del av civilsamhället. Motionens olika förslag är uppdelade i olika betänkanden, och det är nog symtomatiskt för ett område som civilsamhället att frågorna inte passar i ett utskott eller ett betänkande. Det är frågor som knyter ihop samhället och fyller livet med annat än arbete och lön.

Ett av förslagen i betänkandet finns alltså i en reservation, och den vill jag härmed yrka bifall till. Det är reservation 4. Reservationen handlar om att social ekonomi ska vara ett statistikområde. Det underlättar väsentligt för att kunna utvärdera den sociala ekonomins betydelse i samhället när det gäller till exempel antalet sociala företag, ekonomisk omsättning, antalet anställda och fördelning inom olika branscher.

I betänkandet kan man läsa att arbetet är under uppbyggnad, men redan i januari 2010 gav regeringen ett uppdrag till Statistiska centralbyrån att ta fram statistik om det civila samhället i enlighet med FN:s statistiksystem för satelliträkenskaper om ideella organisationer. Enligt det senaste uppdraget från regeringen ska det finnas sådan tillgänglig statistik senast den 22 februari 2015. Jag vill ändå yrka bifall till reservationen här i dag.

Några andra reservationer och förslag i betänkandet berör förstås frågor om idrott. Jag vill säga att även vi i Miljöpartiet kan se att det råder olikheter och att avgiftsökningar inom idrotten och tillgången till idrott ser olika ut. Det råder skillnader i stödet från kommunerna, och det råder olikheter i hur idrotten når olika grupper i samhället.

Vi har i Miljöpartiet uppmärksammat frågan, och vi har i våra budgetförslag konkreta förslag på satsningar avseende både idrott och kultursatsningar, inte minst i miljonprogramsområden. Vi tycker att det är väldigt viktiga ställen att göra speciella satsningar i, både när det gäller idrott och kultur.

Det finns flera reservationer som jag tycker är intressanta och har betydelse, såsom den reservation som handlar om krav som ställs på elitidrottsarenor. När man besöker kommuner och fritidsförvaltningar dyker denna fråga ofta upp. De har stora kostnader för arenorna.

När det gäller texten i reservationen vet jag inte riktigt om jag tycker att förslaget på finansiering är formulerat på det sätt jag skulle vilja. Därför ställer jag mig inte bakom själva reservationen, men jag tycker att frågan är oerhört viktig. Jag tycker också att svaret inte är något svar och att det brister. Det är två meningar eller något sådant. Någon får gärna komma upp och resonera runt hur man har tänkt här.

Reservationen om hbtq-frågor tycker jag är otroligt viktig. Jag har tidigare ställt mig bakom sådana reservationer.

Jag ser i betänkandet att regeringens förslag om det särskilda verksamhetsstödet till Studieförbundet Sisu Idrottsutbildarna, som vi allihop stöder här i dag, har ett slags betydelse när man på deras hemsida tittar på vad de har för värdegrund. Jag hoppas att den värdegrunden verkligen kommer att genomsyra hur man fördelar stödet. Det hoppas jag är ett svar på den frågan.

Anf. 3 MARGARETA LARSSON (SD):

Herr talman! Jag ska börja med att berätta en sak. För ett antal år sedan upptäckte jag att det demokratiska samtalet i Sverige var en bristvara. Till skillnad mot andra länder får man inte prata om politik eller religion i det här landet. Vi tassar på tå, väger ord och väljer lagom samtalsämnen för att inte riskera att någon blir trampad på tårna. Med åren utvecklas en sorts ingenjörskonst av umgängesetik såväl i privatliv som i arbetsliv. Det gäller att hitta balansen i samtal och uppträdande så att ingen blir kränkt, för det kan få allvarliga konsekvenser – det har vi märkt.

Efter den filosofiska iakttagelsen kan jag lika gärna fortsätta att dela med mig av mina upplevelser. Innan jag gick med i Sverigedemokraterna trodde jag att vi alla levde i en väl fungerande demokrati. Det hade man tutat i oss i skolan sedan länge. Det hade man även gjort på 90-talet. Då hade vi en samhällskunskapslärare som hävdade att vi levde i en förnämlig demokrati jämfört med andra länder, särskilt med tanke på vår framstående yttrande- och mötesfrihet. Vi var närmast världsbäst i jämlikhet. Det kunde vi på något vis tacka arbetarnas klasskamp för, förstod jag mellan raderna.

Läraren sade själv att han var en före detta journalist och socialist. Han berättade ivrigt och propagerade för hur viktigt det var att rösta ja i EG-valet 1994. Jag tyckte annorlunda när vi skulle göra ett grupparbete om det och anförde min analys i saken. Till min förvirring fick jag känna på en väldigt spänd och obehaglig stämning från en annars så trevlig och glad lärare.

Jag gick med i Sverigedemokraterna 2004 för att de kämpade för just yttrandefrihet, att få yttra sig i samhällsfrågor, som faktiskt är nödvändiga att diskutera. Alla frågor ska kunna diskuteras i Sverige. Det var först då jag upptäckte att detta med mötesfrihet och att alla behandlas lika i Sverige inte stämde, och det blev en chock. Sådant här händer väl bara i andra länder, tänkte jag, i totalitära stater, ociviliserade länder – inte i Sverige. Det tog en tid att bearbeta det.

Det gjorde mig bekymrad, och det medverkade till att jag ägnade mig åt att trots det motståndet engagera mig i partiet, för att vara med och bryta den här dysfunktionen i Sverige, som jag tyckte var oroande. För mig har det fria ordet alltid varit viktigt och att människor ska kunna

känna sig fria att uttrycka det man känner och upplever. Det är utifrån den tanken det finns olika partier, och människor ska våga engagera sig i samhället och känna sig delaktiga. Allt annat är ett hot mot demokratin.

Herr talman! För att till exempel det allmänna stödet för offentliga bidrag till det civila samhället ska kunna ske på ett ansvarsfullt sätt måste stödet fördelas på ett redbart, pålitligt och transparent sätt. Mottagare av skattefinansierat stöd bör därför uppfylla minimikrav på kvalitet och samhällsnyttigt innehåll. Allt annat är bristande respekt för demokratin i allmänhet, för att inte tala om skattebetalarnas pengar.

Men tyvärr har det visat sig gång efter gång under de senaste åren att våldsbejakande föreningar och organisationer som uppmanar till lagbrott och som inte ställer sig bakom demokratiska grundprinciper har uppburit offentligt stöd. Det kan röra sig om yttrandefrihet, mötesfrihet och mäns och kvinnors lika värde.

Vi har extremister som slåss i oförminskad takt ute på gatorna. En av grupperna får tillgång till offentliga lokaler och får driva bokcaféer. De tillåts även genomföra aktioner som att ockupera kommunhus, vilket blir rapporterat om i pressen i närmast sympatiska ordalag. Den andra fördöms kraftigt, med rätta. Vi har ekologiska terrorister som begår gärningar som olaga intrång, misshandel och olaga hot. Även dessa ses på med blida ögon, tycker jag mig uppleva.

Andra gånger fungerar det precis tvärtom, vilket förståeligt nog skapar förvirring. Föreningar som står på demokratisk grund förvägras bidrag av svenska myndigheter då handläggarna uppenbarligen har en så skämd demokratisyn att de vägrar utbetala bidrag till vad de personligen inte gillar i föreningen. Jag talar nu naturligtvis om att dåvarande Ungdomsstyrelsen, numera Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, vägrade att betala ut stöd till Sverigedemokratisk Ungdom. Ung Vänster fick däremot stöd beviljat – trots att de vid det avgörandet helt saknade lokala stadgar. SSU fick också stöd beviljat – trots att de hade samma upplägg som Sverigedemokratisk Ungdom.

Herr talman! Jag kan inte vara den enda i Sverige som tycker att det är pinsamt när regeringen vitt och brett talar om demokrati och gärna läxar upp andra länder men samtidigt inte ser sina egna brister. Den som kan sin bibel vet att det står något om det. Det handlar om att se grandet i sin nästas öga men inte bjälken i sitt eget.

Trots den svenska grandiosa självbilden av tolerans och öppenhet kan vi gång på gång bevittna hur föreningar och organisationer får statliga bidrag trots att det handlar om kvinnoförtryck och värderingar som går stick i stäv med den grundlag vi har. Man betalar ut pengar till organisationer som förespråkar dödsstraff för homosexuella och till frontorganisationer för muslimska brödraskapet och låter vänsterextremister som öppet förespråkar utomparlamentariska metoder mot allt de tycker är fel i samhället få gratis mötesplatser.

Det är som om organisationer behandlas annorlunda av staten och etablissemangen om de antingen

1. uppfattas ha ett välmenande syfte men har råkat välja fel metoder
2. utgörs av en grupp som anser sig missförstådd eller där någon riskerar att känna sig kränkt

3. anses behövas som motkraft, där jag inte kan låta bli att nämna att om de förespråkar kunskapsintensiv, grön innovation kastas troligen skattepengar efter dem.

Begreppet allas lika rätt och värde har på något sätt blivit ett religiöst mantra som förväntas upprepas i var och varannan mening som bevis för att man är en rättrogen. Men precis som ordet halleluja är det i dag inte längre någon som förstår innebörden av det ordet – och snart inte heller innebörden av allas lika rätt och värde – för termen innebär i Sverige i praktiken allas rätt att tycka lika.

Herr talman! Jag kan inte nog betona hur viktigt det är att individer kan känna sig fria att ta del av frivilliginsatser, vare sig det handlar om ideella föreningar, religiösa församlingar eller idrotten, för att stärka det sociala kapitalet i samhället – detta utan hot, sanktioner och sexuella övergrepp, som ibland tycks gälla inom organiserade fritidsaktiviteter. Starka lokalsamhällen och en trygg, levande hembygd är i stället en viktig faktor för det goda samhället. Rädsla och misstro mot enskilda och myndigheter är något vi bör komma till rätta med.

Precis som i fallet familjerna är statens och kommunernas primära uppgift att lyfta fram och stödja den ideella sektorn utan att i alltför hög grad begränsa dess handlingsfrihet eller lägga sig i vad den gör.

Vi sverigedemokrater vill öppna upp för demokratiska och respektfulla samtal, där var och en kan få prata till punkt utan att bli demoniserad. Vi vill öka livsglädje, livsmod och hälsa för samtliga i vårt land genom fria samtal och ett möte över generationsgränserna. Framför allt värnar vi hälsan och livsglädjen hos våra äldre, våra yngre och dem som har funktionsnedsättning, som vi också har anslagit extra medel till.

Anf. 4 AGNETA GILLE (S) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära någon replik i debatten om detta betänkande, men efter att ha lyssnat på Margareta Larsson från Sverigedemokraterna känner jag mig upprörd, mörkrädd och tyngd av den åsikt som lyfts fram i betänkandet.

Jag blir illa berörd av att höra Margareta Larssons anförande när det gäller demokratin och när hon i sin inledning påstår att det inte finns demokrati i Sverige och att Sverige inte är ett demokratiskt land, herr talman. Jag vill att Margareta Larsson ska försöka läsa på vad begreppet står för och se till att förstå vad demokrati är och vad det innebär. Det handlar inte om vad din lärare har sagt till dig eller någonting sådant, Margareta Larsson, utan du ska själv ta ansvar för detta och själv inse vilken situation det handlar om.

I nästa mening, när Margareta Larsson fortsätter sitt inlägg, finns detta med demokrati med. Då lyfter du fram demokratin som en lösgörande faktor. Vad består demokratibegreppet av för dig? Vad innebär demokrati för dig som sverigedemokrat? När det gäller människors situation i Sverige ska vi självfallet se till att alla har möjlighet att säga det man vill, tycka det man vill och uppleva det man vill. Sverige är ett fritt land. Jag är stolt över Sverige. Jag har själv invandrade rötter, och jag är stolt över att vara svensk i dag.

Jag tycker att det är skrämmande att höra Margareta Larssons syn på hur Sverige fungerar och hennes syn på demokrati. Jag vill att hon utvecklar detta.

Anf. 5 MARGARETA LARSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag blir lite fundersam över det som Agneta Gille säger. Hon talar om att bli mörkrädd och att det är skrämmande. Det var det jag upplevde när man som ett folkvalt parti inte fick tillgång till mötesplatser i kommunen – i Folkets Hus, exempelvis. Det är problem som fortsätter att existera i dag. Man motarbetas när man vill träffas, över huvud taget. Detta gjorde mig mörkrädd, och det var skrämmande.

Jag har tidigare varit en flitig skribent i tidningar, och jag har alltid gått ut med mitt namn. När det blev känt för tidningarna att jag var företrädare för Sverigedemokraterna trycktes inte en enda artikel, hur mycket jag än skrev. Det var detta jag tyckte var skrämmande, och jag blev mörkrädd. Någonstans kände jag mig lurad i och med att vi hade trott att vi lever med en yttrandefrihet. Det blev vi itutade i skolan, och det har vi fått lära oss. Men när det sedan testas i praktiken visar det sig vara fullständigt horribelt.

Jag förstår inte riktigt din mörkrädsla, Agneta Gille. Men min mörkrädsla består av de praktiska erfarenheter jag har gjort i det här samhället.

Anf. 6 AGNETA GILLE (S) replik:

Herr talman! Vi har fri mötesrätt. Vi har avsatt hur mycket polisresurser som helst i Sverige för att låta dina kamrater hålla demonstrationer, Margareta Larsson. Det handlar om Svenskarnas parti och om Sverigedemokraterna som har sina demonstrationer runt om i landet, och vi ser vad det har lett till. Där har man verkligen visat på vilken skillnad det är mellan våra synsätt på människor. Det handlar också om de som finns på gator och torg för att visa sin avsky för de värderingar som Sverigedemokraterna och Svenskarnas parti har och för den främlingsfientliga rasistiska inställning som finns hos er.

Det finns möjligheter. Det finns en frihet att genomföra demonstrationer. Det finns en mötesfrihet i Sverige. Det ser vi bevis på. Vi har alla sett detta på tv-bilder, nu senast på första maj. Jag tror inte att det är som du säger.

Jag tycker fortfarande att det är mycket skrämmande att se och höra den inställning ni har till demokratibegreppet.

Anf. 7 MARGARETA LARSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi delar tydligen inte samma bild. Man måste ha varit med i det här partiet för att uppleva det vi har gjort. Man måste uppleva den propaganda som har funnits och som finns i det här landet. Den finns även i skolorna, där man kör politisk propaganda mot ett visst parti. Naturligtvis påverkar detta elever. Så här gör man i stället för att ha en objektiv hållning till olika politiska partier. Ett politiskt parti som vårt fick inte någon inbjudan till skolorna. Det måste bero på någon form av påverkan någonstans.

Vi måste kunna lära oss att samtala med varandra och byta åsikter oavsett om vi gillar varandras åsikter eller inte. Vi måste kunna analysera

dem på ett respektfullt sätt. Det är någonting som vi är ansvariga för. Även vi politiker måste visa att vi har en öppenhet utan att vi demonisera och kallar varandra för rasister bara för att man har olika lösningar när det gäller hur man ska hantera ett samhällsproblem eller en samhällsfråga.

Jag tycker inte om den här demoniseringen. Jag tycker att vi ska tala i respektfulla ordalag. Det ökar demokratin, och det gör att fler människor tross engagera sig i politiken utan att bli skrämde.

(Applåder)

Anf. 8 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tänkte reflektera lite grann över det som sades här alldeles nyss. För mig var det mycket av lösryckta exempel på olika principer, odemokratiska beteenden och beskrivningar av hur samhället är. Sverigedemokraterna upplever sig på något sätt som martyrer, man pekar ut fiender och man citerar Bibeln med förbundna ögon. Det var väldigt mycket sådant, kände jag.

Det står naturligtvis Margareta Larsson fritt att göra så. Jag tänkte ändå fråga: Hur främjar Sverigedemokraterna det demokratiska samtalet?

Anf. 9 MARGARETA LARSSON (SD) replik:

Herr talman! Nu förstår jag inte vad du menar konkret, Tina Ehn. Du får precisera.

(TINA EHN (MP): Jag tänkte fråga: Hur ser Margareta Larsson på Sverigedemokraternas politik och på hur man främjar det demokratiska samtalet i samhället? Det var min fråga.)

Det är som jag sade tidigare: Vi vill ha en respektfull ton. Vi vill att man ska kunna våga tycka olika saker i det offentliga samtalet utan att bli demoniserad och få märklige, fientlige epitete på sig. Det är därför vi har stått kvar, och det är därför jag gick med i partiet och har fortsatt att driva detta. Jag har gjort det för att få ett slut på den så kallade mobbningen. Detta främjar inte det demokratiska samtalet. Om man har ett logiskt argument för att vilja föra en viss politik eller om man ser att det finns problem med en viss politik tycker jag inte att detta ska besvaras med att man blir kallad rasist eller får något annat känslomässigt laddat epitete.

Det måste finnas lite mer professionell taktik i det här landet för att fler ska kunna mogna i det politiska samtalet och kunna ha en respektfull ton. Det är också detta vi kämpar för.

Anf. 10 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Det är bra att vi är överens om att man ska kunna ha sina åsikter och få föra ett demokratiskt samtal.

Det är viktigt vad man säger och vad man gör så att man inte kränker människor. Det är också viktigt för demokratin att man inte ställer grupper mot grupper och utpekar folk som någonting, utan att allas lika värde och rätt verkligen gäller.

Anf. 11 MARGARETA LARSSON (SD) replik:

Herr talman! Detta att ställa grupp mot grupp är någonting som de övriga partierna verkligen har strävat efter. Man ställer ungdomar mot äldre, man ställer invandrare mot svenskar och man har särlösningar än hit och än dit så att det blir nästan omöjligt att hantera samhället.

Vi vill att alla ska behandlas lika utifrån den kompetens och de erfarenheter man har. Vi tycker inte om positiv särbehandling, för det är att ställa grupp mot grupp.

Anf. 12 BENGT BERG (V):

Herr talman! Politik för det civila samhället handlar mycket om idrott, och jag ska försöka hålla mig innanför sidmarkeringarna. Jag tänkte dock ta upp både ljusa och lite mörka sidor som har med idrotten att göra.

Idrotten är ett viktigt fenomen i samhället, inte bara i Sverige utan över hela världen. Den är i sanning och i dubbel bemärkelse en folkrörelse. Världen över sparkas det fotboll, såväl på storstadsslummens enklaste sandplaner med ett uppstoppat bylte som ska föreställa boll – där barnen joxar med trasan, som Nacka Skoglund sade – som vid tv-sända superfinaler på pulserande arenor. För många killar och tjejer i förorten hägrar en Zlatandröm, som det dock bara är några få förunnat att uppnå. Idrotten har en framskjuten plats i samhället, både på elitnivå och för motionens skull.

Herr talman! Det handlar också om allas rätt att delta, såväl för att alla ska kunna få utlopp för sitt naturliga rörelsebehov och utöva nyttig motion som för att man ska få göra ambitiösa satsningar på en idrottskarriär. Alla ska ha tillgång till de platser och arenor där träning och tävling äger rum, amatörer likaväl som proffs. Detta betyder att vi måste anlägga ett demokratiskt perspektiv på idrottsutövandet. Det handlar om att ställa allas rätt i centrum i stället för enbart det så lättvindiga elitänkandet.

Med andra ord måste samhället ekonomiskt stödja sportaktiviteter för ungdomar i förhållande till vuxna, för kvinnor i förhållande till män och för funktionshindrade i förhållande till dem som inte är det. Även andra människor som inte passar in i schablonnormen ska mötas med respekt och ges berättigad plats i idrottens vardagsrum. Jag tänker på hbtq-personer, jag tänker på människor med en annan etnisk och religiös bakgrund än vår och jag tänker på alla dem – och oss – som inte ens drömmer om en olympisk guldmedalj. Jag har gett upp den drömmen för egen del, herr talman.

Dopning tillhör medaljens baksida. Jag ser dopning som en följd av de stora ekonomiska intressen som har pumpats in i idrotten. Det finns ett moraliskt och sportsligt problem med dopningen som riskerar att förta både spänningen och glädjen i de stora idrottsevenemangen. Också Sverige, som sedan länge har hållit en hög profil i dopningstestandet och i debatten om otillåtna preparat, har drabbats av dopningsskandaler. I ett trollslag kan en olympisk hjälte förvandlas till en skurk som får bära hela nationens tunga besvikelse på sina axlar.

Som jag ser det hänger dopningens utbredning ihop med de enorma penningsummor som ympas in i själva idrottskulturen. De olympiska lekarna har blivit de olympiska spelen, och spelet gäller tyvärr så mycket

mer än själva resultatlistan. ”Huvudsaken är inte att vinna utan att kämpa väl” är en paroll som i dag mest liknar en väggbonad i ljusblå korsstygn.

Herr talman! Jag ska säga några ord om arenakulturen. Den så kallade arenakulturen är något som har utvecklats över hela landet. I Stockholm finns flera stora arenor, ofta med lika stora ekonomiska problem – eftersom det är så mycket pengar inbakade i själva tanken blir det stora problem. Men också ute i landet pressar elitidrotten fram vidlyftiga ekonomiska investeringar, ofta med kommunerna som garant. Tyvärr hamnar den genuina idrotten i bakgrunden när de ekonomiska problemens rynkor djupnar.

Jag har ett exempel från min egen värmländska skogsbygd. Mallbacken heter ett framgångsrikt damfotbollslag som har spelat i Allsvenskan och som med hjälp av stora ideella insatser från hela byn – ja, från hela bygden – har klarat av sina åtaganden över all förväntan. En hemmamatch betyder fest i byn. Unga och gamla, barn och unga – alla går man ur huse, inte bara i Mallbacken utan i hela Värmland.

Så dimper kraven ned från Svenska fotbollförbundet. Det gäller kravallstaket, större och fler duschrum, belysning för tv-sända kvällsmatcher och så vidare. Saken är bara den, herr talman, att kravaller i Mallbacken är lika sällsynta som direktsändningar i tv. Till saken: Risken för orimliga krav på småklubbar är förödande för mångfalden på idrottsområdet. I så fall måste staten skjuta till massvis med pengar, men att dessa skulle kunna tillfalla varje lantlig uppstickare är knappast troligt.

Herr talman! Breddidrott och elitidrott är två sidor av samma mynt – eller samma medalj. Det är kommunicerande kär. Men det finns också en inbyggd problematik, precis som med det mesta här i samhället, och den handlar om pengar. Det är dyrt att ägna sig åt vissa sporter. Det finns också en problematik i att redan små barn betraktas som kommande tänkbara stjärnor och att hetsen i barnidrotten riskerar att ta bort glädjen.

Med alla dessa evinnerliga finaler är det inte heller gratis att hänga med i varje elitseriematch i ishockey. Jag är intresserad av ishockey i sig, men jag måste höja en tumme för bandyn, som har *en* final. Ibland kan dessa finaler och eviga serier likna folksagans kokande gryta, som bara kokar och kokar och där gröten väller över alla bräddar.

Herr talman! Idrotten är också en klassfråga: Vem har råd att vara med, och vem hamnar utanför? Vänsterpartiets rättvisekompass vill ta ut riktningen för en demokratisk idrottskultur i en jämställdhetens samhällskropp.

Jag yrkar bifall till reservation nr 8 av Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Givetvis stöder jag alla våra reservationer, men för att spara tid lyfter jag fram reservation nr 8.

(Applåder)

Anf. 13 AMIR ADAN (M):

Herr talman! Vi debatterar i dag betänkandet KrU5 *Politik för det civila samhället m.m.* I betänkandet behandlas regeringens proposition *Verksamhetsstödet för idrottens bildningsverksamhet* samt motioner från allmänna motionstiden. Det är motioner som rör det civila samhället, idrotten och friidrottslivet.

Regeringen föreslår i propositionen att studieförbundet SISU Idrottsutbildarna, som redan i dag fördelar det statliga verksamhetsstödet till

idrottens utbildningsverksamhet, ska få detta lagreglerat och att den del av SISU:s verksamhet som består av fördelning av statsbidrag ska omfattas av offentlighetsprincipen. Det är något som ett enat kulturutskott står bakom, och därför har jag valt att i mitt anförande lägga vikten vid de motioner som berör idrottspolitik.

För att lyckas få en så stor bredd som möjligt och för att lyckas få fler som börjar idrotta behövs en elit, och för att få fram en elit krävs en stor bredd. Att idrotten i Sverige i större utsträckning än i de flesta andra länder är till för alla som bor här, oavsett social bakgrund och privata ekonomiska muskler, är nog en av de bidragande orsakerna till att Sverige fortsätter att producera världsstjärnor.

Detta är en svensk modell vi ska fortsätta värna, och det är med omsorg om denna svenska idrottsmodell som regeringens stora satsning på Idrottslyftet – 500 miljoner kronor årligen – ska ses. Satsningen sjösattes 2007 och är en tydlig ambition och uttalad önskan om att idrotten ska nå ännu fler och bli ännu bredare.

Herr talman! Regeringen satsar lite drygt 1,7 miljarder på svensk idrott. Den gamla och oförutsägbara finansieringsmodellen, där idrotten finansierades via Svenska Spel, har ersatts med en finansieringsmodell via skatten. Därmed har idrottsrörelsen en mer stabil ekonomi och vet vad den har att röra sig med.

Vi har alla följt utvecklingen med höjda avgifter för unga att vara medlemmar i en förening och den oroande trenden med kommuner som sänker sina anslag. Detta är en utveckling som vi noga måste följa. Men vi måste också vara medvetna om att en annan orsak till att föreningarnas ekonomi ser annorlunda ut är avsaknaden av övriga intäkter som tidigare bestod av bland annat lotteriförsäljning.

När den första föreningsstudien gjordes, 1994, fick genomsnittsföreningen in lika mycket intäkter från medlemmarna som från lotteriet och kommunen – med andra ord lika mycket av de tre pottorna. När en liknande undersökning gjordes 2009 hade bilden förändrats radikalt. Ungefär lika mycket som intäkterna för avgifterna hade ökat i föreningarna hade lotteriverksamheten minskat. I dag står lotteriverksamheten för 6 procent av föreningarnas intäkter.

Regeringen har beslutat om ett förslag om att införa en fritidspeng i syfte att förbättra möjligheterna för barn att delta i organiserade fritidsaktiviteter. Barn som inte har råd att vara med i exempelvis en idrottsklubb drabbas i dag av ett utanförskap som både känns och syns. För att finansiera fritidspengen anslås 41 miljoner kronor för 2014 och 81 miljoner kronor årligen från och med 2015. Reformen ska träda i kraft den 1 juli i år.

Vi är många som har sett nyhetsinslag eller reportage som visar på orättvisor som finns vad gäller jämställdhet mellan kön inom idrotten, och då i huvudsak vad gäller anläggningsmöjligheter. Jämställdhetsarbetet inom idrotten har pågått under många år, men än finns det mycket kvar att göra.

Riksidrottsförbundet beslutade på RF:s stämma 2011 att revidera och komplettera jämställdhetsmålen för idrottsrörelsen samt att uppdra till Riksidrottsstyrelsen att aktivt arbeta med jämställdhetsintegrering. Det visar på att Riksidrottsförbundet aktivt arbetar med frågan, men man måste även följa den från regeringens håll.

Frågan om att arrangera stora idrottsevenemang har varit uppe på tapeten de senaste åren. Man ska vara medveten om att det årligen genomförs över 40 internationella idrottsevenemang i form av VM, EM, World Cup och liknande tävlingar i Sverige, så stora idrottsevenemang sker årligen i Sverige. Det var inte heller länge sedan som kulturministern skrev under en ansökan om att Sverige ska arrangera fotbolls-EM 2020. Men vi måste också inse att vi kanske inte kan ha de absolut största idrottsevenemangen i Sverige, som till exempel ett OS, då vi inte har den infrastruktur som krävs och då kostnaderna blir alldeles för höga.

Slutligen, herr talman, är Sverige fantastiskt när det gäller idrott. Vår bredd bidrar till bättre folkhälsa, fostrar den uppväxande generationen i ansvarstagande och social träning samt förgyller mångas tillvaro på läktare och framför tv-apparater där hemma i soffan. Regeringen värnar vår svenska idrottsmodell. Detta visar man inte minst genom satsningar på den ekonomiskt.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut i KrU5, *Politik för det civila samhället m.m.*
(Applåder)

Anf. 14 AGNETA GILLE (S) replik:

Herr talman! I mitt anförande försökte jag påvisa hur otäckt det är att barn som har det tufft pekats ut i olika situationer. Ändå tycker Amir Adan att detta med fritidscheck är en väldigt bra lösning. Barn till arbetslösa föräldrar och barn till långtidssjukskrivna föräldrar som har det väldigt tufft i samhället ska komma till föreningen med mössan i hand utpekade som de som inte har råd att vara med i föreningen. Detta Sverige jobbar den borgerliga regeringen fram i dag. Vi ska gå tillbaka till 20-talet så att barn får gå med mössan i hand för att kunna delta i fritids-evenemang och i idrottsrörelsen. Det är man stolt över och tycker är bra. Jag tycker att det är en förfärlig politik. Det är skrämmande att vi i dag i Sverige, med så mycket skattesänkningar och med så mycket resurser till dem som är välbeställda, ska peka ut dessa barn på det sättet.

Jag skulle vilja höra hur Amir ser på den situationen, men jag vill också fråga hur han ser på stora idrottsevenemang och var Moderaterna står i frågan. Det är en stor brist och frånvaro vad gäller satsningar och att kunna driva frågan om att också Sverige ska ha stora evenemang.

Anf. 15 AMIR ADAN (M) replik:

Herr talman! Vad gäller just fritidspengen tycker jag att den är ett bra sätt att få in barn i föreningslivet. Det behöver inte vara en idrottsförening, utan det kan likaväl vara något annat, som att lära sig spela ett instrument eller liknande.

Jag ser det som positivt att de som i dag inte har råd att vara medlemmar i en förening dels får möjlighet att vara en del av föreningslivet, dels får möjlighet att hålla på med det som de själva vill göra på fritiden.

Jag vet inte exakt hur det kommer att gå till med denna fritidspeng. Jag tror inte att de andra barnen per automatik vet om att du inte har betalat din medlemsavgift utan har fått den betald. Jag ser det inte riktigt som ett stort problem.

Alternativet som ni, Agneta Gille, föreslår är 300 miljoner mer till idrottsrörelsen, har jag förstått, men jag tror inte att de går oavkortat till avgiftssänkningar.

Det vi har sett hittills är att Riksidrottsförbundet sänker elitstödet, och det är en helt annan sak. Men det gör inte saken bättre för dem som står längst bort från föreningslivet, de som inte har råd. Jag tror inte att avgiftssänkningarna kommer att bli större bara för att ni satsar 300 miljoner mer i ert budgetförslag.

Vad gäller den andra frågan, om idrottsevenemang, satsar vi, som jag sade, på stora idrottsevenemang i Sverige i dag. Som jag tog upp har Lena Adelsohn Liljeroth faktiskt skrivit på en ansökan om att arrangera fotbolls-EM 2020, som är ett stort idrottsevenemang. Stora idrottsevenemang finns alltså även i dag i Sverige.

Anf. 16 AGNETA GILLE (S) replik:

Herr talman! Jag måste upplysa Amir Adan om den situation som råder vad gäller stora evenemang. Moderaterna och regeringen har fått väldigt mycket kritik och stryk från idrottsrörelsen och Idrottsverige för att man inte väljer att stödja och driva på för att Sverige ska vara det land som idrottsrörelsen så väl behöver när det gäller stora evenemang. Jag tycker att det är en svaghet. Du fick också rätta dig själv, Amir Adan, med att ni inte har satsat någonting, utan satsningarna har lyst med sin frånvaro.

När det gäller satsningar är väl 300 miljoner ändå ganska mycket pengar. Det är 300 miljoner mer till idrottsrörelsen och Fritidssverige för att kunna hålla nere avgifterna och se till att de här barnen inte behöver bli så utsatta.

Från den förening som jag är aktiv i har jag fått siffror. Vi har fått sänkt stöd med över 100 000 från den borgerliga kommunen som gör att det är väldigt tufft i föreningen. Ändå jobbar vi solidariskt med att försöka se till att alla ska ha möjlighet att vara med i klubben. Jag vill inte uppleva att vi på vårt kansli ska sitta och skriva intyg till barn som kommer med mössan i hand för att de ska få sin förenings- eller deltagaravgift betald. Det är en skrämmande utveckling som jag tycker att man verkligen bör motarbeta, och jag tror inte att den främjar idrottsrörelsen. Den ökar utanförskapet.

Anf. 17 AMIR ADAN (M) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att de 300 miljonerna inte kommer att hjälpa den grupp som vi talar om. Det är en grupp som inte har råd att betala en avgift. De 300 miljoner kommer inte att göra det avgiftsfritt att hålla på med idrott; det kan jag direkt säga. Om de 300 miljoner över huvud taget når föreningarna och sänker någon avgift är jag inte heller säker på.

Som jag sagt är de anslag som hittills har minskat för elitsatsningar. Det är inte på basnivå för avgifter.

Det är också viktigt att veta vad pengarna går till. Vi har satsat 500 miljoner kronor i Idrottslyftet för att bredda idrotten och se till att fler kommer in i idrotten, att fokusera på utanförskap och tjejer i det här fallet. Idrottsrörelsen har fått ett anslag på 500 miljoner, men vi har inte

sett någon medlemsökning. Där får idrottsrörelsen rannsaka sig själv lite för hur man har lyckats med de projekt som man har fått pengar för.

Idrottsrörelsen måste se till att locka fler att vilja bli aktiva inom idrottsrörelsen. Men jag tror inte att de 300 miljonerna kommer att hjälpa någon av dem som skulle ha möjligheter att få hjälp via just fritidspengen.

Anf. 18 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för ditt anförande, Amir Adan. Det var väldigt mycket siffror och väldigt mycket ekonomi. Politik är mycket ekonomi men inte bara det. Jag skulle lite grann vilja tränga under ytan och ta upp amatöridrottens roll.

Det handlar om olika gruppers rätt till närvaro och deltagande i idrottssammanhang och på arenorna. Det gäller till exempel hbtq-personer. Vad gör du och ditt parti för att öka den möjligheten, öppna dörrarna och sänka trösklarna för att de grupperna också ska kunna delta i aktivt idrottsliv?

Det gäller även dem som är socialt utsatta, dem som har en dålig ekonomi och dem som bor i förorter och kanske allra mest behöver stimulans på olika sätt med idrott och givetvis även kultur. Jag skulle vilja veta rent konkret hur du ser på den saken.

Anf. 19 AMIR ADAN (M) replik:

Herr talman! När det gäller satsningen på hbtq-personer och deras rätt till aktiviteter i idrottsrörelsen har Sisu Idrottsutbildarna regelbundet utbildningar med föreningslivet för att just utbilda i dessa frågor. Det finns satsningar på drive-in-idrott, och Idrottslyftet är en del av det. Det handlar om att locka till sig nya unga att bli aktiva inom idrottsrörelsen, lära sig en ny idrott och se vilka möjligheter som finns.

Ett exempel i miljonprogramsområdena finns i Stockholms stad där Moderaterna och allianskoalitionen satsar på drive-in-fotboll med möjlighet att ha spontanidrott varje helg ute i miljonprogramsområdena för att just ge unga en stimulerande fritidssysselsättning. De har möjlighet att utan att betala någon avgift hålla på med idrott på kvällar och helger.

Anf. 20 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Jag ska flytta frågefokuset till en annan aspekt, nämligen till den regionalpolitiska aspekten.

Jag berörde lite grann i mitt anförande små klubbars svårigheter att leva upp till de krav som Riksidrottsförbundet kanske ställer på dessa föreningar som jag tycker gör heroiska insatser med att från en gårdsgårdsserie vandra uppåt i systemet och till och med hamna i allsvenskan.

Det finns någonting som jag kallade för arenakulturen. Det är något som är präglat av elefantiasis här i Stockholm men som också sprids som ett mode runt om i landet. Kommuner som inte alls har förutsättningar ekonomiskt och befolkningsmässigt men ändå vill hänga med idrottsvängen måste ha idrottspalats som får kombineras med andra verksamheter för att det någorlunda ska gå ihop.

Jag skulle vilja ha en värdering, om det går att begära det i en sådan här debatt som handlar så mycket om siffror. Hur ser ni på att kombinera

att hela landet ska leva och skapa förutsättningar för idrotten och idrottskulturen på en hög nivå?

Anf. 21 AMIR ADAN (M) replik:

Herr talman! När det gäller just arenafrågor har SKL samtal med Riksidrottsförbundet om de frågorna. Det är ytterst på kommunal nivå som det fattas beslut om detta. Det finns inga pengar från statligt håll som går till arenabyggen, och det är heller ingenting som vi ser framför oss. Det är någonting som kommunerna tillsammans med Riksidrottsförbundet får ha en dialog om.

Visst är det så att man ser en trend mot större arenor. Det gäller också vid större idrottsevenemang. Har vi ingen infrastruktur, ska vi då satsa på att bygga en arena just för ett idrottsevenemang som sedan står tom? Vi kan se här i Stockholm att vi bygger en massa arenor där vi i dag har svårt att finansiera dem. Det är tomt på våra arenor.

Att bygga arenor för till exempel ett OS som sedan står tomma är inte ekonomiskt hållbart. Därför måste vi se till att vi bygger arenor som har en funktion och behövs och inte bygger arenor för sakens skull.

Anf. 22 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Detta förtjänar att upprepas och poängteras: Det civila samhällets ställning i vårt land kan inte överskattas. Massor med människor är dagligen med i olika aktiviteter och insatser som är helt ideella. Det är en enorm kraft. Här görs insatser som det offentliga inte kan bistå med eller ens borde göra.

I den så kallade tredje sektorn finns allt från väntjänstföreningar för årsrika människor, kvinnojourer, nattvandrare, friluftsföreningar, hobbyföreningar, kulturföreningar, olika stödföreningar till mycket, mycket mer.

Människors möjlighet att mötas i olika former och på olika platser är något som alla kommuner förhoppningsvis ser som en del i demokratiarbetet. Boverkets samlingslokalsdelegation fördelar medel via ansökningar till samlingslokaler, och det gör även Arvsfonden.

Folkbildningen syftar bland annat till att höja bildningsnivån i samhället men också till att utjämna utbildningsklyftor. Den ska också bidra till större delaktighet och engagemang i samhällslivet.

Där så många olika människor möts, med olika bakgrunder, kön och åldrar är det självklart i mina ögon att man samtidigt arbetar med jämställdhets- och mångfaldsperspektiv samt hbtq-perspektiv. Det borde vara givet att man har kriterier för hur dessa medel distribueras, för i hela den sfären borde inkludering vara i centrum.

Herr talman! Arbetet mot diskriminering, sexuella trakasserier och rasism och för jämställdhet ska vara ett självklart och ständigt närvarande mål som följer det ansvar som kommer när man tar emot medel från stat, landsting eller kommun.

Sveriges 150 folkhögskolor har många studerande som går allmän kurs som kan ge behörighet till högskola men också ämnesinriktade kurser. De tio studieförbunden har verksamheter över hela landet med mängder av studiecirklar i alla möjliga ämnen.

Dessa förbund skapar mötesplatser och ger möjlighet till kunskapsinhämtning och socialt utbyte som är en stor tillgång för hela vårt samhälle.

Inte minst barn och ungdomar tar del av de många olika aktiviteter som finns.

Det är viktigt att samla kunskap om det civila samhällets villkor och analysera och följa upp insatser inom området på nationell, regional och lokal nivå och sprida denna kunskap. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, som tidigare hette Ungdomsstyrelsen, har det uppdraget. Regeringen har tillsatt en utredare som ska arbeta med att underlätta för det civila samhällets organisationer att utvecklas.

Alla dialoger och samråd som förekommer på olika plan är positiva, och jag ser framför mig att man i alla kommuner i hela landet aktivt verkar för att ha kontinuerliga och ständiga kontakter med de civilsamhälleliga grupperingar som finns överallt.

De ekonomiska villkoren för olika aktörer i civilsamhället måste vara överskådliga och ha framförhållning. Det kan visserligen fungera med projektstöd, men det bästa är stabilare medel som är mer långsiktiga än de som ett projekt kan erbjuda.

SCB vidareutvecklar sitt arbete med statistik gällande civilsamhällets område enligt uppdrag från regeringen, vilket är positivt.

Stödet till idrotten från staten 2014 uppgår till 1,7 miljarder kronor. Mer än hälften av det är lokalt aktivitetsstöd, LOK-stöd, som riktas till idrottsverksamheter för barn och ungdomar mellan 7 och 25 år och Idrottslyftet som bland annat syftar till att få fler barn och ungdomar att idrotta.

Folkpartiet och övriga allianspartier har tagit fram ett förslag på så kallad fritidspeng till barn i familjer med försörjningsstöd så att de ska kunna delta i gemensamma aktiviteter med andra barn. Det ska inte vara så att familjens ekonomiska situation ska hindra möjligheterna för barn att vara med och träna och idrotta.

Studieförbundet Sisu Idrottsutbildarna är statligt anslagsfinansierat och fördelar verksamhetsstöd för studie- och utbildningsverksamheten till idrotten.

Det är angeläget att Sisu inbegrips i de syften och villkor och den förordning samt offentlighetsprincip som redan gäller för statsbidrag till folkbildningen. Lagändringen föreslås träda i kraft i juni 2014.

Sammantaget finns alla dessa olika verksamheter för att människor i alla åldrar och med olika bakgrunder ska få möjlighet till förkovran, socialt utbyte, olika stöd, fysisk aktivitet och socialt umgänge. Jag vill ge en eloge till alla er där ute som på ett engagerat sätt lyfter hela Sverige.

Jag yrkar härmed avslag på samtliga motioner samt bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 23 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Vi debatterar här i kammaren i dag politiken för det civila samhället. I det civila samhället är föreningslivet, folkbildningen och idrotten folkrörelser som spelar en otroligt stor och viktig roll för samhällsutvecklingen och demokratin.

Vi kan konstatera att den proposition som regeringen lade fram redan 2009, med mål och inriktning för det civila samhället, har varit viktig för att lyfta fram det civila samhällets stora betydelse och också för att tydliggöra relationen mellan staten och det civila samhället. Det civila sam-

hället som politikområde har också fått ett tydligt myndighetsstöd då ansvar för området lagts på Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Myndighetens uppgift är bland annat att ansvara för att det finns samlad kunskap om det civila samhällets villkor, sammansättning och utveckling och också att sprida denna kunskap. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har också fått i uppdrag att kartlägga föreningslivets arbete för att förebygga sexuella övergrepp och kränkningar mot flickor och pojkar. I uppdraget ligger även att sprida resultatet i olika myndigheters nätverk och till det civila samhällets organisationer som har verksamheter riktade mot barn och ungdomar.

Det civila samhället står starkt i dagens Sverige. Samtidigt utvecklas ständigt vårt samhälle i stort och med det också förutsättningarna och villkoren för det civila samhället, för föreningarna, folkbildningen och idrotten. Det är många faktorer som påverkar och leder till förändringar. Men det är hela tiden viktigt och väsentligt att det civila samhället får verka på sina villkor och utifrån sina förutsättningar. Det är i den lokala föreningen, i nätverk, i lokala utvecklingsgrupper och i studiecirklar som ett brett samhällsengagemang kan växa fram. Folkbildningen med studieförbunden och folkhögskolorna blir här en viktig del av det civila samhället. Studieförbunden och folkbildningen är en viktig aktör för att lyfta och skapa engagemang i samhällsdebatten.

Herr talman! Föreningslivet bär upp en stor del av vårt samhälle. Det skapar engagemang och utvecklar både människan och samhället. Föreningslivet spelar en stor, jag skulle vilja säga avgörande, roll för demokratin. Föreningslivet är brett med många olika organisationer, med olika inriktningar och mål. Men ett gemensamt mål borde vara, och är för de flesta, att värna vårt samhälle och utveckla människan genom att ta ansvar, finna lösningar och utöva sitt intresse både tillsammans med andra och själv.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska utreda möjligheterna att på olika sätt underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet och att helt enkelt utvecklas. Det civila samhällets organisationer bidrar till demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning. Utredaren ska identifiera omotiverade hinder i regelverk och tillämpning och ge förslag på hur dessa kan minskas eller helt tas bort – helt enkelt en regelförenkling. Att organisationernas kompetens och kapacitet bättre tas till vara är ett av syftena med just denna utredning.

Herr talman! Vi har hört flera tala om idrottsrörelsen här. Idrottsrörelsen är en stor del av vårt civila samhälle med ett omfattande och vitalt föreningsliv. Flera av de motioner som vi i dag behandlar handlar just om idrottsrörelsen. Idrotten som aktivitet är naturligtvis en stimulans i sig, både för den som utövar den liksom för den som följer den som publik. Samtidigt är idrotten viktig för en fostran i tolerans och jämställdhet. Idrotten är en kraft som förenar och skapar gemenskap i samhället. Idrotten har också en kraft att kunna påverka, till exempel för att arbeta för jämställdhet och motverka trakasserier, diskriminering och sexuella övergrepp på barn. Det här är viktiga frågor, och det är viktigt att våga ta upp dessa frågor. Det finns problem i vårt samhälle som vi inte får sopa under mattan. Idrottsrörelsen är en stor del av många människors liv, inte minst i många barns och ungdomars liv där tiden i idrottsföreningen har

en otroligt stor betydelse. Då är det viktigt, för att inte säga väsentligt, att idrottsrörelsen tar ansvar också i svåra frågor.

Riksidrottsförbundet jobbar aktivt på olika sätt med dessa frågor, bland annat genom idrottens idéprogram, som vi hörde bland andra Amir Adan tala om här tidigare, där man säger att alla som vill ska ha rätt att vara med i föreningsdriven idrottsverksamhet, oavsett nationalitet, etniskt ursprung, religion, ålder, kön eller sexuell läggning. Regeringen antog i januari i år en strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Där tas de initiativ upp som man har tagit för idrotten och inom idrottsrörelsen. Bland annat har Centrum för idrottsforskning genomfört en särskild satsning på forskning inom just detta område. Riksidrottsförbundet har också genomfört ett projekt tillsammans med RFSL och RFSL Ungdom. Riksidrottsförbundet jobbar även på andra sätt aktivt med att stävja och motverka övergrepp, mobbning och trakasserier av alla slag, bland annat genom att informera och utbilda ledare och aktiva inom idrotten.

Herr talman! Vi har många otroligt bra idrottare i Sverige, inte minst inom handikappidrotten som inte alltid, enligt min åsikt, får den uppmärksamhet som den borde. Handikappidrotten har också skapat nya grenar, grenar som i framtiden kanske kan gå utanför handikapprörelsen. Jag har själv förmånen att lite närmare få följa utvecklingen i Sverige av en relativt ny idrottsgren, så kallade racerunning. Racerunning kan mycket enkelt förklaras som en avancerad trehjulig sparkcykel som man tränar och tävlar med på exempelvis löparbanan, terränglöparbanan eller i motionsloppet. Det är en otroligt rolig idrottsform och en fantastisk idrottsgren som även personer med svårare rörelsehinder kan utöva. När jag frågade en av ungdomarna som tränar racerunning vad som är det bästa med just racerunning kom svaret efter en tankepaus: Man får bli svettig. Det var nämligen så att han själv aldrig hade utövat, fram tills han var tio tolv år, någon aktivitet där han kunde röra sig aktivt och bli svettig. Det är ofta det enkla svaret som är så viktigt inom idrotten – möjligheten att röra på sig, delta på sina egna villkor tillsammans med kompisarna och andra och att få bli svettig.

Studier visar att idrottande ungdomar inte bara mår fysiskt bättre utan också mår psykiskt bättre än andra. Ungdomar som idrottar trivs också bättre i skolan och skolkar mindre.

Herr talman! Det civila samhället fyller en viktig funktion, en avgörande funktion, skulle jag vilja säga, för ett fungerande och framåtsträvande samhälle.

Därmed vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 24 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! När jag skulle börja i riksdagen i januari 2009 nämnde jag för en kompis att jag gärna skulle vilja jobba med frågor om den tredje sektorn, alltså det civila samhället. Han tittade då lite förvånat på mig och sade: Men du är väl kristdemokrat? Det är klart att jag är, sade jag. Men då är det civila samhället sektor ett, sade han.

Detta fick mig att tänka till. Han hade naturligtvis helt rätt. Det går en mycket tydlig skiljelinje i svensk politik i synen på det civila samhället. I grunden är det en fråga om skillnad i synen på människan, hennes förut-

sättningar och behov. Ofta sätter man likhetstecken mellan samhället och offentlig sektor, vilket är en felaktighet eftersom samhället är betydligt större än den offentliga sektorn. Där finns bland annat det civila samhället men också det privata.

Å ena sidan finns den kollektivism som ser en stark stat som lösningen på nästan varje samhällsproblem. Där har det civila samhället en mycket underordnad betydelse ur välfärdssynpunkt. Å andra sidan finns också den statsindividualism som förvisso inte ser en stark stat som alltings lösning men som samtidigt har anammat tanken på att man via skattsedeln kan köpa sig fri från beroendet av andra människor. Inte heller där har civilsamhället eller de mellanmännsliga relationerna någon naturlig plats.

Herr talman! Ibland kan det låta från vissa håll som att civilsamhället bara är en fritidsaktivitet, ett litet sidospår, till det som sker inom den offentliga eller den individuella sfären. Vi menar att civilsamhället är något mycket viktigare. Det är här grunden läggs för demokrati, medmänsklighet och ett fungerande Sverige. Kristdemokraternas politik strävar därför efter att stärka det civila samhället och därmed de mellanmännsliga kontakterna.

Det är i familjerna, folkrörelserna, de ideella organisationerna, kooperativen, stiftelserna, de politiska partierna med mera som vi odlar vår grundläggande etik, de viktiga dygderna och våra demokratiska traditioner. Sådana naturliga gemenskaper utgör stommen i samhället och ska, enligt oss kristdemokrater, ges rätt och möjligheter att förverkliga sin fulla potential. Det är i dem vi bygger och stärker tilliten mellan människor. Här lär vi oss samarbete och konflikthantering. Det är bland annat därför Kristdemokraterna så starkt betonar civilsamhällets betydelse. Den mest grundläggande gemenskapen är familjen. I denna lilla grupp får familjemedlemmarna möjlighet att möta kärlek, omtanke och förståelse men också att ställas inför krav och ta ansvar.

En av politikens viktigaste uppgifter är att värna dessa frivilliga sammanslutningars oberoende, att stärka dem och förenkla deras verksamhet och vardag. Graden av det civila samhällets oberoende är också nära knuten till organisationernas finansiering. En hög grad av offentlig finansiering kommer också att leda till direkt eller indirekt styrning från det offentliga.

Herr talman! Kulturutskottets betänkande nr 5 om politik för det civila samhället innehåller flera motioner som sätter fokus på angelägna frågor som rör det civila samhället.

En motion handlar om ett starkt och levande civilsamhälle, en annan om årliga överläggningar med det civila samhället och en tredje om finansiellt stöd till det civila samhället. Alla de här motionerna avstyrks därför att de till stor del slår in öppna dörrar. Det handlar bland annat om det uppdrag som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fått om att ansvara för att det finns en samlad kunskap om det civila samhällets villkor, sammansättning och utveckling och att sprida denna kunskap, analysera, följa upp och utvärdera insatserna på området samt bilda nätverk för samverkan. Myndigheten genomför också årliga överläggningar med civilsamhället. Även Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, inbjuds att delta i de överläggningarna, vilket jag tycker är viktigt.

Till detta kommer att regeringen nu i mars 2014 tillsatte Dan Ericsson som särskild utredare. Han ska undersöka möjligheterna att på olika sätt underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet, att utvecklas och att därigenom bidra till demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning. Utredaren ska bland annat se på vilka behov av stöd som finns när det gäller ekonomiska frågor och finansieringsmöjligheter.

Herr talman! Alliansregeringen införde i januari 2012 en avdragsrätt för gåvor till ideell verksamhet med social inriktning eller som främjar forskning. Därmed blev Sverige det sista landet i EU att tillåta sina medborgare att göra avdrag för gåvor till ideell verksamhet. Kristdemokraterna ser denna reform som epokgörande och nödvändig, och vi ser den som ett första steg i ett bredare arbete för att markera det civila samhällets betydelse och relation till den offentliga sektorn och till företagssfären. För närvarande är ett sextiotal organisationer registrerade som godkända gåvomottagare hos Skatteverket.

Vi vill också slå vakt om momsbefrielsen för den second hand-verksamhet som i hjälpsyfte drivs av ideella föreningar och religiösa samfund och om idrottens förmånliga regler för arbetsgivaravgifter. Vi menar att dessa regler på sikt ska omfatta alla ideella organisationer.

Vi vill ge fler aktörer i civilsamhället möjlighet att utföra offentligt finansierade tjänster, bland annat genom lagen om valfrihet, LOV. Vi tror också att fritidspengen, som tidigare har varit uppe i debatten, när den införs den 1 juli i år kommer att betyda mycket för många ekonomiskt utsatta familjer som har barnen i olika idrottsaktiviteter. Där har vi en reform med stor träffsäkerhet, och jag tror att det kommer att betyda mycket för familjerna.

Med de orden, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Anf. 25 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Lars-Axel Nordell ställer det offentliga samhället, eller den offentliga sektorn, i ett motsatsförhållande till det civila samhället. Jag, men också många andra här i kammaren, tror jag, lever både i ett offentligt samhälligt system och i ett civilsamhälle. Vi är både individer och delar av olika kollektiv. Jag tycker att det blir märkligt när man idylliserar och sätter upp familjen på en piedestal och säger att det är familjen som kan avyttra kärlek, omtanke och förståelse och ta ansvar. För mig som socialist och vänsterpartist är det just det – att dela med oss av en social, samhällelig kärlek, att ta ansvar och kunna se individer precis som vi själva är individer – som är vårt ansvar i politiken. Vi är ingen grå massa, och politiken är till för att var och en ska kunna förverkliga sig utifrån sina förutsättningar.

Jag tycker också att det blir märkligt när Nordell säger att det är det civila samhället, som om det blott och bart vore det, som för de demokratiska traditionerna vidare. Den demokratiska utvecklingen i Sverige handlar ju om folkrörelsernas kamp för att upprätta demokrati – arbetar-

rörelsen och så vidare. Men också det civila samhället bidrar givetvis på sitt sätt.

Anf. 26 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med det sista du tog upp, Bengt Berg. Du tyckte att det var konstigt att jag pratar om det civila samhället och för fram att det är viktigt för demokratin, och så säger du att folkrörelserna ju finns också. Men folkrörelserna är ju en oerhört viktig del av det civila samhället, så jag förstår inte riktigt vad det är du undrar. Det är just detta som jag vill föra fram, att folkrörelserna som har en så lång, över hundra-årig, tradition, har betytt otroligt mycket för vårt land och har betytt mycket när det gäller politikutveckling, folkhälsa, den politiska utvecklingen och demokratiutvecklingen.

Jag tror att de också fortsättningsvis kommer att spela en avgörande roll, men då måste vi ge dem möjligheter till detta. Då får vi inte sätta käppar i hjulet, utan då måste vi tvärtom understödja en sådan utveckling.

Anf. 27 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Jag kanske uttryckte mig lite grumligt. En anledning till att vi blir författare är faktiskt att vi har så himla svårt med språket.

Det jag menade var dock att partierna har utvecklats ur folkrörelserna på olika sätt. Sedan ingår partierna i olika system i kommuner och landsting och på riksplanet. Då menar jag att det demokratiska arvet och plikten att utveckla och att tänja demokratins gränser givetvis också finns inom det offentliga rummet.

Det finns också många tröttsamma bilder av det som är gemensamt. Om man säger staten blir reaktionen: Uh, vad hemskt! Bilden av pappa staten leder till att man känner onda, manliga ögon i nacken. För att underlätta debatten lite grann kan vi väl tala om mamma staten som är omsorgstagande, varm och inte lämnar en enda liten varelse utanför omsorgen.

Jag skulle vilja höra Nordell säga lite mer om dem som inte har en kärnfamilj. Blir de då helt utan kärlek, omtanke, förståelse och någon som tar ansvar? Jag vet ju att det finns människor som inte lever i en familj, och då är det desto viktigare att det offentliga tar sitt ansvar, ger sin kärlek och bryr sig om på olika sätt.

Anf. 28 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Jag vill understryka – precis som Bengt tar upp på slutet – att det är viktigt att det finns en stark offentlig sektor som i samspel med den privata sektorn och det civila samhället kan fylla viktiga funktioner. Det är framför allt den understödjande funktionen som är viktig.

Du talar om det offentliga rummet, Bengt Berg, och jämför det nästan med den offentliga sektorn. Men det offentliga rummet är något mycket mer. Det är debatten och alltihop.

I mitt anförande tog jag upp att det ska skilja sig åt mellan oss partier. Det har också blivit tydligt här i dag. Vänsterpartiet tycker helt klart om en stark stat och hänvisar i debatterna ofta till att staten ska göra si och så. Och vi kristdemokrater är lite ”bottom up”. Vi talar mycket om att

samhället byggs underifrån. Det är framför allt det civila samhället som bygger vårt samhälle så att vi får ett demokratiskt fungerande samhälle.

Prot. 2013/14:106
5 maj

Anf. 29 PETER JUTTERSTRÖM (M):

Herr talman! Jag väntade länge med att begära ordet eftersom jag inte visste om någon skulle ta upp den här tråden.

Dagens första talare talade dock om skattesänkningar i termer av att det skulle vara något oerhört ont. 400 000 sjuksköterskor skulle kunna betalas med hjälp av skattesänkningarna. Men visst var det väl så, herr talman, att när jobbskatteavdrag ett kom köpte det parti som hon representerar jobbskatteavdraget? När tvåan kom var det likadant, i den här kammaren. Vid trean kom det protester, men man köpte faktiskt det också. Vid det fjärde insåg man nog att det kunde vara bra med den injektionen i ekonomin. Och femman köpte man också alldeles nyligen.

När vi då talar om dem som inte har råd med aktiviteter blir det ganska intressant. Blir det fler eller färre som har råd med dessa fritidsaktiviteter om man har en hel månadslönn till att röra sig med? Jag är helt övertygad om att svaret är att det är fler.

Jag yrkar bifall till förslaget i KrU5 och avslag på samtliga motioner. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

*Politik för det civila
samhället m.m.*

8 § Ett värdigt liv – äldrepolitisk översikt 2006–2014

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU11

Ett värdigt liv – äldrepolitisk översikt 2006–2014 (skr. 2013/14:57)
föredrogs.

*Ett värdigt liv –
äldrepolitisk översikt
2006–2014*

Anf. 30 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1.

Jag har några reflexioner som inledning. Allt fler blir som bekant äldre, och allt fler håller sig friska allt längre. Men hälsan är ojämlik, liksom medellivslängden.

Det är en förmån att få åldras. Men många upplever stor oro för egen skull och för anhörigas. Svallfors välfärdsundersökningar visar att ungefär hälften inte tror att Sverige kan svara för en god äldreomsorg.

Behovet av att rekrytera personal de kommande tio åren är omfattande. Många brukar enas kring siffror runt 150 000, vilket är minst sagt utmanande när så få som 3 500 utbildas via gymnasieskolan årligen.

Sedan 2006 har 8 000 platser på särskilda boenden försvunnit, och på flera håll är väntan på ett boende lång, alltför lång. Det är inte mycket till valfrihet på det området.

Närmare 60 procent uppger att de inte vill ha vinster i vård och omsorg. De vill gärna ha alternativ och självklart inflytande över den omsorg som ges, men skattemedel ska banne mig gå till den omsorg de är avsedda för.

Herr talman! För att med säkerhet inte tolkas som att jag blundar för regeringens arbete på området – de har ändå haft snart åtta år på sig – vill jag börja med att berömma ett par initiativ som regeringen har tagit.

Värdighetsgarantiarbetet är klokt tänkt. Att som medarbetare få reflektera tillsammans med sina kolleger över förhållningssätt är alltid viktigt, framför allt när arbetet i sig handlar om mötet med människor.

NKA, Nationellt kompetenscentrum anhöriga, ger kommuner stöd i sin anhängstödjande verksamhet. Det är en verksamhet som har fört en alltför tynande tillvaro och som fortfarande har stora utmaningar att möta. Dessutom ligger det väl placerat i min hemstad Kalmar.

Jag vill också nämna projektet för mest sjuka äldre som på flera håll har satt i gång ett förändringsarbete. Dess värre är det just ett projekt som avslutas till årsskiftet. Och jag möter flera som knappt kommit i gång och där pengarna och samordningen tar slut samtidigt som engagemanget kanske är som allra störst. Några år är helt enkelt för kort om tid för att på riktigt förändra och förbättra vården om de mest sjuka äldre.

Herr talman! Med detta sagt och med all respekt för att äldreomsorgen ska ta sin utgångspunkt i de äldre som är i behov av vård och omsorg saknar jag dock fokus på och ett intresse för personalen och inte minst ambitionen att förbättra deras villkor. Om vi ska kunna rekrytera nya undersköterskor, sjuksköterskor, pedagoger, terapeuter och dessutom gärna specialister på både demens och geriatrik måste verksamheten i sin helhet lyftas fram. Alla som på olika sätt redan arbetar i äldreomsorgen måste ha rätt till bättre villkor: heltid, sjysta löner, slut på evinnerliga visstidsanställningar och tid.

Att i stället tvångsprivatisera för att ge personalen, merparten kvinnor, fler arbetsgivare att välja på hittar jag inte riktigt ord för, måste jag säga. Inte nog med att de arbetar deltid, delade turer, visstid och med relativt låga löner, för om de ska få en bättre arbetsituation är det upp till dem själva att söka en ny arbetsgivare och underförstått förhandla sig till bättre villkor.

Hur hade det varit om en bråkdel av de 134 miljarder som ni haft råd att sänka skatten med i stället hade gått till äldreomsorgen för att möjliggöra bättre villkor? Och hur hade det varit om stimulansmedel gått till kommuner som inför heltidstjänster i stället för till dem som privatiserar sin äldreomsorg?

Herr talman! Nu kommer jag in på marknadsstyrning. Populärversionen av det kallas för LOV, lagen om valfrihet. Det är politisk retorik, väldigt smart sådan. Men lika lite som Nya moderaterna är ett arbetarparti är LOV en fråga om valfrihet. LOV fordrar helt enkelt någon egen minut för den som lyssnar, inte minst för majoriteten som valt att medvetet missförstå Socialdemokraternas invändningar och som under dessa år inte gjort minsta antydning till att finna en långsiktig blocköverskridande modell.

Först vill jag tala om LOU, lagen om offentlig upphandling. Den innebär att vi demokratiskt beslutar om omfattning och geografisk placering av en verksamhet. Men det är kortsiktigt, och det blir ofta för lite fokus på kvalitet, snarare på pris.

Men LOV innebär fri etablering. Det är faktiskt precis och endast det. När kriterierna är fastslagna för till exempel hemtjänsten i kommunen är det upp till privata aktörer att etablera sig där de vill och i den omfattning

de vill. Fri etablering förutsätter att den som nyttjar verksamheten har fullgod information om alternativen och kan göra ett överlagt val. Framför allt förutsätter fri etablering att den som erbjuds en dålig verksamhet väljer bort den, och när många gör detsamma försvinner underlaget. Verksamheten får läggas ned. Men så fungerar inte välfärden. Det är inte vilken marknad som helst. Man köper inte dusch, påklädning och promenader som om det vore mjölk och potatis.

Nej, vi måste hitta en modell där vi bygger äldreomsorgen i samverkan, inte i konkurrens. Vi måste ha en modell där den aktör som är seriös kan verka långsiktigt och inte återkommande behöva vinna en upphandling. Vi måste ha en modell där vi demokratiskt kan påverka etablering av skattefinansierad verksamhet. Vi måste ha en modell där den enskilde känner sig trygg med att omsorgen fungerar, är av god kvalitet och samverkar med andra för fungerande vårdkedjor.

Herr talman! Rödgröna kommuner använder mer pengar i äldreomsorgen och ger hjälpinsatser till fler gamla än kommuner med borgerligt styre. Det visar Sydsvenskans kartläggning häromveckan. Statsvetaren som intervjuades menade att det sannolikt beror på flera faktorer. Så är det naturligtvis. Men det går inte att vifta bort statistiken och ensidigt hänvisa till befolkningsstruktur. Jag är övertygad om att socialdemokrater och vänsterstyren ser välfärden som betydelsefull och låter den stå högt på dagordningen. Jag tror att väljarna vet det när de talar om vilka partier de har störst förtroende för när det gäller välfärd. Då är Socialdemokraterna det parti som får högst förtroendesiffror. Det går hand i hand. Väljarnas förtroende och förväntan finns, liksom den politiska viljan att satsa på verksamheten.

Men det går inte att bara hänvisa till den lokala viljan. Jag är övertygad om att det nationella drivet, eller bristen på detsamma, också spelar roll. Bemanningsriktlinjer fick oppositionen trycka igenom i utskottet mot majoritetens vilja. Privatisering har varit det nationella fokuset, och skattesänkningar på det säger väl rätt mycket om den prioritering som regeringen Reinfeldt har gjort.

Herr talman! Vad äldreomsorgen behöver är en långsiktig kvalitetsplan, ett målmedvetet reformarbete där kommun och stat samverkar om allt det vi står inför. Jämför gärna med förskolan, som kommit att bli en omtyckt och uppskattad verksamhet med hög kvalitet, dessutom med oerhört gott internationellt renommé. Förskolans framväxt har varit ett politiskt projekt, ett långsiktigt och målmedvetet arbete, detta bland mycket annat för att kvinnor och män ska kunna arbeta och samtidigt ha familj, för att ge våra barn en verksamhet med ett kvalitativt innehåll och för att göra förskoleyrket till något eftersträvänsvärt och uppskattat.

Byt förskola mot äldreomsorg, byt barn mot äldre. Vad är skillnaden? Alla ska kunna arbeta, och vi måste garantera ett kvalitativt innehåll och göra yrket attraktivare eftersom våra barn och våra äldre behöver både omsorgen och omtanken.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag beskriva det vägval som vi står inför. Även om jag är medveten om att det är en skrivelse vi diskuterar, som talar om det som varit, passar det trots allt att avsluta med att blicka framåt. Vi står inför ett vägval där regeringen redan har blinkat höger och gasar på. Jag ser i dag en ojämlik omsorg, och jag är genuint orolig för högersvingen där omsorgen visserligen finns för alla men där den som

kan köper tilläggstjänster, där äldre ska välja och välja bort hemtjänstföretag som vore det elleverantörer. Jag är orolig för att det är den väg som vi fortsätter på.

Vi socialdemokrater vill i stället se en omsorg av hög kvalitet som kommer alla som behöver till del och som vi solidariskt finansierar, precis som skolan, försvaret och infrastrukturen. Den som behöver vård och omsorg ska känna sig trygg med att vi organiserar det gemensamt och att det inte handlar om vassa armbågar, påstridiga anhöriga eller en årslön på banken. Det ska inte vara som en gåva utan för att de själva har arbetat och gjort sig förtjänta av en god omsorg.

Budskapet till alla äldre, till deras barn och barnbarn är att vi ska ha tid, tid för att ge den omsorg som den äldre har rätt till, tid att lyssna, tid att samtala, tid att se den man eller kvinna som alltid funnits, men nu med ett åldrat yttre. Först då kan åldrandet bli en glädje för alla.

I detta anförande instämde Catharina Bråkenhielm och Meeri Wasberg (båda S).

Anf. 31 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Jag börjar med att lyfta upp reservation 2.

Jag tror inte att någon av oss här har glömt de skandaler som för några år sedan ägde rum inom äldreboenden. Alla kanske inte vill minnas dem, men vi behöver minnas. Jag och vi vet att Sverige har ett mycket gott rykte när det gäller äldreomsorgen, och det är bra. Det ska vi fortsätta att ha och vara glada och stolta över, men vi ska heller inte glömma det som har hänt och dess värre fortfarande händer inom äldreboenden. Den främsta orsaken till att det händer, eller i alla fall en starkt bidragande orsak, är bristen på tid.

Sverige är ett land där vi lovat att ta hand om varandra, när vi behöver ta hand om varandra. Man kan säga att det är ett slags generationskontrakt. De som har plats i äldreomsorgen är de människor som byggt Sverige och som gett oss de möjligheter vi har i livet. Och som alla vet blir Sveriges befolkning allt äldre. Det diskuteras ofta som ett problem, men i grunden är det såklart positivt att många får vara friska längre. Att ge äldre möjlighet till ett rikt liv är en god investering. Men om vi ska få behålla hälsan upp i åren krävs en trygg äldreomsorg som ger god omvårdnad och erbjuder äldre delaktighet.

Personalen talade Lena om, och det är omöjligt att gå förbi det spörsmålet. Det är någonting som vi sett och läst om. Personalen arbetar för mycket, de sliter ut sig, och många går på delade turer. Det påverkar naturligtvis arbetet. En trött arbetstagare gör inte samma bra jobb som en utvilad arbetstagare, som en arbetstagare som orkar hela vägen.

Redan 2008 konstaterade Riksrevisionen att regeringen inte har tillräcklig kunskap om hur äldreomsorgsmarknaden fungerar och att Socialstyrelsen inte har fullgjort sitt uppdrag när det gäller att följa upp privat driven äldrevård. Socialtjänstlagens krav på att all omsorg ska bedrivas med god kvalitet har varit otillräckliga, och för ungefär två och ett halvt år sedan röstade riksdagen igenom ett initiativ om att lagen behöver kompletteras med riktlinjer för bemanningen, först inom demensvården och sedan även inom övrig äldrevård. Allianspartierna röstade då nej,

men en riksdagsmajoritet krävde tuffare regler för att ge de äldre ökad trygghet.

Socialstyrelsen har tidigare meddelat att de föreskrifter som skulle börja gälla i år inte kommer att börja gälla förrän den 31 mars 2015. Beslutet innebär inte att det blir någon skillnad i själva föreskrifterna utan enbart att datumet flyttas fram, vilket Miljöpartiet starkt beklagar.

I föreskrifterna från Socialstyrelsen om ansvar och bemanning för äldreboenden står det i 2 § att socialnämnden ”ska vidare säkerställa att ett särskilt boende där en person med demenssjukdom bor är bemannat dygnet runt så att personal snabbt kan uppmärksamma om en person med demenssjukdom är i behov av hjälp och utan dröjsmål kan ge honom eller henne sådant stöd och sådan hjälp som är till skydd för liv, personlig säkerhet och hälsa”. Detta gäller alltså inte bara för särskilt boende utan även för övrigt äldreboende.

Vi får hoppas för allas skull som bor på äldreboenden att riktlinjerna om bemanning inte skjuts upp ytterligare. Det är beklagligt att det drygt två år gamla beslutet inte blivit verklighet ännu. Initiativet togs med tanke på att öka kvaliteten i äldreomsorgen för alla de äldre som är i behov av en trygg omvårdnad och av mer tid för varje person. Äldre precis som andra är framför allt individer, och därför behövs individuell omvårdnad med individuell bedömning av stöd.

Det som nu behövs är att gå från beslut till handling, men i stället väljer regeringen att låta göra ytterligare en utredning om äldreomsorgen. Den ska vara klar i december 2015. Det går inte att utreda fram tillräckligt med personal. Det är nämligen där vi tror att det stora problemet ligger.

Många anhöriga som har föräldrar, far- eller morföräldrar eller syskon på äldreboenden drar också ett väldigt stort och tungt lass. Det är framför allt kvinnor, och många har till och med fått gå ned i arbetstid. Det här gör man för att man känner stor oro och frustration. Man vet inte om mamma, pappa, morfar eller farfar har det tillräckligt bra på äldreboendet. Vi ska komma ihåg att alla satsningar som görs på de äldre naturligtvis även gynnar de anhöriga.

Herr talman! Ett annat problem inom dagens äldreomsorg är att det saknas äldreboenden. Sveriges Radio gjorde i slutet av förra året en undersökning om antalet platser i äldreboenden. 230 av landets 290 kommuner svarade, vilket är en stor andel. I höstas stod 2 293 personer i kö. Samtidigt fanns det 1 611 lediga platser. Av dem som stod i kö var drygt 1 400 över 80 år, 842 över 90 och 19 personer över 100. Ändå hade de alltså inte fått någon plats på äldreboende.

För nästan hälften var boendetiden kortare än tre år. 26 procent dog inom ett år och 21 procent inom sex månader. I Stockholm dör var femte som får plats på äldreboende inom tre månader.

Möjligheten att välja äldreboende är bra och ingenting som jag vill ha bort. Men jag vill att överskottet ska gå till verksamheten. Det första och viktigaste måste dock ändå vara att välja om man vill bo i ett äldreboende. Det är många som vill stanna kvar längre hemma och ha hemtjänst, och det är fantastiskt bra att den valmöjligheten finns. Men den dag jag ställer mig i kö har jag gjort ett val: Jag vill in i ett äldreboende. Ändå är det så pass många som står i kö. Det är det valet som är det primära och som vi behöver göra någonting åt.

Prot. 2013/14:106
5 maj

*Ett värdigt liv –
äldrepolitisk översikt
2006–2014*

Det här beror på att 25 procent av platserna inom äldreboenden har dragits in sedan 2001. Detta har skett samtidigt som medellivslängden ökat med ett och ett halvt år. Val nummer ett ska vara att över huvud taget få plats i ett äldreboende. Men trots detta är det här inte ett prioriterat område i den utredning som regeringen aviserat. Det kan göra att utredningen kan ge alibi för att de faktiska åtgärderna uteblir.

Herr talman! Alla ska kunna lita på äldreomsorgen, alldeles oavsett vem som utför den. För kvaliteten är det avgörande inte vilken skylt som finns utanför boendet, utan med vilken värme, värdighet och delaktighet man bemöts som omsorgstagare.

Anf. 32 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi regeringens skrivelse *Ett värdigt liv – äldrepolitisk översikt 2006–2014*. I skrivelsen redovisar regeringen vad den har åstadkommit under sin tid vid makten.

Herr talman! Vad är ett värdigt liv på ålderns höst? Är det värdigt att bli lämnad i timmar med våta blöjor? Är det värdigt att få för många och felaktiga mediciner? Är det värdigt att få vänta i flera månader för att få plats på ett äldreboende? Är det värdigt att få mat hemsänd i lådor och äta den ensam? Förmodligen svarar alla nej på dessa frågor. Ändå ser verkligheten ut så för många gamla i Sverige i dag.

Jag har själv ägnat 25 år av mitt liv till att arbeta inom vården, främst inom äldreomsorgen. Det har hänt mycket under dessa 25 år. En hel del har blivit bättre, men inte allt. Ibland stämmer klyschan att det var bättre förr. Det *var* faktiskt bättre förr inom flera områden. Det var betydligt mer personal, vilket innebar mer tid för de äldre. Man kunde sätta sig ned och ta en kopp kaffe med de äldre, till och med gå en promenad med dem. Denna möjlighet är betydligt sällsyntare i dag än då på grund av att det finns för lite personal och att det är ett pressat tidsschema.

Dessutom var yrket betydligt mer renodlat förr. Var man undersköterska eller underskötare, som jag själv var, sysslade man med vårduppgifter. Nu är en undersköterska en mångsysslare, allt från städerska till kontorist och kock, vilket är oerhört stressande för personalen. Under de senaste fem tio åren har jag sett en klar försämring för både vårdtagare och personal som oroar mig oerhört.

Därför har vi i vårt budgetalternativ som vi presenterade förra veckan tillskjutit resurser för att höja kvaliteten inom äldreomsorgen, men också för att förbättra arbetsvillkoren för personalen. Det handlar bland annat om rätt till heltid och om att få bort de delade turerna, som är en oerhörd plåga för personalen.

Herr talman! Statistik från Socialstyrelsen visar att 20 procent av vårdplatserna på äldreboenden har försvunnit de senaste tio åren, vilket innebär 25 000 vårdplatser. Det är en skrämmande utveckling. En rapport från Boverket visar också att 40 procent av landets kommuner i dag inte täcker behovet av särskilda boenden för äldre. Den här platsminskningen har fått konsekvenser för de äldre. Att man är ensam, gammal och sjuk behöver inte längre vara skäl nog för att få plats på ett äldreboende, vilket också innebär att trycket på de anhöriga har ökat.

Fru talman! Sedan 2007 har det funnits möjlighet att söka investeringsstöd. Men investeringsstödet har inte lyckats öka antalet platser inom särskilda boendeformer. I stället fortsätter det att minska. Ca 1 300

platser per år försvinner. Detta är en utveckling som måste vändas. För att komma till rätta med bristen på särskilda boenden för äldre måste man förändra det nuvarande investeringsstödet och göra det mer attraktivt att använda, anser vi sverigedemokrater.

Det finns ett behov av tillgängliga bostäder även för personer som inte fyllt 70 år. Därför menar vi att man bör sänka åldersgränsen för trygghetsbostäder från 70 år till 65 år. Vi menar också att stödet måste utvidgas så att det även omfattar ombyggnad av befintliga bostäder i särskilda boenden. Dessutom bör man se över nivåerna i investeringsstödet, för mycket tyder på att det är alltför lågt i dag. Det täcker inte de merkostnader som regelverket medför. Vi menar att man har rätt till ett tryggt och säkert boende även när man blir äldre. Därför måste det nuvarande investeringsstödet ändras, så att det blir attraktivare och så att fler platser kan skapas på särskilda boenden.

Fru talman! En avgörande faktor för en trygg och säker äldreomsorg är utbildad och kompetent personal. Fortfarande saknar en alltför stor del av personalen inom äldreomsorgen utbildning. Ca 25 procent inom hemtjänsten och 17 procent inom särskilda boenden saknar utbildning, vilket inte kan vara acceptabelt. Därför är det med en viss förvåning man konstaterar att regeringen inte kommer att fortsätta med det så kallade Omvårdnadslyftet, som var en kompetenssatsning för personal inom äldreomsorgen där syftet var att stärka kompetensen men också ge personalen möjlighet att växa och utvecklas i sin yrkesroll.

Är det på det viset att regeringen är nöjd nu och anser att det inte behövs mer personal med utbildning inom äldreomsorgen? Det är i alla fall en uppfattning som vi sverigedemokrater inte delar. Vi anser att arbetet inom äldreomsorgen är ett kvalificerat jobb som kräver utbildning. Därför har vi föreslagit att omvårdnadslyftet ska förlängas i ytterligare fyra år.

Att mer personal har utbildning höjer dessutom statusen på yrket, och det blir lättare att rekrytera personal framöver men också att behålla befintlig personal.

Maten är ett återkommande problem inom äldreomsorgen. I de nationella brukarundersökningarna kan man se att just måltiderna är ett av de största problemen. Många äldre är missnöjda. I många kommuner erbjuder man de äldre färdiglagad mat i låda som oftast har tappat doft, smak och näringsvärde, vilket inte kan vara acceptabelt. Vi anser att det är dags att införa en ny lagstiftning som säkerställer de äldres mat, i likhet med den som man har inom skolans område. Där uppfyller man vissa grundkrav på näringsinnehåll och kvalitet. De äldre förtjänar ordentliga måltider här i landet.

Fru talman! Som jag sade i början av mitt anförande har en del blivit bättre inom äldreomsorgen under de 25 år som jag själv har arbetat inom detta yrke, men en del har också blivit sämre. Mycket återstår för att vi ska få en äldreomsorg som alla kan vara stolta över. Det kommer att behövas ett batteri av åtgärder för att förbättra äldreomsorgen. Jag menar att det batteriet är vårt budgetalternativ, som vi presenterade förra veckan. Vår målsättning är – och det är vi tydliga med – att man på ålderns höst ska kunna få den vård och omsorg man har behov av och få just den äldreomsorg vi alla kan vara stolta över och känna oss trygga med.

Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 9.

Anf. 33 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4, som handlar om vår, Vänsterpartiets, syn på äldreomsorgens inriktning. Jag tänkte börja med några reflexioner i allmänhet. Vad är det som har hänt under de här åtta åren för dem som är pensionärer?

Jag tror inte att pensionärerna hade väntat sig att de plötsligt skulle få uppleva att de ska betala mer skatt än de som jobbar när de har en lägre inkomst. Det är ett resultat av den borgerliga regeringen med Reinfeldt och Borg i spetsen, som med stöd av Sverigedemokraterna har genomfört ett antal jobbskatteavdrag. Jag kan förstå att pensionärerna är förbannade.

Vi i Vänsterpartiet har varit emot det här hela tiden. Nu har vi tagit ett rejält kliv i vår vårbudget. Vi utjämnar pensionärsskattekliften för alla som har under 12 000 och gör en avtrappning upp till 16 000. Men vår målsättning är att få bort den här orättvisan över huvud taget.

Det här med att bromsen slår till i pensionssystemet, så att man plötsligt får sänkt pension, var nog heller inte något som man hade väntat sig, även om det finns inbyggt i vårt pensionssystem. Det är ett pensionssystem som slår hårt mot kvinnor och dem som inte kunnat arbeta heltid hela tiden, för det är en förutsättning för att man ska få en bra pension.

Ibland pratas det om pensionärerna som en välbeställd grupp. Då är det viktigt att komma ihåg att det av alla kvinnor som går i pension i dag är drygt hälften som får en garantipension, det vill säga en mycket låg ekonomisk nivå att leva på. Vi delar PRO:s syn. Ta bort PPM-systemet! Sluta spekulera med pensionspengarna på börsen, och stärk inkomstpensionen! Då får vi en hållbar pension.

En annan fråga som är väldigt viktig om man ska ha ett bra åldrande och som påverkar om man kan leva ett självständigt liv handlar om att kunna bo bra, tryggt och tillgängligt. Man vill inte bli fånge tre trappor upp i sitt eget hem. Man vill kunna komma ut med hiss och kunna ta sin rullator och kanske gå till affären och handla själv och slippa vänta på en hemtjänst som kommer på vissa tider eller som handlar en gång i veckan.

Men för många äldre har det blivit stört omöjligt att byta till en modern, tillgänglig hyresrätt med hiss. Bostadsbristen är nämligen skriande, och den ökar för varje år. Det byggs alldeles för få hyresrätter, och de som byggs har hyror som ligger långt över vad den lägsta pensionen och bostadsbidraget för pensionärer räcker till. Då kan jag säga att det behövs en helt annan bostadspolitik, för det är väl inte i Attefallsbodarna, som någon bygger på tomten, eller i andrahandsuthyrningen som de här pensionärerna ska försöka få en bostad?

Jag tycker också att det är helt vansinnigt att det i dag byggs trygghetsboenden med hyror på uppemot 8 000–9 000 i månaden, när vi vet att bostadsbidraget stannar vid 5 000. Det här blir en köns- och klassfråga. Det är pensionärerna med de låga inkomsterna som inte kan skaffa sig ett bra och tillgängligt boende. Då behövs det en social bostadspolitik med ett statligt investeringsstöd och ett hyrestak som gör att människor och de äldre människor som behöver flytta till ett modernt boende kan göra det. Äldre pensionärer ska inte heller behöva råka ut för det som kan hända när man rustar upp miljonprogrammet och rustar upp det till nybyggnadsstandard. De blir tvungna att flytta från en lägenhet som nu skulle bli bra för dem att bo i, för plötsligt ska hyran gå upp med ett par tusen i månaden. Så här kan vi inte ha det. Det behövs också ett investe-

ringsstöd när det gäller upprustning av bostäderna. Bor jag bra har jag en trygg och bra bas för mig själv att åldras i. Det här är alltså en väldigt viktig fråga.

Vad är det mer som har hänt under de här åtta åren? Ja, plötsligt har vi blivit kunder i stället för medborgare med skyldigheter och rättigheter. Vi ska shoppa äldreomsorg på en marknad. Riskkapitalbolag ska överväga om det ger tillräcklig avkastning på insatt kapital att driva äldreomsorg för att sedan sälja vidare efter fyra fem år och plocka ut miljarderna. Helst ska de också betala så lite i skatt som möjligt för att maximera vinsten, för det är det som är deras grunduppdrag: att få bästa möjliga avkastning.

Jag tror att ni känner igen namnen Carema, som efter skandalerna har bytt namn till Vardaga, Attendo och Aleris. Men jag tror att få vet vad de riskkapitalbolag heter som finns bakom de här namnen, och jag tror att få kan hålla reda på när man köpt och sålt de här företagen.

Äldre, som många gånger är sköra människor, ska från sjuksängen välja vilket äldreboende som är bäst för dem, om det nu finns någon plats på ett äldreboende. Precis som vi hörde här har tusentals och åter tusentals äldreboenden försvunnit, och den utvecklingen fortsätter. Den har inte stannat av. Fungerar inte boendet bra ska den äldre människan enligt teorin flytta vidare till ett annat. Ja, ni hör själva. Valfrihet används som ett alibi för att låta skattepengar hamna i fickorna hos riskkapitalister när de skulle kunna ge mer personal och högre kvalitet i äldreomsorgen. Privata utförare har runt 10 procent lägre personalbemanning.

Äldre människor som behöver hemtjänst, till exempel i Stockholm, ska läsa sida upp och sida ned om hundratals hemtjänstföretag som alla talar om hur bra de är och hur mycket de gör, som den äldre vill, och hur duktig personal de har. Vem ska man ta? Och vem får man om man skulle vilja byta? Ja, det är väldigt svårt att veta. Är det bäst att behålla det man har?

Är det verkligen så här äldreomsorgen ska fungera? Vänsterpartiet säger tydligt nej till vinstsyftande företag i äldreomsorgen. Skattepengar ska gå till bättre äldreomsorg. Det är inte företagets valfrihet vi ska slå vakt om, utan det är inflytande för de äldre. Det är ett inflytande som man ska ha som äldre över sin egen vardag. Därför vill vi inte ha kvar LOV och företagets fria etableringsrätt. Vi ser däremot gärna att företag som har ett verkligt engagemang för att utveckla äldreomsorgen ombildar sina företag och gör dem till icke vinstsyftande privata företag, liksom vi tycker att det är bra med ideella icke vinstsyftande utförare och kooperativ. Man kan bidra mycket till en utveckling av äldreomsorgen.

För Vänsterpartiet är verklig valfrihet något annat och mycket mer än det borgerliga kundperspektivet. För oss handlar det om inflytande över vardagen. Det ska till exempel vara lättare att få en plats på äldreboende när jag behöver det. Det är kanske den viktigaste frågan för mig.

Det har försvunnit tusentals platser i äldreboenden, vilket har sagts flera gånger tidigare. Det ska finnas tillräckligt många i personalen så att personalen har tid att se till de individuella behoven hos varje äldre människa, att det finns något meningsfullt att se fram emot och göra varje dag, att den äldre kan komma utanför boendets väggar om det så är till kaféet på torget, att sitta ute i solen eller göra något som just den personen är intresserad av.

Verklig valfrihet innebär att jag kan påverka insatserna i hemtjänsten och att tiden för insatserna är tillräcklig så att undersköterskorna hinner hjälpa mig utan stress. Jag tror att alla stressade undersköterskor många gånger har fått höra av äldre att undersköterskan ska gå eftersom den äldre inte behöver något mer. De vet att undersköterskorna har så mycket att göra, och de äldre ber inte om hjälp med sådant de egentligen vill ha hjälp med.

Det är viktigt att det finns tid för samtal, sociala insatser, att få välja hur maten ska vara, om det ska vara matlåda, hemlagad mat eller att få äta i ett äldreboende i närheten. Det allra viktigaste är att samma personer kommer till mig. Det ska vara personer som känner mig, mina behov och vet hur jag vill ha det så att jag slipper tala om det gång på gång för någon ny som inte vet hur jag har det hemma eller känner till mina behov.

Det ska finnas tid att arbeta extra lugnt och med kunskap om demens när minnet börjar svikta och demenssjukdomen börjar synas.

Verklig valfrihet innebär att jag som anhörig som stöttar mina föräldrar kan göra det utifrån min egen vilja, den ork och det utrymme jag har, inte att jag tvingas till att ta hand om föräldrarna därför att samhällets insatser minskas. Jag ska inte tvingas att lägga timmar på att bevaka att hjälpen till mina åldriga föräldrar fungerar, att hemtjänsten kommer när den ska, att det blir så och så med läkarbesök eller med andra kontakter i en alltmer fragmentiserad sjukvård och äldreomsorg.

Så ser det ut i dag. Vi vet att anhöriga får ta hand om mer och mer just därför att bristerna finns. Det är vi kvinnor som får ta den stora stöten. Att kombinera ett heltidsjobb med stora omsorgsinsatser för gamla föräldrar är tufft. Det vet många kvinnor i 45–65-årsåldern. En del tvingas gå ned i arbetstid. Några tvingas sluta jobba helt. En fungerande vård och omsorg är det viktigaste anhörigstödet. Det påpekar Riksrevisionen i sin alldeles färsk rapport. Där framgår också att stödet till anhöriga inte fungerar i dag.

Vänsterpartiet står för en annan politik. Vi säger nej till skattesänkarpolitiken. Om vi vill ha en bra skola, sjukvård och äldreomsorg måste vi satsa mer resurser. Äldreomsorgen är klart underfinansierad i förhållande till behoven och samhällsutvecklingen i dag. Därför öronmärker vi 4 miljarder under de kommande tre åren för att öka bemanningen på våra omsorgsboenden. Först vill vi starta med demensboendena. Vi öronmärker en hemtjänstmiljard och kopplar den till den viktigaste kvalitetsfaktorn, nämligen att det så långt som möjligt är samma personer som ger hjälpen till de äldre. Vi satsar på att fortsätta med en långsiktig kompetensutveckling med 400 miljoner om året. Vi satsar också på utbildningsvikariat. Arbetslösa får jobb och kommunerna får råd att ta in vikarier när den ordinarie personalen går på utbildning.

En av äldreomsorgens största utmaningar är att få fler att börja arbeta i äldreomsorgen och även att stanna kvar där. Vi hörde tidigare att om vi ser framåt ett antal år kommer 150 000 fler att behöva arbeta i äldreomsorgen, men få söker till gymnasieutbildningen.

Jag träffar när jag är ute på besök många som arbetar i äldreomsorgen och trivs bra med sitt arbete. De tycker om att jobba med äldre människor, har bra arbetskompisar och har roligt på jobbet. Men många av dem säger att de inte vet om de kommer att orka jobba särskilt länge till. Arbetet har blivit tuffare. De äldre behöver mer omsorger och insatser, men

det finns inte fler i personalen. Helgtjänstgöringarna blir fler, och det blir långa scheman under helgerna. De är alldeles slut efteråt. Dubbla turer börjar dyka upp allt oftare med en paus på flera timmar mitt på dagen.

Att gå hem och känna att jag inte har gjort ett bra jobb för dem som jag är till för mår jag inte bra av. Att det dessutom finns hemtjänstföretag som anställer på osäkra timanställningar utan kollektivavtal gör inte det hela bättre.

Man ska ha rätt till heltid med deltid som möjlighet. Vänsterpartiet arbetar för den frågan runt om i kommunerna, men vi vill också ha en lagstiftning för att få ordning på frågan. Mängden osäkra timanställningar måste minska kraftigt. Dubbla turer måste bort. Det måste finnas fler arbetskamrater i äldreomsorgen.

Vänsterpartiets mål är en äldreomsorg som är till för alla, en jämlik och jämställd äldreomsorg där alla oavsett resurser, bakgrund och ekonomi ska få en bra omvårdnad och kunna påverka sin vardag. Eftersom ansvarigt statsråd Maria Larsson kommer direkt efter mig ställer jag gärna några frågor.

Jag skulle vilja veta vad statsrådet vill göra för att vända utvecklingen med att anhöriga får ta ett allt större ansvar därför att äldreomsorgens kvalitet och resurser inte räcker till. Vad tänker statsrådet göra för att öka resurserna till äldreomsorgen? De är väl inte tillräckliga? Vad tänker statsrådet göra för att vi ska få den personal som behövs i äldreomsorgen framöver? Det ska inte bara vara fråga om att välja att börja jobba i äldreomsorgen, utan det ska också finnas en vilja att stanna kvar.

Anf. 34 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Jag har besökt många äldreboenden och talat med många äldre de senaste tio åren. Våldigt ofta säger den äldre personen så här till mig: Här hos oss är det fantastiskt bra, men man har ju hört hur det är på andra ställen.

Det som skildras i medier om äldreomsorgen är oftast enskilda händelser där något har brustit, där något inte har fungerat. De händelserna läggs samman till en bild av en äldreomsorg som inte funkar. I dag kan man verkligen säga att oppositionen har spätt på den bilden, men oron är till stora delar obefogad.

Visst finns det brister. Visst finns det enskilda händelser eller till och med hela boenden där verksamheten inte håller måttet och där kvaliteten inte är god. Men merparten av svensk äldreomsorg har god kvalitet, har en fantastisk personal och en verksamhet som förbättras alltmer. Detta är enligt de äldre själva och enligt utländska bedömare. Det är inte regeringen som säger så.

89 procent av de äldre som har hemtjänst är nöjda eller mycket nöjda med vad de får. 83 procent av dem som bor i särskilt boende är nöjda eller mycket nöjda med sitt boende. Och 90 procent av dem känner sig trygga med sin omsorg.

Andelen nöjda har ökat det senaste året jämfört med förra året. Och fler anger att de är mycket nöjda i stället för bara nöjda.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen brydde sig inte ens om att fråga vad de äldre tyckte. För mig och för alliansregeringen är det mycket viktigt.

När OECD i PISA-undersökningen konstaterar att Sveriges skolresultat har sjunkit föranleder det mycket kritik från oppositionen. Men när OECD rankar Sverige som ett föredöme inom äldreomsorgen, som ett land som genomfört helt rätt reformer de senaste åren, som stimulerat till ett systematiskt kvalitetsarbete, och som börjat mäta den kvaliteten på ett föredömligt sätt – då tiger oppositionen.

När OECD konstaterar att Sverige näst efter Nederländerna lägger mest resurser i världen på äldreomsorg – då tiger oppositionen. När OECD konstaterar att vi i Sverige har världens högsta personaltäthet i förhållande till antalet personer över 65, och antalet årsanställda dessutom har ökat – då tiger oppositionen.

När EU:s active ageing index, som jämfört alla medlemsländerna i EU, och när organisationen Help Age International, som jämfört 90 länder över hela världen, visar att Sverige är världens bästa land att åldras i – då tiger oppositionen.

Fru talman! Regeringen har i sin skrivelse *Ett värdigt liv – äldrepolitisk översikt 2006–2014* redovisat de åtgärder och reformer som vi genomfört under de år som Alliansen hittills har lett regeringen.

Vår äldrepolitik har tagit sin utgångspunkt i den enskilda människans behov, och de reformer som vi genomfört har fokuserat på värdighet, förbättrad kvalitet och ökat självbestämmande. Man ska som äldre kunna fortsätta att vara den man alltid har varit, och man ska kunna känna sig trygg med att man får den omsorg man behöver.

Den nationella värdegrund som nu finns i socialtjänstlagen stadgar att äldreomsorgen ska vara inriktad på att den äldre ska leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Det här innebär att den äldre personen ses som en unik människa med unika behov, inte som en del av ett kollektiv, vilket har varit det tidigare betraktelsesättet inom äldreomsorgen.

Äldres självbestämmande är en viktig del för att uppnå värdighet och för att utveckla kvaliteten inom äldreomsorgen. De äldre måste få fortsätta att råda över sitt eget liv också när de behöver vård och omsorg. Stat eller kommun ska inte vara överförmyndare och bestämma åt människor som varit beslutskompetenta ett helt liv.

Lagen om valfrihetssystem, LOV, har flyttat bestämmandemakten från politiker till de äldre. Det kanske är därför som det retar oppositionen så. Ca 80 procent av de äldre säger att de vill ha möjlighet att välja.

LOV har anammats av väldigt många kommuner, men fortfarande finns det kommuner som tar sig rätten att bestämma åt de äldre. Också oppositionen tycker att kommunpolitiker träffar klokare val än de äldre själva. De tycker att kommunpolitiker ska fortsätta att bestämma. Man gömmer sig bakom resonemang om vinster men är i själva verket besjälad av att lägga en hämsko på den utveckling och den innovationskraft vi har sett de senaste åren, detta till förmån för mer makt åt politiker.

Att stora övervinster inte ska få föras utomlands är vi överens om. Att området behöver ett tydligt regelverk för att tygla marknadskrafter är vi överens om. Därför har vi tagit initiativ till såväl lagstiftning som en etisk plattform – för öppenhet och för lika spelregler. Men oppositionen vill strypa äldres rätt att få bestämma själva.

Det finns mer än 800 företag verksamma inom LOV. Oppositionen utmålar dem som vinsthungriga monster. Men 70 procent av dessa företag är sådana som är verksamma i en enda kommun. Det är alltså ofta

små kämpande företag, ofta drivna av kvinnor som själva har arbetat länge i omsorgen. De levererar inte lägre kvalitet. De kostar inte skattebetalarna mer. Och de äldre som har gjort ett aktivt val är mer nöjda med sin hemtjänst.

En statlig utredning har föreslagit att man kan använda sig av olika lagrum för att skapa valfrihet och självbestämmande. Utredningen är på remiss, men de tycker att möjligheten för de äldre att välja ska finnas i alla kommuner.

För mig som kristdemokrat är det en självklarhet att det inte ska bero på var i landet man bor om man som äldre ska kunna göra ett aktivt val. Men oppositionen tror tydligen på fullt allvar att deras partikamrater i kommunerna vet bättre än de äldre själva. Äldre ska tvingas tillbaka till att stå med mössan i hand och tacksamt ta emot det man får. Det är inte värdigt!

Fru talman! Att kvalitetsarbete bedrivs på ett strukturerat och systematiskt sätt är nödvändigt för att vi ska klara dagens och framtidens utmaningar i äldreomsorgen. Under förra mandatperioden satsade regeringen ca 5 miljarder kronor för att stimulera kvalitet inom sju olika områden. Under denna period omfattar kvalitetssatsningen 4,3 miljarder kronor och handlar om att förbättra vården och omsorgen om de mest sjuka äldre. De mest sjuka äldre har varit vår prioritering. Jag hör nu att flera av oppositionspartierna tycker att det har varit en bra prioritering, men de har aldrig själva kommit på det.

Resultaten av satsningen på de mest sjuka äldre är mycket goda. Exempelvis har det förebyggande arbetet genom användningen av Senior alert medfört att undernäringen minskar och att antalet trycksår minskar.

Användningen av Svenskt register för beteendemässiga och psykiska symptom vid demens, BPSD, innebär att man med enkla åtgärder kan höja livskvaliteten hos personer med demenssjukdom. Ett färskt exempel från Kiruna kommun visar att användningen av BPSD har inneburit att antalet allvarliga incidenter kring hot och våld inom demensvården har minskat kraftigt sedan man införde registret – från 23 fall per kvartal till tre fyra fall de två senaste kvartalen. Det visar vilken nytta vår stimulans att använda kvalitetsregister gör för människor som behöver god omsorg men naturligtvis också för personalen.

Fru talman! Personalen är förutsättningen för att god kvalitet ska uppstå i äldreomsorgen. Jag gläds över det höga betyg som våra äldre ger personalen. Att det finns många som vill arbeta inom äldreomsorgen och vill stanna där under många yrkesår är ett tydligt kvalitetstecken. Antalet årsanställda har ökat från 148 000 år 2008 till 161 000 år 2012. Kommunerna är huvudansvariga för personalförsörjningen, men vi har från regeringens sida velat stödja kommunerna. Omvårdnadslyftet erbjuder både grundutbildning och möjlighet till specialisering, och till detta kommer nu ledarskapsutbildning. Andelen utbildad personal inom särskilt boende har ökat från 76 procent 2008 till 86 procent 2013. Också inom hemtjänsten har det skett en ökning, från 67 till 75 procent, under samma tid.

Även om många äldre själva önskar bo kvar i hemmet med insatser från hemtjänst är vi fortsatt oroade över att det i många kommuner är alltför svårt att få ett särskilt boende. Vi har sedan 2007 satsat 500 miljoner kronor årligen i investeringsstöd till särskilda boenden och trygghetsboenden. Andelen kommuner som säger att de har full behovstäckning

har ökat från 47 procent när vi tillträdde till 60 procent. Låt mig vara tydlig och säga att det inte är okej att långvarigt inte kunna svara upp mot lagens oavvisliga krav. De resterande 40 procenten av kommunerna har en hemläxa att göra.

Fru talman! Anhörigas insatser kan inte nog värderas. Varje vecka gör 1,3 miljoner svenskar en insats för en förälder, en släkting, en granne. Det som utförs är fantastiskt, och glädjande nog är de allra flesta nöjda med att ge den sortens stöd och hjälp. Men självklart är det viktigt att ingen ska känna sig tvingad. När och om man inte vill eller kan måste samhället vara berett att ta över. Den lagstiftningsförändring vi gjort, att kommunen ska ge stöd och hjälp, är viktig. Men anhöriga måste också veta om att stöd finns att få, och här behöver mer göras.

Fru talman! Jag kan konstatera att inte heller om äldrepolitiken är oppositionen överens. Man har inte i reservationerna kunnat skriva ihop sig om en gemensam inriktning.

Alliansen är överens också om vad framtiden kräver. Lösningen på demografins utmaningar och möjligheter är inte fråga om en enda reform. Det krävs många åtgärder som drar åt samma håll under en lång tid. En arbetslinje som upprätthålls, en förutseende samhällsplanering och en politik som inkluderar de äldre själva är en bra inriktning.

För att möta de framtida utmaningarna inom äldreomsorgen har regeringen nyligen tillsatt Äldreutredningen. Tre olika områden ska utredas. Det första handlar om att se till att ett långt liv innehåller många friska år. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet för äldre måste utvecklas och struktureras bättre. Det andra är en förenklad biståndsbedömning för att öka äldres självbestämmande, och det tredje handlar om att bättre ta vara på innovationskraft och teknikutveckling inom äldreomsorgen.

Därutöver vet vi att en hel del annat också behövs. Med fortsatt alliansstyre kan de äldre känna sig trygga med att äldreomsorgen aldrig hamnar på undantag. Den kommer att vara vår högsta prioritet. Vi vill fortsätta reformarbetet för äldres värdighet och välbefinnande.

(Applåder)

Anf. 35 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag inser att mina försök att resonera om LOV gick in genom det ena örat och ut genom det andra – om det över huvud taget gick in, med tanke på att statsrådets anförande var skrivet tidigare. Det innehöll väldigt många antaganden om vad oppositionen skulle komma att säga i debatten. Men statsrådet får väl lyssna lite bättre och läsa protokollet i efterhand.

Vad vi resonerade om var just nackdelen med LOV och den fria etableringen. Den beskrivs väldigt ofta av Maria Larsson och regeringsföreträdare som en möjlighet för äldre att välja. Rätta mig gärna om jag har fel, statsrådet, men det handlar väl ändå om fri etablering. Grunden för fri etablering är att brukarna – i det här fallet de äldre – ska välja det som är bra och välja bort det dåliga. Det är jättesmart, för då försvinner ju alla dåliga hemtjänstföretag och den dåliga vården, eftersom man väljer bara dem som är bra.

Fungerar verkligen hemtjänst och särskilt boende på det sättet att det lämpar sig för fri etablering? Att välja mellan olika alternativ kan man göra på många olika sätt. Vad vi efterlyser är en modell som innebär att

en aktör kan planera långsiktigt, men det ska inte vara möjligt att hela tiden etablera en ny aktör. Att bygga hemtjänst och äldreomsorg i konkurrens är vad fri etablering och LOV-reformen innebär.

Min fråga är: Hur ser statsrådet på fri etablering och på att man säger till äldre att de ska välja bra aktörer och välja bort de dåliga?

Jag vill också fråga statsrådet varför man väntade i sju år med att tillätta en äldreutredning, när det var så viktigt och ni har haft så lång tid på er.

Anf. 36 Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik:

Fru talman! LOV innebär att företag får möjlighet att tillsammans med den kommunala verksamheten erbjuda hemtjänst. Det är det vanligaste när det gäller de flesta kommuners hemtjänst. Erfarenheterna under en längre tid i de kommuner som har infört möjligheten för de äldre att välja aktör är att ju längre tid som kommunen använder sig av den omsorgen, desto fler är det som gör ett aktivt val. Och, som sagt, jag redovisade tidigare att de äldre som har gjort ett aktivt val är också mer nöjda.

Personalkontinuiteten, som är bristfällig i många kommunala verksamheter, anges som ett skäl för de äldre att vilja göra ett eget val. Så LOV har tillfört nya kvalitetsaspekter. De kommuner som har infört LOV säger själva att de har fått en mycket bättre kontroll på sin egen verksamhet.

Lena Hallengren pratade om en ny modell. Ja, det finns en annan modell som man har föreslagit i den utredning som nu är ute på remiss. I den modellen kan man använda sig av olika lagrum beroende på storlek på kommun och andra aspekter. Men eftersom Stefan Löfven inte gav något svar i partiledardebatten i går på frågan om han ville avskaffa LOV – han undvek att svara på den frågan – vore det jättebra om Lena Hallengren kunde ge ett besked.

Vad är Lena Hallengrens besked till de 800 företag som i dag är verksamma inom äldreomsorgen? Vad skulle hända vid en eventuell valseger? Vad är budskapet till dem? Ska de packa ihop sin verksamhet, eller vad är svaret på den frågan, Lena Hallengren?

Anf. 37 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag noterar att statsrådet inte svarar på frågan om fri etablering är en bra modell. Är det bra att man bygger verksamhetens kvalitet på att äldre ska välja bra och välja bort dålig verksamhet? Det handlar inte om att få välja. Det kan finnas privata och offentliga aktörer, men frågan är hur de ska etableras och i vilken samverkan. Ska de etablera sig för att de själva vill det därför att det är lönsamt i områden där det bor tillräckligt många äldre? Eller ska man etablera sig i samverkan med kommunen, som är vår modell? Det var precis det som jag redovisade i mitt anförande tidigare.

Jag vill ta upp en ytterligare fråga, och den handlar om boendefrågan. Man har i stor politisk enighet försökt att ha färre människor som "tvingas" att bo på ett särskilt boende. I stället har de kunnat bo kvar hemma. Det har varit ett framsteg, men pendeln har ju svängt lite väl långt åt det hållet. Jag vet ju att Maria Larsson inför valet 2006 själv sade att det skulle skapas fler platser på äldreboenden. Men sedan 2006 har det blivit 8 000 färre platser.

Jag undrar vad som hände med ambitionen att ge äldre en möjlighet att inte bara välja företag och en aktör utan att få välja när de vill flytta till ett särskilt boende. Det blir ju svårare när platserna blir färre. Vad hände med vallöftet om fler platser i äldrevården?

Anf. 38 Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag noterar att inte heller Lena Hallengren lämnar något besked om vad Socialdemokraterna tänker göra med LOV. Jag tycker att det är orimligt gentemot de 800 företag som är verksamma på det området och som inte kan få besked av dem som vill ha regeringsmakten. Det är orimligt, och det är inte sjyst. Det är de naturligtvis beroende av att få veta.

Ja, LOV är en bra modell. Kommunerna har möjlighet att ställa upp kriterier för dem som ska etablera sig. Det kostar inte mer från skattebetalarnas synpunkt att anlita ett företag än vad kommunens egen verksamhet kostar. Det ska vara samma ersättning som gäller. Därför blir det konkurrens om kvalitet. Det är ett nytt sätt att bedriva äldreomsorg på. De äldre som gör ett aktivt val inom ramen för LOV anger att de är mer nöjda än vad de som har kommunal verksamhet är.

När det gäller boendefrågan vill jag säga att ja, jag gick till val på det. Det var därför som vi införde investeringsstödet. Varje år har vi avsatt 500 miljoner kronor som ett investeringsstöd – det enda byggstöd som finns – därför att vi ser den här frågan som så angelägen. Om Lena Hallengren lyssnade skulle hon ha hört att jag i mitt anförande sade att de 40 procent av kommunerna som ännu inte uppfyller kravet på att ha en behovstäckning har en hemläxa att göra. Det är ju kommunernas ansvar att se till att boendeförsörjningen fungerar, och vad vi har velat göra är att sätta press på kommunerna. Det var därför som investeringsstödet infördes. Det var ett tydligt sätt att säga att vi också uppfyller de löften som vi ger i valet.

Anf. 39 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag började jobba i äldreomsorgen 1976, så jag har följt vad som har hänt där i ganska många år. Jag har också besökt många äldreboenden och hemtjänstverksamheter.

Jag vill börja med att säga att när Alliansen nu pratar om vinstdrivande företag som något positivt, kan man kanske konstatera att det tycker inte alla Alliansens väljare. En majoritet av Sveriges befolkning tycker faktiskt att skattemedel ska gå till verksamheter och inte plockas ut från dem.

Jag konstaterade att Sverige har – och det tror jag att statsrådet vet – byggt upp en välfärdsstruktur som har utgått från att kvinnor ska vara självförsörjande. De ska kunna ha ett heltidsjobb. Det ska finnas barnomsorg och äldreomsorg som gör att vi kvinnor inte ska behöva sköta det jobbet som ett obetalt omsorgsarbete samtidigt som vi har ett heltidsjobb.

Många av de länder som statsrådet hänvisade till har inte genomfört detta. Man har ansett att kvinnor ska sköta omsorgen som ett obetalt jobb. Ibland importerar man människor från andra länder som jobbar i hemmen och tar hand om allting.

Nu ser vi hur denna välfärdsstruktur urholkas. Både forskning och Riksrevisionens senaste rapport visar att anhöriga får ta hand om mycket

mer, och det blir inte lättare av att man fragmentiserar äldreomsorgen och sjukvården. De är uppdelade på en massa olika utförare, så det finns inte en sammanhållen vård och omsorg. Jag skulle verkligen vilja ha svar på frågan: Vad vill statsrådet göra för att ändra på detta, för att kvinnorna inte återigen ska behöva utföra mer obetalt arbete? Att det finns en fungerande äldreomsorg är ju en väldigt viktig del i välfärdsstrukturen för de äldres skull, men också för att vi ska få ett jämställt samhälle. Jag vet inte vad statsrådet säger om att utvecklingen går åt fel håll. Jag har inte hört någonting om det.

Anf. 40 Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik:

Fru talman! Äldreomsorgen urholkas inte. Den har tillförts mycket resurser under vår tid. 80 miljarder användes för äldreomsorg när vi tillträdde, och det är nästan 100 miljarder i dag. Det är ingen urholkning.

Sluta upp med den här mytbildningen! Den skapar oro hos de äldre. Vi har massor med väl fungerande äldreomsorg. Det säger de äldre själva, och det säger utländska bedömare.

När det gäller anhörigas insatser är det fantastiskt att så många människor gärna vill göra en insats. Det ska vi välkomna och ta emot. Det jag är intresserad av att veta mer om handlar om de 12 procent som säger att de gör mer än de skulle vilja, av någon anledning. Därför har vi givit Socialstyrelsen ett uppdrag att titta närmare på den frågan.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Eva Olofsson, som ju går till val på att mota bort alla vinster i välfärden.

En personlig assistent betyder väldigt mycket för en person med funktionsnedsättning, och hälften av alla personer med funktionsnedsättning köper sin assistans av ett privat företag – ett företag som gör vinst. En del av de företagen har gjort rejäla vinster. I dag möter jag funktionsnedsatta som är väldigt oroliga för vad som ska hända med deras assistans. De vill ha samma person. Vad är ditt svar till alla de oroliga funktionsnedsatta?

Anf. 41 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Vi diskuterar ju äldreomsorgen nu, och precis som i en annan debatt tar statsrådet upp personlig assistans. Jag har redan svarat på det, och dessutom är det en kunskap som finns inom funktionshindersrörelsen. Vi tänker inte avskaffa möjligheten att välja personlig assistans eller ta bort företag. Vi kommer att titta på frågan så småningom men göra det i en dialog med funktionshindersrörelsen – en dialog som den till stora delar har saknat med statsrådet.

Jag återgår till äldreomsorgen. Nej, det är inte mytbildning. Man kan både se på fakta och höra vad de säger på äldreboenden. Vad de berättar är naturligtvis att människor i dag kommer hem väldigt snabbt från sjukhuset och ska ha hemtjänst eller kommer tillbaka till äldreboendet, och de behöver många fler insatser än de behövde förr. Hemtjänsten kan berätta att de tar hand om människor som förr bodde på äldreboendet men som nu bor hemma och behöver insatser.

Vad vi kan se är en hemtjänst som inte har fått resurser när antalet äldreboenden har minskat.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Tror statsrådet verkligen att det räcker med investeringsstöd? Det behövs faktiskt personal på dessa boenden

också – de behöver inte bara byggas. Det finns en ekonomisk anledning till att kommunerna håller nere antalet äldreboendeplatser.

Tycker statsrådet att hemtjänsten fungerar? Har statsrådet gått med en undersköterska som ska hjälpa tolv stycken på en dag, som går in en kvart här och en halvtimme där och sedan tillbaka 20 minuter? I värsta fall får hon dessutom stå, som i vissa av de privata hemtjänstföretagen, för gångtiden och får inte ens betalt för den eller får ta den av de äldres lön.

Är det inte så att det behövs mer resurser och att den kanske viktigaste valfrihetsfrågan i dag är att det finns tillräckligt med personal i hemtjänsten och på våra äldreboenden?

Anf. 42 Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi har fått ett väldigt viktigt besked. Vänsterpartiet tycker att vinst i äldreomsorgen är fult, men vinst hos assistansbolag är helt okej. Snacka om brist på logik! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man, av rädsla för att funktionshindersrörelsen verkligen ska storma för att de ska få behålla sina egna assistenter, inte är lika dogmatisk när det gäller den delen som i den retorik man nu anför när det gäller äldreomsorgen.

När det gäller hemtjänsten är mitt intryck att det fungerar väldigt olika i olika kommuner. Jag har bland annat träffat hemtjänstpersonal i Eva Olofssons hemkommun, där de var förtvivlade över den nya organisation som innebar att samma äldre skulle få besök av väldigt många fler personal. Personalen tyckte inte att det var bra, men det skulle göras ur något slags rättvisesynpunkt så att alla fick vara lika mycket hos alla äldre.

Jag förstod mig inte på det där, men det var ett stort uppror. Jag tycker inte att det var någon bra modell. Det var den kommunala omsorgen. Jag tycker att utgångspunkten måste vara den äldres önskemål och behov.

När jag tittar på detta ser jag att 89 procent är nöjda med sin hemtjänst. Det säger inte allt, men det säger mycket. Det ger oss mycket mer kunskap än vi har haft någon gång tidigare, och det är inte någon dålig siffra att börja med.

Anf. 43 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Vi i oppositionen har fått kritik för att vi tiger så mycket även om det går väldigt bra för svensk äldreomsorg. Men det är ofta så att hälsan tiger still, som man säger. Det vi är nöjda med finns det ju ingen anledning att ta upp.

Men äldrevården är tyvärr inte alltigenom frisk. Jag tog upp ett par saker i mitt anförande, och de som har varit uppe före mig nu har tagit upp bland annat bristen på äldreboenden. Jag förstår att det är ett problem även för ministern. Och det är klart att det är ett problem om 40 procent inte har täckt behovet.

Då undrar jag: Varför är inte detta med boende ett prioriterat område i den utredning som nu startar? Jag har ingenting emot de tre områden som finns, men om man tänker utifrån de äldres situation borde boendet vara nummer ett.

Då återkommer jag till något annat som ministern sade: den äldres önskemål och behov. Det handlar återigen om boendet och den valmöjligheten, som jag tycker är mycket viktigare än att välja skylt. Det viktiga är att över huvud taget få plats på ett äldreboende.

Anf. 44 Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jodå, boendet finns med i utredningen som handlar om framtidens äldreomsorg. Det handlar både om det ordinära boendet och om annan typ av boende. Det handlar om att se vad de äldre önskar, vilken typ av boende det kan gälla och vad som krävs av en bostad.

Det vi ser i dag är att många vill bo kvar i sitt ordinarie hem, och i dag kan hemtjänst och hemsjukvård göra fantastiska saker. Jag har varit ute och rest med hemsjukvården, och det är helt enormt vad de kan göra i en bostad i dag. För många är det den största tryggheten. Men vi ser också att en del som önskar det inte får tillgång till ett särskilt boende med heldygnssorg.

Jag tror att man tar för lite hänsyn till den förändring vi har gjort i socialtjänstlagen, att värdegrunden innebär att man ska titta inte bara på de fysiska och medicinska behoven utan också på de sociala behoven. Ensamheten är svår för många äldre, och det måste vägas in när man biståndsbedömer om det behövs en plats på ett särskilt boende.

Därför är jag djupt bekymrad över att 40 procent av kommunerna säger att de inte har behovet täckt. Även om det har blivit fler, och fler i dag är bättre rustade, är det för många som inte gör vad de ska. Jag funderar mycket över hur vi ska få kommunerna att verkligen ta sitt ansvar. Behövs det mer av sanktionsåtgärder, eller vad är det som ska till?

En del av svaren när det gäller boendets utrustning och ett innovationstänkande kring boende kommer vi att få i utredningen, men det kommer kanske också att behöva göras andra saker kring denna fråga.

Anf. 45 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Detta att det fattas 40 procent leder mig osökt in på nästa fråga. På grund av att det fattas så mycket boenden i många kommuner är det 1,3 miljoner som vårdar sina anhöriga. Många får helt enkelt inte plats på äldreboendet, eller också ser man att vården där inte är tillräcklig. Då är frågan naturligtvis: Är det över huvud taget acceptabelt?

Nu är jag medveten om att många gör en insats därför att de vill göra det. Men jag hör också att många gör mer än vad de egentligen vill och orkar. Är det en bra lösning på äldrefrågan att man får förlita sig så mycket på anhöriga?

Anf. 46 Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag insåg att jag glömde fråga Miljöpartiet vad de vill göra med LOV. Vad vill ni i Miljöpartiet säga till de 800 företag som är verksamma? Det var synd att jag missade det i den förra repliken, men jag blev så tagen.

När det gäller de anhörigas roll har vi låtit Socialstyrelsen kartlägga hur det ser ut. Vi kan se att 88 procent av de 1,3 miljoner människor som utför kärleksgärningar varenda dag i det här landet är nöjda med omfattningen. De säger att de nästan alltid känner sig nöjda med att göra den insats de gör. Det är naturligt att vi i de små gemenskaperna – i grann-

skapet och åt släkten, åt mamma eller pappa – gärna vill ge omsorg och hjälpa till i den mån det står i vår förmåga.

Det som är viktigt är dock – och detta säger jag i vartenda anförande som handlar om anhöriga – att det alltid ska byggas på frivillig grund. Man är aldrig tvingad till det, och om man känner att det blir för mycket och att man inte kan och inte vill måste samhället vara berett att ta över.

De 12 procent som i dag tycker att de gör för mycket tittar vi noggrannare på. Vi försöker se om vi kan hitta något som ytterligare underlättar eller om det kanske är så att de inte vet om att hjälp finns att få. Det kan finnas många förklaringsmodeller, och vi vill ta reda på mer. Men glöm inte att 88 procent vill göra detta av kärlek och omtanke i den omfattning som de gör det i dag. Det är den stora majoriteten. Det är naturligtvis därför att vi bär relationer till varandra. Det är naturligt i en gemenskap att man hjälper varandra, men det ska aldrig göras av annat än frivillighet.

Anf. 47 ISABELLA JERNBECK (M):

Fru talman! I det här betänkandet finns huvuddragen i den förda äldrepolitiken mellan 2006 och 2013, och det är väldigt mycket som är positivt. Utvecklingen har bara gått uppåt.

En av Sverigedemokraternas företrädare här, Per Ramhorn, berättade hur mycket bättre det var förr. Nu är det mer än 25 år sedan jag arbetade i äldreomsorgen, men jag kan säga att inget var bättre förr. Då fanns det långvårdsavdelningar där det låg fyra personer i en sal. De hade inga egna saker, och det var bara lite skynken mellan sängarna. Det fanns avföringsdagar och duschdagar. Från detta har vi gått till att man får sin egen lägenhet och en personlig omvårdnad. Vi har gått från att se personer som ett kollektiv till att se individen. Internationellt sett har vi också en av de bästa äldreomsorgerna.

Det finns förstås en rad åtgärder som stimulerar denna utveckling. En av de viktigaste är det fria valet och lagen om valfrihet. Det är en enormt positiv utveckling som vi kan se, med duktiga företagare, verksamhetschefer och personal som varje dag arbetar hårt för att leverera omsorg av god kvalitet.

Lena Hallengren tog upp LOV och fri etablering. Jag håller med om att detta kanske är den knepigaste frågan för kommunerna att fundera på, framför allt när det gäller särskilda boenden. Men LOV medger också att man kan ställa krav på verksamheten, och det viktiga blir då att ställa upp kriterier och ställa krav och också göra den uppföljningen. Det ansvaret har man i kommunen. Det är oerhört viktigt.

Lena Hallengren talade också om fokus på personalen. En viktig, positiv del för personalen är ju att det finns flera arbetsgivare att välja mellan och att det finns möjlighet för kvinnor att starta och driva företag, att utvecklas och att ta egna initiativ. Det spelar roll. Det ska för kvinnor vara lika lätt som det är för dem, oftast män, som arbetar inom byggbranschen, som elektriker, rörmokare, asfalterare eller vad det än kan vara. De tar också del av skattepengar, men ingen ifrågasätter vinstmarginalerna i deras företag. Det är ju samma pengar som går dit.

Både Lena Hallengren och statsrådet Maria Larsson har pratat om de åtgärder som har stimulerat utvecklingen. Jag har varit ute och sett många verksamheter. Jag vill lite grann stanna till också vid de privata

verksamheterna, för i dag är det faktiskt de privata som leder utvecklingen. Det är där de spännande alternativen finns. De driver på och hittar nya vägar. Man blir lycklig.

Jag tycker att ni som kritiserar detta skulle gå ut och titta på de kvinnor som driver företag. Jag blir ibland förvånad när jag ser alla kvalitetskriterier som man sätter upp för boenden – det är kanske fem aktiviteter om dagen och inte bara chokladbingo på fredagar, som i vissa kommunala verksamheter.

Jag vill också slå ett slag för att man ska få göra ett överskott i de här verksamheterna. Man tar ju en risk när man startar ett företag. Man gör investeringar. Många av dem som driver dessa företag kan inte ta ut någon lön i början. Man måste också få ett överskott för att kunna driva ett företag och göra nya investeringar. Ute i kommunerna får man hela tiden nya tillskott. Det görs underskott i kommunal verksamhet, och då är det bara att ta ut lite mer skattepengar att betala med! Det är likadant när det ska investeras och byggas till: Då tar man lite ur kassakistan, som många kommunpolitiker tror att det bara är att ösa ur. Som egenföretagare måste man bygga upp detta själv, och därför är det viktigt att man också kan få göra överskott i den verksamheten.

Jag ska tala lite om ett annat uppdrag jag har, nämligen som ordförande i socialnämnden i min kommun. Lena Hallengren frågade vad som är skillnaden mellan att arbeta i skolan och att arbeta med äldreomsorg. Då ska jag säga vad jag alltid brukar säga i våra debatter, nämligen att vi har ett ännu större ansvar i äldreomsorgen. De allra flesta skolbarn har nämligen föräldrar som har ansvar för sina barn och är om sig och kring sig och ser till att skolan och förskolan är bra. Det har dock inte de äldre. De har inga föräldrar som ser efter dem, och de har inte alltid anhöriga som gör det heller. Därför vilar det ett ännu större ansvar på oss som är engagerade i äldreomsorgen.

Jag ska ta några exempel från betänkandet på sådant som har hänt under perioden. I min kommun har vi använt kvalitetsregistren. De är outstanding. Det gäller palliativregistret och Senior Alert, som har gjort stor skillnad i det dagliga arbetet och höjt kvaliteten mycket hos varje individ. Det är samma sak med demensregistret och utvecklingsstödet som gäller psykosocialt stöd vid demens, som man har kunnat arbeta med i kommunen.

Vi har också använt kompetenshöjande åtgärder och Omvårdnadslyftet. Vi har utbildat många till undersköterskor och höjt utbildningsnivån. Det har varit värdegrundsbildning, där man har arbetat mycket med bemötande, som jag skulle vilja säga är kanske det absolut viktigaste. Varje person ska bemötas väl. Ytterligare finns det stöd till anhöriga, stimulansbidrag när det gäller kost och nutrition, läkemedelsgenomgångar, som vi också har gjort, liksom rehab och socialt innehåll. Det finns en lång rad åtgärder som har varit positiva.

Det bekymmersamma i dag, där de väljare som lyssnar i dag borde fråga vad de andra partierna vill, återspeglas i det som Eva Olofsson sade: Det finns så mycket att välja på. Vem ska man ta? Vem får man? I Vänsterpartiets Sverige vet vi vad svaret blir, för det blir det som Eva Olofsson bestämmer. Hon vet tydligen bättre vad min mamma vill ha för äldreomsorg än vad mamma själv vet. Man blir omyndigförklarad när man fyller 65 år och ska inte kunna välja själv.

Det är rätt prekärt att det finns partier som går till val på att radera en del av välfärden. De vill säga till de anställda att de jobbar i fel företag, och till dem som har valt omsorg vill man säga att de har valt fel.

Det viktigaste med lagen om valfrihet är inte att man kan välja utan att man kan välja bort. Det är väl den största styrkan med valfrihetsreformen.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 48 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Det var roligt att höra Isabellas anförande. Jag kände att hon faktiskt hade lyssnat på våra anföranden. Så är det ju inte alltid här i kammaren. Men jag uppskattar det väldigt mycket, även om jag tyckte att Isabella Jernbeck var lite väl kategorisk om att de privata alltid är bättre och de offentliga alltid är sämre. Det finns betydligt fler gråzoner än så.

Jag vill också säga att du överraskade mig i reflexionen om LOV. Jag tycker att fri etablering är det som vi politiskt, intellektuellt skulle kunna resonera om. Huvudpoängen är inte huruvida det är en privat aktör eller inte, i alla fall inte för mig och Socialdemokraterna, utan det handlar om den fria etableringsrätten. Den kan innebära att det finns fyra fem aktörer som satsar långsiktigt på sin personal, och sedan dyker det plötsligt upp tre fyra aktörer till, som kanske dessutom har råd att gå med förlust ett antal år, tills de har konkurrerat ut de andra.

Frågan är hur man ger långsiktiga förutsättningar även till de privata aktörer som finns. Det får väl Maria Larsson lyssna på i efterhand, men det var det jag försökte säga i mitt anförande också: att hitta en modell som innebär att man är långsiktig. När man väl har klarat kvalitetskriterierna får man verka. Man ska inte behöva upphandlas igen. Men det kanske inte är så att etableringsrätten finns hela tiden, utan man kanske har ett antal aktörer – åtminstone är det så vi socialdemokrater resonerar.

Kan Isabella Jernbeck något ytterligare utveckla det faktum att fri etablering innebär att man väljer bort, som du själv sade? Hur ser Isabella Jernbeck på äldre människors möjlighet att välja och välja bort både hemtjänst, som de kanske har ganska mycket, och särskilda boenden? Alla har inte anhöriga som väljer åt en och alla har inte alltid förmågan att välja. Hur ska de ställa sig till att de är kunder som ska välja och välja bort på en marknad?

Anf. 49 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Det finns mycket bra kvalitet och verksamhet i kommunal omsorg också. Det är synd om personalen i äldreomsorgen i dag. Om det står något om personalen i medierna är det bara negativt. Det finns många som gör ett jättebra jobb där varje dag, så det är inte bara i det privata.

I min hemkommun håller vi på att titta på etableringar. Hemtjänsten har vi redan gjort, och det kändes lättare. De flesta kommuner har gjort det. Men när det gäller särskilda boenden är det lite knepigt. Kanske är det inte så knepigt för oss som bor i Stockholm, men som Lena Hallengren sade måste många mindre kommuner fundera över vad man ska göra och om man kan köpa de platser man behöver eller inte. Det är en frågeställning.

Är det bra att vi kan välja? Hemtjänst är lättare att välja. Ett särskilt boende är svårare. Initialt vet många var de vill hamna och väljer det boendet, men sedan kan det vara svårt att flytta sin mamma eller pappa från ett boende.

Kommunerna har ansvaret att se till att all verksamhet är bra. Ansvaret att göra uppföljningen ligger hos kommunpolitikerna. Den dåliga verksamheten ska sorteras bort. Det är meningen med konkurrensen.

Anf. 50 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Det bygger på att äldre har kraften, orken och insikten att välja bort dåliga och välja något annat, att både reagera över den verksamhet man får och göra ett annat val. Det ska finnas plats och utrymme. Det ska dessutom vara tillräckligt många som gör detta, och det ska få konsekvensen att det läggs ned.

Hela grundtanken i den fria etableringen bygger på att man har kunder som har kraft att välja bort det dåliga och välja det bra. Det bygger inte på att de får välja mellan bara bra alternativ, utan det bygger på att man använder brukaren, eleven eller den äldre som en regulator.

Svensk förskola fick inte etableringsfrihet förrän 2006. Ändå är nästan var femte förskola enskild. I stället för att bygga upp en konkurrenssituation samverkade man med kommunen om hur etableringar kunde ske på ett bra sätt. Det vore klokt om man kunde hitta en sådan modell, för det är olyckligt att vi ska dividera om privat eller inte om vi får en övertablering och om vi får dålig kvalitet. Det är det allra största problemet.

Hur ser Isabella Jernbeck på att det har försvunnit 8 000 platser på särskilda boenden under de åtta år som Reinfeldtregeringen har suttit vid makten? De 500 miljonerna i investeringsstöd har uppenbarligen inte räckt. Var och en kan ju räkna ut hur många äldreboenden det blir för de pengarna. Hur ser Isabella Jernbeck på denna utveckling och på den kraft regeringen har lagt på denna fråga?

Anf. 51 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Ja, det har funnits investeringsstöd till det. Här måste man åter gå på kommunerna. En ansvarsfull kommun ser till att det finns platser.

Det är ju olika. Särskilt boende är en sak, för det har man rätt att få. Är man biståndsbedömd för särskilt boende ska det anvisas en plats inom tre månader. Det måste kommunen göra. Annars åläggs den sanktionsavgifter av Inspektionen för vård och omsorg.

Bostadsförsörjningen är kommunernas ansvar. Det är de som ska se till att bostäder finns. Ansvarsfulla kommuner ser till att det också finns trygghetsboende och en blandning av hyresrätter och bostadsrätter att välja på för dem som inte kan själv.

De äldre har också ett ansvar att planera för sitt boende, för är det några som är etablerade på bostadsmarknaden är det de äldre.

Det är som sagt kommunernas ansvar, och det vore intressant att kartlägga vilka kommuner som har gjort det och vilka som inte har gjort det. Det finns goda exempel i Stockholms län på borgerliga kommuner där man har gjort det på ett utmärkt sätt.

Anf. 52 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att instämma i det Isabella sade om att all verksamhet ska vara bra. Det är grundsynen för Vänsterpartiet. Därför tror vi inte på en modell där gamla människor ska försöka värdera och välja bort det som är dåligt. De ska inte behöva uppleva en dålig verksamhet som de måste välja bort. Som Lena Hallengren sade är många som får hemtjänst 80–90 år gamla och har stora omsorgsbehov, börjar glömma lite grann och har inte så lätt att ta till sig information och agera på egen hand. De ska inte behöva välja bort något, utan det är samhällets ansvar att se till att all verksamhet är bra.

Tycker Isabella Jernbeck att det är detsamma att bedriva äldreomsorg som att asfaltera en väg eller gata i en stad?

Jag menar att det finns stora skillnader. Vi vill inte ha vinst i välfärden, för då styr inte behoven. Då styr andra överväganden: Om jag gör så eller så kan jag tjäna lite mer pengar. Därför satsar jag på dem som är mest lönsamma och inte på dem som är besvärligast, har mest behov och är minst lönsamma.

Dessa överväganden ska aldrig vara med när vi bedriver omsorg för gamla och sköra människor. De äldres behov ska gälla till hundra procent.

Därför vill jag gärna veta om Isabella Jernbeck tycker att det är detsamma som att asfaltera en väg.

Det är visserligen dyrt att göra fel när man anlägger en gata, men det sista året eller halvåret i en gammal människas liv kan inte göras om. Det går inte att reparera om det går fel. Ser Isabella Jernbeck inte skillnaden där heller?

Anf. 53 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Eva Olofsson och jag har olika människosyn. Jag tror att människor är kapabla att välja även efter 65 och vill göra det. Om man inte kan det finns det ofta en anhörig som är intresserad av att göra det.

Jag talade om vart skattepengarna tar vägen. Om det görs en rondell i en kommun är det ingen som frågar vem som har gjort den och vilken vinstmarginal det företaget har. Det tar ju också av skattepengarna som vi tar av alla människor och som kunde ha gått till vård och omsorg. Det är ingen som ifrågasätter att det går mer skattepengar till de stora byggbolagen än till vård- och omsorgsföretagen. Det är det jag har talat om. Jag värderar inte vad de gör.

Tycker inte Eva Olofsson att det är en viktig jämställdhetsfråga att kvinnor ska kunna driva företag och få jobb i andra företag. Nu kategoriserar jag igen, men det är fler kvinnor som jobbar i vård och omsorg och fler män som asfalterar, tvättar kläder och bygger sjukhus. Här ska männen få driva företag men inte inom vård och omsorg.

Ni vill ju förbjuda dessa företag. Vad ska Eva Olofsson säga till alla dem som arbetar där? Det börjar smyga sig in överallt. Tyvärr har en del socialdemokrater sagt att de vill avskaffa det fria skolvalet. Vi vet inte var detta ska sluta. Jag känner mig orolig för vilka S ska samarbeta med om de vinner valet. Blir det med Vänsterpartiet blir det elände.

Anf. 54 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att till och med Moderaternas väljare är klokare, för de säger att skattepengarna inte ska tas ut i vinst i äldreomsorg, sjukvård och skola utan gå tillbaka till verksamheten.

Jag har svårt att se jämställdhetsperspektivet i att bara män kan jobba i byggbranschen och bli chefer där och att bara kvinnor kan bli chefer inom vård och omsorg. Det är ingen vidare jämställdhetssyn.

Jag är orolig för arbetsvillkoren för undersköterskorna i äldreomsorgen, för dem som inte kan få ett fast jobb, för dem som har timanställning och får komma in lite då och då och för dem som jobbar på företag som inte ens har kollektivavtal. I vissa kommuner i Stockholmsområdet har de anställda så tuffa villkor att de inte ens får betalt för gångtiderna eftersom ersättningsnivåerna från kommunerna ligger så lågt att företagen inte tänker betala för gångtiden.

Vad vi måste ha är arbetsvillkor som ger en lön att leva på, en trygg anställning och en heltid. Vi ska inte ha en massa timanställningar och otrygga anställningar. Det blir skit för de kvinnor som jobbar där, och det blir också väldigt dålig kvalitet på äldreomsorgen.

Jag skulle vilja fråga dig, Isabella Jernbeck: Hur ser du på de hemtjänstföretag som inte har kollektivavtal? Hur ser du på rätten till heltid och på att kvinnor som jobbar i äldreomsorgen – jag hoppas att vi får mer män där också – ska kunna få rätt till heltid, kunna leva på sin lön, få betalt för gångtider som ingår i jobbet, få tid att reflektera och ha arbetsplatsträffar och möta varandra?

Jag var på ett äldreboende i Uppsala som jag tyckte var hyfsat bra. Det var Attendo, och de hade arbetsplatsträffar var femte vecka. Det tycker jag är ganska illa. Jag tror att det är de som i stort sett aldrig har det.

Anf. 55 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att Eva Olofsson skulle vara mer orolig för att det är över 80 procent av väljarna som vill kunna välja. För det är vad det handlar om. Ska man få välja själv vilken äldreomsorg man vill ha, eller ska Eva Olofsson bestämma vad man ska ha?

Att man måste göra ett överskott i ett företag är en helt annan sak än att man tar ut vinster. Statsrådet Maria Larsson berättade att 70 procent av alla vård- och omsorgsföretag drivs i enbart en kommun. Jag har träffat många av dem. Nu är det kvinnor vi pratar om igen, som inte har kunnat ta ut lön i början och som gör allt de kan för att se till att de boende har det bästa. Det är nämligen kvinnornas intäkter det handlar om. Varje person är en intäkt, inte en kostnad, för dem, så de gör allt de kan för att lägga dagar till de boendes liv och för att det ska vara så bra som möjligt.

När det gäller jämställdhetsfrågan är det viktigt att konstatera att Vänsterpartiet vill höja skatterna. En av de viktigaste sakerna för alla låg- och medelinkomsttagare är att vi har sänkt skatterna. En månadslön till om året betyder mycket om man arbetar. Jag är väldigt orolig för vad Vänsterpartiet ska göra. Jag kommer att tala om för dem, Eva Olofsson, att ni är beredda att lägga ned välfärdsföretagen.

Det är 100 000 personer som arbetar i de privata vård- och omsorgsföretagen. Ännu fler har valt dem, men det ska de inte få göra. Ni påstår att de har valt fel. Det är vad valet kommer att handla om. Ska man kunna få välja själv, eller är det politiker som Eva Olofsson som ska få bestämma i Sverige?

Anf. 56 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Det är ett viktigt betänkande, och det är en viktig skrivelse som är grunden för det. Här sammanfattas Alliansens arbete på detta område – en bra äldrepolitik. Allt finns inte med. Enstaka lagförslag som parboende och annat finns inte med, men här ges en bred bild av vad som har gjorts under dessa åtta år.

När jag lägger betänkandet bredvid en bok som Sveriges Pensionärsförbund gav ut i början av 2000-talet med frågan: Vågar jag bli gammal? och går igenom de punkter som SPF ville ska förbättras ser jag vilka framsteg som har gjorts. Det var inte bättre förr.

Det är klart att det finns sådant som inte är bra i dag heller. Vi vill mer, och vi har idéer om vad som ska göras under den kommande mandatperioden. I det program och den utredning som regeringen nu lagt fram med direktiv och olika punkter ser jag att det här är en väg framåt.

Ska man våga bli gammal eller åsrikt? Jag vill gärna använda det ordet, för om man har kommit upp i åren är man rik på levda år, kunskap och livserfarenhet. Under livet har man fått bestämma hur man vill skapa sin dag, och det är viktigt med självbestämmande, integritet och att ses som en individ. Att då inte kunna få fortsätta att välja hela livsresan ut, om man nu inte drabbas av demens och den oförmåga som den sjukdomen för med sig, tycker jag är skämmigt.

Men det är klart att det finns människor som har blivit så miljöskadade av att inte få bestämma själva att det kanske känns lite motigt att få göra det i en tid då vi har infört LOV.

Fokus i betänkandet ligger på omsorgen, men ett bra äldre liv innehåller mycket annat. Man vill känna att man är en resurs under hela livsresan. Det har jag tagit upp tidigare här i kammaren. Man vill få möjlighet att fortsätta i arbetslivet, man vill känna att man är en resurs i det civila samhället med de insatser man gör som anhörigvårdare, delaktig i olika organisationers verksamhet och så vidare och man vill att det ska lyftas fram att man är en värdefull person.

Folkpartiet har genom lagen mot åldersdiskriminering, som Alliansen stödde och som är verklighet sedan den 1 januari, velat få bukt med åldersismen. Denna syn på åsrika människor som lägger hinder i vägen för att man ska kunna leva sitt liv som man själv vill måste vi få bukt med. Jag vill upprepa ett citat som jag har tagit upp i den här kammaren tidigare. Det är en fråga som en tolvårig pojke ställde i en uppsats: Varför är det finare att vara en gammal möbel än en gammal människa? Det är något vi måste ändra på.

Jag kan konstatera att lagen mot åldersdiskriminering vann laga kraft den 1 januari 2013 och att det under 2013 kom in 262 anmälningar till DO om åldersdiskriminering. Av dessa gällde 69 bemötande. Det har vi tagit upp här i äldreomsorgssammanhang. Därför är tillägget i lagen om

en värdegrund för äldreomsorgen oerhört viktigt. Regeringen har satsat pengar på att få personal att se när man har tappat bort värdegrunden och hur man ska arbeta med en värdegrund som innehåller den etik som årsrika människor i vården och omsorgen ska mötas av.

Det finns en rad punkter i oppositionens reservationer att ta upp i debatten. Jag är lite undrande över att Socialdemokraterna vill ha en äldrepolitik med en helt ny inriktning. När jag läser vad Socialdemokraterna vill är det väldigt likt det som regeringen och Alliansen redan genomför. Vi använder kanske lite olika svenska ord för det ibland. En tydlig åsiktskillnad är LOV, och det har debatterats i flera av inläggen. Man certifierar vårdgivare så att de sedan kan verka i äldreomsorgen. Detta kräver en dialog mellan kommun och utförare och sedan uppföljning. I LOU var inriktningen vård och omsorg till lägsta pris, inte kvalitetshänsyn.

Det har tagits upp hur mycket pengar som satsas på omsorgen i olika kommuner. När man tittar närmare på kvalitet i relation till pengar finner man att det inte är någon parallellitet. Det är andra faktorer som ligger bakom om man når kvalitet. Man kan till och med uppvisa högre kvalitet och ganska låga kostnader därför att man har kommit till rätta med pengasvinn där läkemedel har använts på ett felaktigt sätt.

Jag tycker att den satsning som regeringen har gjort på en bra läkemedelsbehandling av årsrika människor är oerhört viktig. I boenden där man har kommit till rätta med läkemedelsproblemen har man kunnat visa att personalen har fått mycket mer tid. Flera debattörer har tagit upp detta med tid för de personer som bor i särskilda boenden. Om man ger rätt behandling och samarbetar på ett effektivt sätt vinner man tid, och då får man den tid som behövs för att göra sociala aktiviteter.

Ett mycket gott exempel är Tomtebogården i Mora, där man fick ned antalet läkemedel per boende till 3,14 från att ha legat på över 10 läkemedel per boende. Människor vaknade till, kunde gå upp och själva fylla dagen med innehåll.

Socialstyrelsens riktlinjer, demensvården och så vidare har tagits upp. Där finns en dialog med SKL, och det är viktigt att den tar sin tid. Riktlinjer ska kunna användas på ett bra sätt. Då är det tillfredsställande att en fruktbar dialog är på gång.

Boendefrågan har tagits upp. Man räknar antalet boendeplatser. Ja, det är en brist att kommunerna inte har grepp om vilka behov som finns framöver. Jag vill verkligen slå ett slag för att den utredning som nu kommer i gång, baserad på Boverkets analys av trygghetsboendena, leder till en utveckling av den idén, som jag tror är bärkraftig.

I vård- och omsorgsboendena behöver människor som är väldigt sjuka plats. Man kan säga att det är moderna sjukhem där man har ett eget boende. Sedan finns de mycket gamla personer som har nekats plats i ett särskilt boende men som egentligen skulle ha behövt ett bra trygghetsboende fast det inte har funnits. Folkpartiet applåderar att regeringen nu går vidare i den frågan.

Statsrådet Maria Larsson gav en bred och fin redovisning av vad vi gör. Men jag kan säga att vi vill mer och kommer att göra mer – om vi får förtroendet från väljarna.

(Applåder)

Anf. 57 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att Vänsterpartiet inte tänker lägga ned äldreboenden. Det är kommunernas skyldighet, och staten har i och för sig också en skyldighet, att se till att vi har en bra äldreomsorg. Det är i stället så att de här ställena får drivas vidare genom att man själv vill fortsätta utveckla äldreomsorgen och då gör om sitt företag till ett företag som inte är vinstsyftande. Eller också kanske man är ett kooperativ eller är Ersta-Sköndal, och då fortsätter man bara, eller också är man en kommun.

Det är inte valfriheten som vi vänder oss emot. I hela mitt inledningsanförande pratade jag om att öka äldres inflytande över vardagen. Då finns det självklart kopplingar till: Är det tillräckligt mycket personal? Finns det tid för mig, som Barbro Westerholm pratade om?

Min erfarenhet, efter att ha varit på många äldreboenden, är att man visst kan spara viss tid genom att organisera arbetet bättre och bli av med för mycket läkemedelsanvändning och annat. Men i många fall är man väldigt få. Man är inte fler än man är, och man ska hjälpa människor på morgonen, med hygien och med frukosten, man ska städa, diska och förbereda mat. Allt det ska man göra, och sedan ska man hitta något meningsfullt innehåll i dagen.

Jag är väldigt förvånad om Barbro Westerholm kopplar bort detta med inflytande och verklig valfrihet och pratar om tillräckligt med personal, för det har vi inte på många äldreboenden. Jag skulle verkligen vilja höra: Är det tillräckligt med resurser? Tycker Folkpartiet och Barbro Westerholm det?

Vi kan sedan se på hemtjänsten, som har många äldre med stora omsorgsbehov. Finns tillräckliga resurser i hemtjänsten för att ge den omsorg som behövs till dem som är dåliga, för att jobba rehabiliterande, för att ha ett socialt innehåll, för att följa upp att de äter ordentligt och för allt annat man ska göra? Anser Barbro Westerholm det?

Anf. 58 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det finns naturligtvis inte en enda lösning på hur man ska driva ett vård- och omsorgsboende eller hemtjänsten på ett optimalt sätt. Jag var inne på läkemedelsbehandlingen. Jag var också inne på samordningen av resurser för att vinna just den där tiden.

Jag var på ett boende där man hade sett att alla i medarbetarskaran sprang ned i källaren och hämtade blöjor och glödlampor och allt möjligt annat. Sedan anställde man en vaktmästare, en pensionerad person, som hämtade alla blöjor, skruvade i glödlamporna och så vidare, och då vann man tid.

Vårdanalys, Socialstyrelsen och Ivo har i sitt arbete visat att det är personalbrist på sina håll, och de har också tagit upp det med kommunalt ansvariga och dem som är ansvariga i företag. När man genom sina inspektioner hittar detta förutsätter jag att man också får en lösning på problemen.

Men det är problem med att försöka sätta exakta siffror på att det ska vara ett visst antal personer per boende, eftersom behoven hos dem som bor på ett sådant är så olika. Det är där Socialstyrelsens riktlinjer, som diskuteras med SKL, kommer in.

Anf. 59 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt oturligt att det drar ut så väldigt mycket med de riktlinjerna. Det hade behövts att det styrdes upp bättre. Det kan finnas bättre förslag än det som fanns i Socialstyrelsens riktlinjer. Men när jag besöker äldreboenden ser jag på många håll att det är väldigt lite personal, till exempel på kvällstid eller genom att avdelningar kopplas ihop. Man är inte många, och man får stötta varandra. I värsta fall får man inte in vikarier heller. Den tid som man skulle ha till sociala frågor blir ibland dubbla-turen-tiden, när man helt enkelt får gå hem mitt på dagen. Det handlar om ekonomi. Det handlar om att det finns för lite resurser till äldreomsorgen i kommunen.

Ser Barbro Westerholm något behov av rationella satsningar när det gäller högre bemanning i äldreomsorgen? Är det helt och hållet kommunernas sak?

Sedan funderade jag lite över arbetsförhållandena. Vi kan se att det har blivit mycket tuffare att sköta jobbet för många inom äldreomsorgen. Det har blivit stressigare. Man har fått ett tyngre jobb. I vissa fall är det rent utnyttjande: Det finns inte kollektivavtal, inte fasta tjänster, och det finns inte heltider, utan personalen får försöka klara sig bäst de kan genom att hitta jobb, pussla hit och dit och inte veta om det går att leva på sin lön och klara hyran.

Ibland när jag ser på den typen av företag funderar jag: Finns det tid för personalen att reflektera, att diskutera sitt jobb, att fundera över arbetsrutinerna? Jag tvivlar på att det fungerar. Vi vet ju att när det är många timanställda får de inte delta i speciellt mycket arbetsplatsträffar, kompetensutveckling och annat.

Behöver vi göra något för att öka heltiderna? Det tycker Vänsterpartiet. Vill vi göra något för att få ned timanställningarna? Ska vi ställa krav på kollektivavtal på den som driver äldreomsorg?

Anf. 60 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan vad staten har ansvar för och vad kommunerna har ansvar för. Staten har ansvar för lagstiftning och tillsyn. Vi kan ge stimulansbidrag till vissa projekt och satsningar. Sedan har vi utjämningspengarna.

De riktlinjer som Socialstyrelsen går ut med innebär att det kommer att kosta pengar för en del kommuner – men kanske inte för alla, för när riktlinjerna kom fanns det kommuner som redan levde efter dem, och deras ekonomi gick inte över styr. Andra kommuner och också SKL tog fram underlag över vilka kostnader det skulle föra med sig.

Jag följer inte de diskussionerna, men jag antar att diskussionerna är fokuserade på vilka resurser det handlar om. Är det så att staten har ansvar för att kostnaderna går upp blir det också en förhandling mellan regeringen och SKL.

Denna tågordning tar tid, liksom mycket i en demokrati. Men det måste få ta tid, för slutresultatet blir då något som man kan leva med. Om man hastar för att visa dådkraft, så att säga, kan det bli hur tokigt som helst.

Det finns många andra frågor, som jag inte hinner komma in på här. När det gäller vikarier, till exempel, finns det kommuner som har löst frågan väl och organiserat det hela på ett bra sätt. Vi måste lyfta fram hur

man har löst sådana här frågor på ett bra sätt i olika kommuner. Men vi svartmålar och talar mer om skandaler än om de positiva lösningarna.

Anf. 61 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Barbro gjorde en indirekt apostrofering genom att nämna Socialdemokraterna, så jag kände att jag var tvungen att gå upp.

Rätta mig om jag har fel, Barbro Westerholm, när det sägs någonting om att vi vill ha en helt ny äldreomsorg trots att vi egentligen håller med om mycket. Vi känner oss ganska delaktiga i utformandet av den äldreomsorg vi har i dag. Den har inte växt fram under de senaste åtta åren, precis. Vi känner oss nog ganska skyldiga till rätt mycket av det som finns.

Vi ser dock stora utmaningar. Det är det här jag saknar i samtliga regeringspartiers anföranden. Ni är väldigt nöjda. Det är klart att man ska kunna lägga fram ett testamente efter åtta år och berätta om allt vad man har gjort. Men om man gärna vill fortsätta borde man se en del av utmaningen och inte bara tala om att man är så bra i alla jämförelser. Det beror ju alltid på vem man jämför med och hur långt framför man har legat även tidigare. Det är som att jämföra svensk förskola nu och för 10–15 år sedan. Då låg vi också långt framför, men det betydde inte att vi var nöjda.

Jag vill peka på några saker där det finns skillnader. Det är inte så lätt som att säga att vi tycker lite olika om valfrihet. Jag tycker att ni samtliga förenklar diskussioner rätt mycket och negligerar de olikheter som finns. Det handlar om marknadsiseringen – att man börjar se äldre rätt mycket som kunder som ska välja och välja bort på en marknad där styrsystemen handlar just om detta. Jag tycker att det är helt klart problematiskt.

Det andra handlar om det som man ofta hör: Hur ska resurserna räcka i framtiden? Vi får nog vara beredda att betala mer själva. Vi har redan i dag tilläggstjänster som är möjliga för privata aktörer att nyttja. Är det rätt väg att slå in på? Det är nummer två.

Jag ska på 15 sekunder nämna de andra punkterna, så får jag återkomma sedan. Det handlar om heltidsfrågan, som ingen talar sig särskilt varm för. Det är inga stimulansmedel som har avsatts till att stimulera några heltider eller några sjysta villkor, utan då handlar det mer om att stimulera privat ägande. När det gäller utbildningsplatser drar man ned på vuxenutbildning och så vidare trots att vi vet att vi behöver utbilda många fler.

Detta var några exempel. Barbro Westerholm får gärna reflektera över dem.

Anf. 62 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Vad bra – jag hade en del av dessa punkter på min lista, men då hade de åtta minuterna passerat!

Detta med att betala mer själv är en jätteviktig etisk fråga. Den har Statens medicinsk-etiska råd tagit upp som en prioriterad fråga på sitt bord, och man utreder nu medfinansiering och egenfinansiering. Vi har en hälso- och sjukvård och en omsorg som sedan länge är baserad på solidarisk finansiering. Folkpartiet anser att så måste det förbli. Vården och omsorgen måste genom den solidariska finansieringen vara så bra att man kan få sina behov tillgodosedda genom den.

Det är viktigt att vi tar itu med medfinansiering och egenfinansiering, som har dykt upp på arenan. Jag har inte svaret ännu, för detta är någonting som vi började med för ett halvår sedan i Statens medicinsk-etiska råd. Under nästa år hoppas vi att i alla fall komma upp med ett första diskussionsunderlag. Frågan har kommit upp i samband med starroperationer – om man betalar själv kan man få en mer avancerad operation och så vidare. Vi ifrågasätter om detta är en väg som man ska gå vidare på.

Jag får nog tala om styrsystemen i mitt nästa inlägg. Jag har varit på ett seminarium där man sade att vården och omsorgen är ostyrbär.

Anf. 63 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! När det handlar om tilläggstjänster tycker jag att det vore bra om Folkpartiet bidrog lite mer i denna regeringskonstellation, för jag har inte hört någon vara särskilt bekymrad över detta. Man betalar lite extra om man vill det, om man har levt ett bättre liv tidigare och om man har satt undan pengar på banken. Ska man då inte få köpa sig lite extra? Det är en problematisk fråga när man diskuterar den i ett solidariskt perspektiv, tycker jag. Det vore intressant att veta om detta är ett FP-besked eller ett regeringsbesked.

Jag skulle gärna vilja beskriva marknadsiseringen lite vidare. Det handlar om fri etablering, som vi har på skolans område – om än med regleringar. Det som Barbro Westerholms regering med näbbar och klor har kämpat för att få in i vården och i äldreomsorgen bygger på att den som är brukare ska välja. Om det är dåligt ska man välja bort det. Sjukvården kan vi lämna därhän; nu talar vi om äldreomsorg. En dålig hemtjänst ska man välja bort, och sedan ska man välja en ny hemtjänst. Det är inte så svårt i en kommun som har ett par utövare. Men i Stockholm, med 140 utövare, är frågan: Är det stjärnexemplet? Är det skyltfönstret? Eller är det skräcken att sitta med 140 aktörer, som allihop börjar på a därför att man vet att ingen orkar läsa till slutet. Den stackars person som är beviljad bistånd för hemtjänst ringer kommunen, som säger: Vi kan inte vägleda dig, för det är fri konkurrens. Är det verkligen en bra ordning för att organisera omsorg för människor när de är i allra störst behov av omsorg?

Det handlar inte om dem som har fyllt 65 och är pigga och friska. Det handlar om att man har omvårdnadsbehov som är ganska omfattande. Det är den gruppen vi ser framför oss. Vi tycker att det är bekymmersamt. Vi vill hitta en lagstiftning där det inte är fri etablering utan människors behov som styr resurserna. Det handlar inte om mig som riksdagsledamot eller någon kommunpolitiker som sitter i fullmäktige, utan det handlar om demokratiskt fattade beslut.

Anf. 64 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det som Lena Hallengren tappar bort är att kommunerna har ett ansvar för vad jag vill kalla för certifieringen – att de som erbjuder tjänsterna gör det med den kvalitet som vi kräver för att det ska vara en god hemtjänst och en god vård och omsorg.

Jag ser en fördel med möjligheten att etablera sig. Det börjar växa fram boenden för människor som kommer från andra länder. Persikan i Tensta är ett gott exempel. Det kommer också boenden med inriktning på olika hälsoproblem. Vi har ett hbtq-boende, Regnbågen, på Gärdet i

Stockholm. Det är det här som växer fram tack vare LOV och denna etableringsmöjlighet. Men jag är helt med på att det krävs att det är kvalitet värd namnet.

När det handlar om att man vill byta kan det ofta – jag ska väl modifiera det lite – bero på personkemi. I hemtjänsten trivs man med olika människor. RUT-tjänsterna har blivit populära, och det går tillbaka till att man har möjlighet att välja precis vem som ska komma hem genom det företag som erbjuder RUT-tjänster i form av hemtjänst.

Lena Hallengren var inne på styrsystemen. Det är klart att man har prövat uppifrån och ned och på olika sätt att försöka styra med pengar. Detta har Handelshögskolan i Stockholm intresserat sig särskilt för eftersom det finns en styrning nedifrån, utifrån människors behov. Här har man inte riktigt hittat den salomoniska lösningen på hur det hela ska styras.

Anf. 65 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag tänkte tala lite om de föreskrifter som Socialstyrelsen har om äldreboenden. Jag tycker att det är tragiskt att det tar så lång tid; det är ändå över två år sedan vi fattade ett beslut i riksdagen om detta. Jag vet inte om man kallar det att hasta fram något när man har haft så lång tid på sig, utan det handlar kanske lite mer om viljan att få fram föreskrifterna.

Då kan man undra en sak. Det finns ändå i socialtjänstlagen att all omsorg ska bedrivas med god kvalitet. Det finns ju; det är så att säga inget nytt. Om vi tittar på det som står i riktlinjerna handlar det fortfarande om att det ska vara en god vård, men det står dessutom att det på demensboenden ska vara bemanning dygnet runt och så vidare. Det här borde inte vara något nytt för kommunerna. Min fråga är: Är det okej att inte uppfylla de här kraven?

Det är nämligen så vi ser att det är i dag. Annars hade Riksrevisionsverket aldrig uttryckt sig som de gjorde, och annars hade initiativet i riksdagen inte gått igenom. Det är ändå majoritet för det. Då kan man fråga sig: Tycker majoriteten – Alliansen – att det är okej att ”strunta i” det som finns i socialtjänstlagen?

Anf. 66 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Vi struntar inte i det. Det finns ett datum utsatt för när riktlinjerna ska ha gått i mål, men det innebär ju inte att ingenting görs under tiden.

Vi har socialtjänstlagen, och vi har skapat Myndigheten för vårdanalys just för att kvaliteten ska ligga på den nivå som krävs för att människor ska få en god vård och omsorg. Socialstyrelsen gör sitt jobb på sin kant, vi har Inspektionen för vård och omsorg och vi har andra statliga myndigheter – Riksrevisionen nämndes, och vi har Statskontoret och så – som är inne på just olika delar av kvalitetssäkringen. Vårdanalys kommer nu med den ena boken efter den andra där man har god nytta av kvalitetsregistren.

Den här kunskapen går ut till kommunerna, och är man kommunalt ansvarig för verksamheten vill man inte vara den som ligger längst ned på listan. Jag ser ju när jag åker ut i kommunerna att man tar inspektionerna, kvalitetsregisterinformationerna och allt det här på stort allvar och

arbetar för förbättringar. Att riktlinjerna inte har kommit i mål innebär alltså inte att ingenting görs, utan det görs en väldig massa ute i bygderna.

Anf. 67 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte detta som ett svar på det jag frågade om.

Det kanske inte är så konstigt att vi blir lite misstänksamma när det gäller det ni inte får igenom egen majoritet för. Det här var ingenting ni ville, och det kanske är *en* orsak till att det inte går så fort. Ett annat område där ni inte heller fick som ni ville är brist på delaktighet som diskrimineringsgrund, vilket har gått om möjligt ännu långsammare och där resultatet dessutom inte har blivit alltför strålande för dem som är beroende.

Jag återkommer alltså till frågan, som handlar om vad socialtjänstlagen i dag säger och när det inte uppnås. Det vi vill och det beslutet gäller är att det är skarpare regler än det som var tidigare. Jag tror inte heller att inget gjordes tidigare, men uppenbarligen gjordes inte tillräckligt eftersom det här är ett majoritetsbeslut. Anser Alliansen, nu i form av Barbro, att det är okej för kommunerna att inte uppfylla det socialtjänstlagen säger?

Det var ju ändå det som var själva meningen med initiativet och med beslutet från riksdagen: att skärpa reglerna för att försäkra sig om en bättre kvalitet.

Anf. 68 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det vi var oense om var framför allt att sätta siffror på hur bemanningen skulle se ut i boendena.

Vi i Alliansen tyckte – och det är också det som har framkommit i Socialstyrelsens riktlinjearbete – att det inte går att sätta exakta, numeriska tal, för behoven hos dem som bor i ett vård- och omsorgsboende varierar. Har man många med långt gången demens behöver man fler, och har man människor med lätt demens behöver man färre. Vårdtyngden är nämligen olika. Har man några som behöver palliativ vård – ja, då behövs extrainsatser för det.

Att sätta numeriska tal är dock riskabelt, för då kan man invaggas i falsk säkerhet där man tänker: Jag lever upp till de där tre – eller vilken siffra man nu har valt – som det står i riktlinjerna, så allt är gott och väl. Det kanske är helt fel, för det kan vara fel antal och fel kompetens på dem som deltar i vården och omsorgen. Det är det vi gav uttryck för.

Riksdagsbeslutet är dock till för att följas, och Socialstyrelsen har kommit med riktlinjeförslag. Men läser vi dem noga ser vi att också Socialstyrelsen har problem med att skriva så precist att man riskerar att invagga vårdgivarna i falsk säkerhet om de uppfyller riktlinjerna. Vårdgivarna måste se till målsättningen – en god vård – och sedan analysera vad det är för insatser den boende behöver.

Anf. 69 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag och exempelvis Barbro Westerholm har lite olika erfarenhetsbas i de här frågorna. Det betyder att vi har lite olika utgångspunkter, men våra slutsatser blir desamma.

Det är nämligen lätt att tänka att äldrepolitiken bara rör äldre, precis som det är lätt att tänka att pensionerna bara rör dem som är pensionärer. De som borde vara allra mest intresserade av de här frågorna är dock människor i min egen ålder. Det är vi som under de kommande decennierna kommer att finansiera äldrepolitiken, och det är vi som måste se till att det finns pengar kvar när vi själva blir gamla – pengar som ska finansiera vår egen, allt längre, ålderdom. Den ska givetvis finansieras solidariskt via skattsedeln.

Regeringen har mål för äldrepolitiken, och de är samlade i tre huvudsakliga inriktningar: värdighet och välbefinnande, självbestämmande och valfrihet samt kvalitet i vård och omsorg. Den stora skiljelinjen mellan partierna i Sveriges riksdag gäller självbestämmande och valfrihet.

Vi hörde Lena Hallengren säga att det här inte är en marknad som alla andra, där man köper potatis. Hon har helt rätt – det är långt viktigare än så. Det handlar om att människor ska få bestämma själva vem som ska komma innanför deras dörr och hjälpa dem med de allra mest integritetskänsliga uppgifterna. Det handlar om vem som duschar dig, tar hand om dig och sköter många av de saker du behöver för att kunna leva ett värdigt liv. Då är det viktigt att man faktiskt får vara med och bestämma själv vem det är som kommer innanför den där dörren.

Det handlar dock inte bara om att bestämma vem som kommer innanför dörren, utan det handlar också om att man ska ha valfrihet i att bestämma vad den tid man har blivit beviljad ska användas till. Det kan faktiskt vara så att solen skiner, att fåglarna kvittrar och att det är en fantastisk vårdag. Då kan det kännas viktigare att få gå ut på promenad än att få duscha för andra gången den veckan. Det är också viktigt att ha valfrihet att få lämna det hem man bor i när man känner att man har behov av mer stöd. När man känner att man inte klarar av att bo hemma själv ska man också ha möjlighet att lämna det hemmet.

Det finns ganska mycket vi behöver göra för att klara av äldreomsorgen under de kommande decennierna. Det är här min generation kommer att få ta ett stort ansvar.

Det handlar bland annat om ett förebyggande arbete. Vi behöver göra mycket mer för att människor inte ska bli sjuka och inte ska behöva lika mycket hjälp som i dag, utan människor ska i stället klara sig bättre därför att man helt enkelt är friskare och mår bättre.

Det handlar också om olika typer av effektivisering, och då handlar det inte om att man ska göra saker snabbare och slarvigare. Det handlar inte heller om att människor ska hinna utföra samma arbete på kortare tid, som vissa kommuner vill. Man ska göra saker på ett bättre sätt; man ska göra det smartare.

Vi måste satsa på välfärdsinnovationer. Det finns ett lysande exempel i Säffle, där man har valt att lägga in stötdämpande mattor i stället för de vanliga golven. Det gör att man inte har haft en enda höftledsfraktur. Man har inga fallskador. Det är klart att äldreboendet i sig inte tjänar så otroligt mycket på det, men landstinget tjänar på det. Här gäller det att vi vågar se över de stuprörsgränser som finns och hur samhället får ut mest för pengarna.

Det finns också ganska många olika förslag som vi i Centerpartiet skulle vilja se de kommande åren. Det handlar om att se över förutsättningarna för de anhöriga. Som vi har hört här i dag drar de många gånger

ett väldigt stort lass. Och det finns möjligheter att få sjukpenninggrundande ersättning för vård av närstående i livets slutskede. Man skulle kunna fundera på om det är möjligt att se över förutsättningarna att ta ut detta på andra sätt också.

Vi har unika system i Sverige för hälsovård i form av exempelvis barnhälsovård, skolhälsovård och företagshälsovård. Genom det förebyggande arbetet har vi bland världens lägsta mödradödlighet och spädbarnsdödlighet. Kunskapen finns även om hur en god hälsa kan främjas hos äldre, men det är ett område där det saknas en nationell samordning. Det finns flera goda exempel på lokala program där man med relativt låga kostnader nått goda resultat. Här skulle vi vilja se att det går att få till den kunskapen så att alla svenskar ska kunna få ett friskt åldrande.

Vi ser också gärna att man utnyttjar möjligheterna med kvalitetsregister som Senior Alert- och BPSD-registret som har varit väldigt effektiva. Vi tycker att det är bra att det finns flera öppna jämförelser och flera öppna kvalitetsregister, för det är inte roligt att hamna sist i jämförelserna mellan kommunerna, och det sporrar till förbättring.

Vi vill använda samhällets gemensamma resurser på bästa sätt. Därför tror vi att det handlar om ett äldrehälsovårdsprogram med förebyggande arbete och om ett systematiskt förebyggande arbete som gagnar den enskilda individen, i form av ökad livskvalitet och hälsa, och det kan ge stora samhällsvinster. Vi tycker att Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet bör få i uppdrag att ta fram konkreta åtgärder för hur svensk äldrehälsovård kan stärkas.

Var femte till sjätte person över 65 år som vårdas på sjukhus har varit inlagd en gång tidigare den senaste månaden. Ofta kan en återinläggning förhindras. Det kräver ett bättre fungerande omhändertagande inom kommunens vård och omsorg, hemsjukvård, primärvård och öppen specialistvård. En viktig åtgärd är att inrätta mobila team som uppsöker de äldre sjuka i deras eget hem.

Centerpartiet vill lyfta fram arbetet med aktiv hälsostyrning som tillämpas i flera delar av landet. Arbetssättet innebär att en specialutbildad sjuksköterska fungerar som en vårdcoach och håller regelbunden kontakt med en svårt sjuk patient samt hjälper denne att få rätt vård och stöd i rätt tid under hela behandlingen. Genom vårdcoachen upptäcks försämringar i sjukdomstillståndet tidigare, vilket gör att besök i större utsträckning kan planeras.

Arbetet med aktiv hälsostyrning har visat sig leda till färre vårddygn, minskat antal akuta besök och bättre överlevnad. Patienterna kräver mindre av sjukvårdens resurser, samtidigt som de blir friskare. Det är en vinst för alla parter.

Vi vill också lyfta fram arbetet med hälsosamtal som man har infört i Västerbotten. Man talar i större utsträckning med människor som har uppnått en viss ålder, kallar dem till samtal och diskuterar deras konsumtion av olika beroendesubstanser som alkohol och tobak och om hur de äter, motionerar och sover för att på så sätt kunna förebygga ohälsa senare i livet.

Det finns många idéer för framtiden. Med Centerpartiet och Alliansen vid rodret känner jag mig trygg i att kunna bli gammal i Sverige.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 70 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Är det mandatperiodens sista äldredebatt så är det.

Rickard Nordin talade om friheten att få välja vem som ska komma hem och vem som ska sköta de mest integritetskänsliga delarna, och jag tror att det är precis det som valfrihet är för de allra flesta. Det handlar inte om ifall det är Attendo, Aleris eller någon annan aktör, utan jag tror att det handlar just om vem det är som kommer hem till mig. Och det är såklart en utmaning för personalen, oavsett vilken utövare som sköter detta, att kunna se till att det är samma människa som kommer hem och att det helst är väldigt få, utan att man har en personlig assistent. Att få en kontinuitet i verksamheten är otroligt väsentligt, något som vi socialdemokrater uppmärksammar i vårt budgetalternativ.

Jag är lite förvånad över att Centerpartiet och regeringen inte lägger fram förslag som handlar om vem som kommer hem och hur man ska få använda sina timmar i stället för att hela tiden fokusera på att de företag som vill etablera sig ska för få göra det – som om den äldre vore nöjd med att man får rätt företag. Det garanterar ju ingen kontinuitet. Det garanterar inte alls vilken individ som kommer hem.

Jag tycker att valfrihetsdebatten är *en* sak i LOV-lagstiftningen och en helt annan sak i retoriken och i det som jag tror att många äldre hör när man säger att de har rätten till valfrihet. Jag är mest nyfiken på om det finns förslag som jag har missat som handlar om att man ska ha rätten att bestämma själv över sina timmar och vem som kommer hem. Kan vi göra någonting åt detta på nationell nivå? Vilka initiativ har regeringen i så fall tagit under de gångna mandatperioderna?

Anf. 71 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Regeringen har gjort det möjligt att välja en annan utövare av hemtjänst. Det är inte möjligt i till exempel Socialdemokraternas Göteborg. Enligt Socialstyrelsens siffror landar Göteborg på plats 273 av 290 kommuner i Sverige när det gäller hur man tar hand om hemtjänsten som helhet. En tredjedel av människorna där är inte trygga med den hemtjänst som de får. De har ingen möjlighet att välja en annan hemtjänst. De har inte möjlighet att välja en hemtjänst kanske på sitt eget språk eller som är certifierad när det gäller hbt-frågor. Hälften av dem säger också att de inte kan påverka den hemtjänst de får över huvud taget, och hälften vet inte ens vart de ska vända sig när de är missnöjda. Det är den största kommun som de rödgröna partierna styr ihop i tillsammans. Där känner människor att de inte är nöjda. Och man ligger på plats 273 av 290.

Det är klart att man funderar på om det är den modellen som de rödgröna ser framför sig. Och om det är så det ska se ut i resten av Sverige blir jag orolig, för där finns ingen valfrihet. Där finns ingen möjlighet att fundera på vem som ska komma innanför dörren, utan du får den som kommunen väljer åt dig. Jag vill ge människor möjligheten att fundera på: Är jag nöjd med den här personen? Är det någon som jag hellre skulle vilja se komma i stället?

När det gäller bemötandet från hemtjänsten är det också en helt annan situation i Göteborg än på många andra ställen. Den stora skillnaden mellan de rödgröna partierna och allianspartierna är att vi faktiskt ger människor en möjlighet att säga: Nej tack, inte du men gärna någon annan.

Anf. 72 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Nu tycker jag att vi pratar om äpplen och päron en gång till. Antingen får man bestämma om det handlar om vilken person det är eller om det handlar om vilken utövare det är. Du kan ju byta utövare, och om du skulle vilja välja någon annan kan du naturligtvis också göra det i kommunal regi.

Rickard Nordin kanske känner till Göteborgs system bättre än jag, för jag vet inte exakt hur de har byggt upp det. Däremot tror jag att det vore klokt om vi kunde tala om valfrihet som den verkliga valfriheten och inte bara att välja ett företag.

Något som förvånar mig att Rickard Nordin inte tog upp i debatten är det faktum att hälften av all välfärd ska bedrivas i privat regi. Det är ju ett stämmobeslut och något som jag inte behövt gräva fram. Det talar ni om vitt och brett, så det är inte så konstigt att jag tar upp det här. Ska det vara 50 procent i offentlig regi som en konsekvens av detta, eller är det minst 50 procent och helst allt? Det är jag lite nyfiken på.

Anf. 73 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Eftersom det finns ungefär 11 000 vårdföretag i Sverige och över 10 000 av dem har 0–19 anställda är jag ganska övertygad om att den som väljer ett privat vårdföretag som levererar hemtjänst och inte känner sig nöjd med den som kommer innanför dörren kan få en annan utövare. Då talar man med företaget som antagligen vet i större utsträckning vart man ska vända sig. Man kan också få en chans att byta ut den anställda till en annan, för så gör en privat och framför allt lyhörd och god företagare. Annars får ju inte företagaren den personen kvar som brukare av sin hemtjänst.

När det gäller hur mycket välfärd eller framför allt hur mycket privat utförd offentlig verksamhet vi ska ha handlar det om en målsättning.

Det handlar inte om att vi ska ha en fast siffra på något sätt. Av välfärdsföretagen leds 62 procent av en kvinna. Vi ser att det är en väldigt stor andel människor som ser att de får en annan möjlighet att hitta en annan arbetsgivare och en löneutveckling.

De kanske kan utforma sin egen arbetsdag på ett helt annat sätt när de startat ett mindre företag. Det är 10 400 av 11 000 företag som har 0–19 anställda. Det ger en helt annan möjlighet att påverka sin egen vardag.

Vi tror att det ger en helt annan möjlighet när man bedriver verksamheten i privat form. Däremot ska den fortfarande vara offentligt finansierad via skattsedeln. Det är vi helt eniga om. Det tror jag är den stora skillnaden mellan oss.

Anf. 74 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman, och ni som här i kammaren eller någon annanstans runt om i landet lyssnar till denna debatt om äldrepolitiken! Inledningsvis vill jag instämma i det vår äldreminister Maria Larsson har framfört här i

debatten. Hon har engagerat, tydligt och sakligt pekat på ett fokus som handlar om värdighet, självbestämmande och kvalitet i svensk äldreomsorg. Det är ett fokus som jag vet har ett brett stöd.

Maria har sagt det mesta i debatten. För övrigt vill jag säga att skriften *Ett värdigt liv – äldrepolitisk översikt 2006–2014*, som redogör för de två mandatperioderna, är ett viktigt dokument om utvecklingsarbetet och förbättringsarbetet som vi haft och som vi tänker fortsätta.

I äldrepolitiken mäts verkligen den människosyn man har. Det handlar om vilka värderingar som är grunden för välfärdsbygget. Värdighet, respekt, trygghet och tillit är sådana frågor som prövas när vi formar äldrepolitiken.

Herr talman! Jag vill inledningsvis peka på ett viktigt beslut. Det är ett beslut som bygger på en proposition från Maria Larsson för ett antal år sedan som vi behandlade här i riksdagen. Det är ett beslut som jag tror att jag lyft fram i nästan varje äldredebatt som jag har deltagit i, nämligen propositionen *Värdigt liv i äldreomsorgen*.

Denna proposition hade som inriktning att just tydliggöra de brister som fanns i socialtjänstlagen och ange en färdriktning för framtidens äldreomsorg. Det som markerades i det dokumentet från regeringen är att äldre ska få leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Det är grunden för den utveckling vi vill se av äldrepolitiken, och där har vi påbörjat ett viktigt arbete.

Personligen är jag övertygad om att den propositionen, som jag har citerat ett antal gånger, kommer när man analyserar den om fem till tio år att visa sig haft stor betydelse för hur respekt och värdighet genom hela livet har fått vara ett synsätt som är grundläggande för ett välfärdssamhälle. Det kan också ge Sverige en fortsatt ledande roll när det gäller att utveckla en äldrepolitik som har sin grund i respekt för människor oavsett ålder.

Det är härligt att vi i den här debatten där olika partier företräds också kan se personer med verkligt åsrika erfarenheter som Barbro Westerholm delta aktivt i debatten. Det är ett uttryck för vår svenska riksdag men också för den gemenskap vi ser i den äldrepolitiska debatten att åsrika människor behövs på många sätt även i Sveriges riksdag.

Herr talman! I fredags när jag var i Hultsfred och som en del andra politiker höll på att förbereda en del av kampanjandet inför EU-valet och skulle ägna mig åt affischer och kampanjplanering kom det två glada cyklande pensionärer på Storgatan. När de såg mig stannade de till och ville börja prata lite grann.

Jag här känt de två sedan jag var ganska ung. Han är nu 88 år, och hon är 84 år. De berättade att de nu hade bott i sin villa i över 60 år. De trivdes med livet. De berättade både om minnen som de hade och hur livet var just nu. Men de sade till mig: Vi har ändå anmält oss till Sämjan. Vi vill nog flytta till ned till centrum nära affären, apoteket och hälsocentralen, för det kanske ändå blir behov av det. Det var en del av de ord jag hann växla innan de vinkade och cyklade vidare.

Det var några korta minuter i en förberedelse i en EU-valrörelse. Men det är några minuter som jag kommer att lägga till mitt liv av erfarenhet. Det är många som är 80-plus och 90-plus som är pigga och klarar det mesta själva. Samtidigt är det viktigt att vi ger våra äldre chansen att byta bostad i ett läge där de behöver mer omsorg och hjälp.

Byggandet av trygghetsbostäder centralt belägna i olika tätorter är därför viktigt för att vi ska visa respekt och värdighet inför den dag när krämporna blir fler och människor behöver en mer omfattande insats, för jag vet att också mer omfattande insatser kan komma att behövas.

Samma eftermiddag som jag träffade de två pensionärerna träffade jag min egen far som nu är 88 år och just i fredags kom hem från Västerviks sjukhus. Lika viktigt som att vi har hemtjänst, trygghetsboende och särskilda boenden är det att vi har en garanterad och likvärdig hälso- och sjukvård till alla oavsett ålder. Den helheten är den svenska välfärdsmodell som vi kristdemokrater slår vakt om och är beredda att utveckla och förstärka.

Herr talman! Min företrädare som kristdemokratisk riksdagsledamot från Kalmar län och också företrädare i socialutskottet var Chatrine Pålsson Ahlgren i Mönsterås. Jag träffade henne i lördags på Mönsterås marknad. Hon är en härlig människa som ger alla en kram så fort man träffar henne. Nu är hon inte längre bunden av riksdagsuppdrag. Men hon har en hel del politiska uppdrag kvar i kommun- och landstingspolitiken bland annat som vice ordförande i landstingsfullmäktige.

Det som jag upptäckte är hennes stora passion är pensionärsrörelsens arbete. Hon är i dag ordförande för SPF i Kalmar län, Sveriges Pensionärsförbund. Jag kan lova kammaren och övriga att hon eldar på mig och andra för att vi aldrig ska svika den äldre och årsrika generation som varit med och byggt upp vårt land. Men det är inte för att de varit med och byggt upp vårt land som de ska ha den ena eller den andra tryggheten. Oavsett vilket arbete de har haft ska de känna att de har rätt till kvalitet och trygghet i äldreomsorgen. Det är just för att de har ett människovärde som gör att alla ska kunna lita på svensk äldreomsorg.

Det Chatrine som före detta riksdagsledamot ville skicka med in i debatten i dag när hon nu hade chansen var att lyfta fram de anhörigas situation och insatser. Anhörigvården är frivillig och ska vara frivillig, vilket Maria Larsson markerade. Men vi ska för den skull inte undervärdera betydelsen. Tvärtom är det viktigt att vi vågar markera betydelsen av anhöriginsatserna. De är en del i det välfärdssamhälle vi vill ha.

Herr talman! Jag ska försöka avrunda med att kommentera något av debatten som har varit. Lena Hallengren valde i sin inledning att peka på att värdighetsgarantin var ett mycket klokt beslut och klokt tänkt. Anhörigstödet och satsningen på ett nationellt kompetenscentrum för anhöriga – dessutom förlagt till Kalmar, vilket vi båda gläds åt – har betytt mycket. Jag har träffat många anhörigföreningar, enskilda personer i anhörigföreningar och personer som vårdar anhöriga och också kommunala medarbetare som är glada över den utvecklingen. Det tredje som hon lyfte fram var de mest sjuka äldre. Det finns väl ingen satsning som varit så tydlig och så viktig för att markera helheten och att ingen får falla mellan stolarna som satsningen på de mest sjuka äldre. Men jag blir ändå lite orolig när du, Lena, på ditt sätt värderar äldres självbestämmande. Det par som kom cyklande i Hultsfred, 88 och 84 år gamla, önskar inga kommunpolitiker som fattar beslut om deras framtid. De vill själva vara med och välja. De vill påverka innehållet.

När vi fattade detta beslut efter propositionen beslutade vi inte bara att man ska kunna få välja olika vårdgivare, kommun eller vårdföretag. Vi beslutade också om att den enskilde pensionären ska kunna få välja

hur och när hemtjänstinsatsen ska göras. Detta är en del av beskedet från oss i alliansregeringen. Jag hoppas att det når ned till varje socialdemokrat också ute i kommuner och landsting. Vi har markerat att hur och när hemtjänstinsatser utförs och görs ska den enskilde vara med och påverka. Det är den friheten och den självrespekten som vi tycker är viktig. Det har vi lagt fast, och det vill vi slå fast också i fortsättningen som en del av detta.

Eva Olofsson kunde väl här i sitt anförande och i sina repliker inte låta bli att ta upp vissa saker. Bambi på is har vi alla sett någon gång på tv. Vänsterpartiet är lite grann som Bambi på is. Det ska inte finnas några privata företag som sjuksköterskor och undersköterskor driver. En och annan byggföretagare kan bygga sjukhus och äldreomsorgsboenden. Men däremot ska det vara fullt tillåtet att ha privata företag som bedriver assistansverksamhet. Där lyfter Vänsterpartiet inte ett finger.

Då tycker jag faktiskt att det är en spretande politik. Vänstern har så att säga uppträtt som en igelkott eller som Bambi på is. Allting spretar. Vad är det ni vill? Vill ni sätta åt alla privata företag och visa att ni vill det? Eller är det så att ni inte vågar säga sanningen till de funktionsnedsatta i vårt land? Sanningen är att om ni får genomdriva er ideologi kan tyvärr varken de äldre eller de funktionsnedsatta få denna valfrihet. Det tycker jag är det allvarliga.

Jag har stor respekt för det som du säger i debatten och för din förståelse, Eva Olofsson, men här har du ett parti bakom dig som tyvärr har valt ett dubbelkommando och ett dubbelspel. Det är anmärkningsvärt och beklagansvärt.

Herr talman! Jag hade skrivit en hel del mer i mina papper men valde att göra några anteckningar och ge några kommentarer.

Varje dag får 300 000 pensionärer i vårt land insatser inom hemtjänst och särskilt boende. Det är alltså fantastiska insatser från medarbetare som vi har anledning att vara stolta över. Det handlar om sjukvårdens och äldreomsorgens olika medarbetare. Vi ska se till att äldre kan känna trygghet.

Som kristdemokrat är jag inte nöjd förrän varje person som behöver äldreomsorgens insatser känner att man kan få dem. Med utgångspunkt i våra värderingar är vi beredda att arbeta för ett samhälle som har värme, trygghet och kvalitet.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 75 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Nu fick du upp mig i talarstolen för en replik, Anders Andersson. Det är nog vår sista äldreomsorgsdebatt, så då får det vara värt det.

Vi är ingen Bambi. Vi står stadigt på benen och känner en tydlig medvind när det gäller nej till vinst i välfärden. Majoriteten av Sveriges befolkning, LO och många andra står på samma linje som Vänsterpartiet i detta sammanhang. Det som vi tydligt har sagt är att vi har lagt fram lagstiftningsförslag om sjukvården, äldreomsorgen och skolan. Vi har också tittat på HVB-hemmen. Vi gör detta för att vi går igenom de områden där vi lägger fram lagförslag. Vi gör detta tydligt, och vi ser att detta ska hålla och vara genomförbart.

Ni älskar att ta upp den personliga assistansen här eftersom ni tydligt inte har några bättre argument än att komma dragande med att det inom den personliga assistansen finns andra komponenter och frågor att titta på. Ni har själva tillsatt en utredning som har tittat på timschablonen. Människor är mycket oroliga för att ersättningen till den personliga assistansen ska dras ned och att regeringen, om ni får sitta kvar, faktiskt skulle lägga mindre pengar till personlig assistans. Det finns en stor oro för detta inom funktionshindersrörelsen. Det finns också en stor oro för att ni kommer med ett lagförslag som inte kommer att ge ett tillgängligt samhälle eftersom ni inte vågar utmana näringslivet över huvud taget. Ni lyssnar på dem i stället för att tänka på mänskliga rättigheter för funktionshindrade.

Vi är tydliga. Det är sjukvården, äldreomsorgen, skolan, förskolan och HVB som vi har tittat på. Vi kommer kanske att komma tillbaka med andra förslag. Men, Anders Andersson, vad har ni egentligen skickat med för pengar för att din valfrihet ska bli verklighet, det vill säga att man faktiskt ska få ramtid och att man faktiskt ska få bestämma vad man vill ha utfört och av vilken person? Jag har inte sett dessa stimulanspengar från alliansregeringen. Däremot har jag sett stimulanspengar för att öka privatiseringen.

Anf. 76 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Beskedet från Eva Olofsson är – vi har tidigare hört det från Jonas Sjöstedt – nej till vinster i välfärden. Nu fortsätter du att säga att det handlar om skola, äldreomsorg och sjukvård. Vad har du sagt med detta besked, Eva? Du har sagt att funktionshindersrörelsens viktiga del när det gäller assistans inte ingår i välfärden. Du har exkluderat hela satsningen på funktionshinderspolitiken från välfärdspolitiken. Varför läggs detta åt sidan? Funktionshinderspolitiken, där vi har utvecklat LSS-lagstiftningen och slagit vakt om den, borde vara ett föredöme för hur människor ska uppleva att de blir behandlade och vilka rättigheter de har. Den borde vara ett föredöme för välfärdspolitiken.

Men vad Vänsterpartiet nu ägnar sig åt är att exkludera funktionsnedsatta personer från att ingå i välfärdspolitiken. För mig är detta ett ofattbart synsätt. Det är verkligen Bambi på is. Ni försöker inte slå blå dunster i folk, för de dunster ni har är väl röda. Vi kristdemokrater, alliansregeringen och Alliansens företrädare vill visa respekt för alla människor. När det gäller personer med funktionsnedsättning – det kan vara barn, äldre och sjuka – vill vi ha en politik som bygger på att man har värdighet, respekt och kvalitet i den omsorg som ges.

Anf. 77 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Har man inga argument får man hitta på dem, säger jag till Anders Andersson. Jag tror att du har hört Jonas Sjöstedt, och jag tror att du har tittat så mycket på våra förslag att du vet att när vi säger nej till vinster i välfärden har vi preciserat förskola, skola, äldreomsorg och sjukvård. Det har vi sagt hela tiden. Det gör vi mot bakgrund av att vi är ett seriöst parti. Vi går igenom de olika områdena, och vi kommer att titta på andra områden också. Vi tycker inte att det är bra när man säljer ut all personlig assistans för att man tycker att det är för dyrt i kommunerna

och inte har några kommunala alternativ. Vi reagerar när man säljer ut daglig verksamhet och gruppbonden också i kommunerna.

Men jag vill säga följande till Anders Andersson: Kasta inte sten i glashus! Vad står man här utanför varje tisdag och protesterar mot? Jo, man protesterar mot att ni inte vågar lägga fram förslag om en lagstiftning om bristande tillgänglighet som faktiskt bygger på medborgerliga och mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning. Tar du det på allvar röstar du på MP:s och V:s motion som kommer upp till omröstning den 23.

Nu sitter man ute i Farsta, eftersom det är en internationell dag för funktionshindersfrågor, och protesterar mot neddragningar av den personliga assistansen. Jag har inte sett att du har röstat för att vi skärpa lagstiftningen så att människor inte ska förlora assistansen som de gör i dag när Försäkringskassans bedömningar har skärpts, Anders Andersson. Ditt försök att argumentera här är alltså mycket märkligt.

Däremot tycker jag att det vore mycket bra att få se och höra vad du tycker om verklig valfrihet. Behövs det mer resurser för att få en verklig valfrihet? Är det säkert att det par som du träffade i Hultsfred får en plats i äldreboendet? Det kanske var ett trygghetsboende som de ville flytta in i? Om det hade varit fråga om en person, är hyran på detta trygghetsboende då sådan att man hade haft råd med det?

Ramtid, som du talar om, finns i det rödgrönt styrda Göteborg, i det rödgrönt styrda Norrköping och i det rödgrönt styrda Eskilstuna men inte i Stockholm, vad jag vet.

Anf. 78 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag gillar att debattera med dig, Eva. Jag har stor respekt för dig, både här i kammaren och i socialutskottet. Det vet du.

Men i den här debatten, som är offentlig, måste jag ändå konstatera att du ger ytterligare ett besked, nämligen att Vänsterpartiet, som är ett seriöst parti, har preciserat vad ni bedömer vara välfärd och där det inte ska finnas några vinster. Det innebär logiskt att det andra inte är en del av denna välfärd. Om det ändå inkluderas i välfärden, vilket jag vill tro, är risken att ert synsätt på äldre, på barn och på sjuka med bristande självbestämmande också kommer att smyga sig in i när det gäller funktionshinderspolitiken. Det innebär att funktionsnedsatta drabbas av en minskad valfrihet. Jag hoppas att ni inte får inflytande för den inriktningen.

Det andra jag vill säga är att företag som bedriver omsorgsverksamhet inte ska ha möjlighet att använda sig av räntesnurror och skicka pengarna till riskkapitalbolag på skattefria öar. Det har vi gett besked om här i kammaren. Vi vill ha en mångfald. Men vi tänker inte låta pengarna rinna ut, utan de ska användas till det som de behövs för.

Jag vill slutligen säga angående det som du frågade mig om vilka satsningar som vi har gjort att jag nu ser här i mina papper att vi från alliansregeringens sida sedan 2007 har satsat ca 2 miljarder varje år när det gäller äldreomsorgen. Jag konstaterar att den S-regering som du stödde före 2006 satsade 150 miljoner per år utom 2006, valåret, då man höjde till 600 miljoner. 2 miljarder är Alliansens besked under de här åren. Vi tänker fortsatt ta ansvar för att resurserna finns för en god äldreomsorg i hela landet.

(Applåder)

Anf. 79 CATHARINA BRÅKENHJELM (S):

Herr talman! Som sista talare i den här äldrepolitiska debatten kan man sammanfatta lite grann av vad de borgerliga ledamöterna har gjort. Det kanske inte riktigt stämmer överens med bokslutet *Ett värdigt liv*. Man kan fundera på om det verkligen blev ett så värdigt liv efter de här åtta åren och om det har skett så stora förändringar. Jag tycker faktiskt att det mesta handlar om fler företag och inte riktigt om innehållet i omsorgen.

Maria Larsson beskriver att vi anhöriga är nöjda över att vi får hjälpa till så mycket och att många människor har fått lägga ned mycket arbetstid och gå ned i tjänst för att hjälpa sina äldre. Visst vill vi hjälpa våra äldre men kanske inte utöver den arbetstid vi har, och vi vill inte ta hemtjänstens timmar.

Rickard Nordin tycker att valfrihet är att man väljer bort duschen, kanske veckans andra dusch. Om Rickard bara duschade en gång i veckan och dessutom kanske hade blöjor och kissade ned sig varje dag skulle han då välja att ta en promenad i stället? Om det är den valfriheten som allianspartierna slår sig för bröstet med tycker jag att det är bedrövligt.

Isabella Jernbeck talar om att vi politiker verkligen inte ska bestämma utan att det är de äldre som ska bestämma. Hur blir det då? Vilka äldre är det som bestämmer? Det är de äldre som är starka och kraftfulla som kan ta för sig. Visst måste politiken vara med och bestämma och styra så att vi får ett bra land; det är väl därför vi sitter här allihop. Det är bara populistiska floskler alltihop. Vi vill självklart att de äldre också ska kunna bestämma över innehållet i sin vardag.

Man gör också ett stort nummer av RUT-bidraget som man har infört – det är faktiskt ett bidrag – och som ska användas av de äldre i stället för att de ska anlita hemtjänstens städning. Man ska använda RUT-avdraget och köpa privata företagstjänster. De som har råd att betala den där halva delen av räkningen ska göra det, och då får de ett bidrag.

Nu har kommunerna höjt hemtjänsttaxan så mycket att man styr över städningen på privata företag. Det har blivit dyrare att anlita den offentliga städningen.

Man tar också i skrivelsen upp problemet med boende för äldre och påpekar att det tillkommit 11 000 nya platser, men det står ingenting om att platserna totalt sett har minskat. Det kanske också borde redovisas.

Det är också intressant att veta varför antalet platser har minskat. Nästan hälften av alla kommuner, i alla fall drygt 40 procent, talar om att de inte har tillräckligt med platser för sina äldre. Det är inte bra. Vi går åt fel håll. I stället skulle utvecklingen ha gått mot fler platser.

Hur ser regeringens planering egentligen ut på det här området? Hur ska man kunna se till att de människor som behöver en plats i ett särskilt boende verkligen kan få det den dagen de känner oro och inte längre klarar eller orkar bo kvar hemma? Man skriver att boendet är en central del av människors liv, att man själv ska kunna bestämma om man vill bo på ett seniorboende, trygghetsboende eller ett särskilt boende och att det ska kunna finnas val. Men de människor jag möter har inget sådant val, utan de väntar och väntar på en plats i ett särskilt boende och oroar sig för om de ska hinna få den innan isoleringen i hemmet blir total.

Att det finns seniorboenden och trygghetsboenden i de flesta av våra kommuner och att de är någon form av hyresrätt är inte en beskrivning av

verkligheten. Möjligtvis där man kan köpa en lägenhet i städerna, men då måste man oftast planera i god tid. Det är kö, och det finns restriktioner för vid vilken ålder man kan köpa de här lägenheterna.

Herr talman! Programmet Bo bra på äldre dar var ett lovvärt regeringsuppdrag som pågick under ett par år och resulterade i ett antal projekt. Men det räcker inte med bara projekt. Det måste bli lite mer konkreta åtgärder, och sådana saknas. Annars rinner alla de här goda projektidéerna ut i sanden. Dessutom är reglerna för när man är berättigad till en plats i särskilt boende olika i våra kommuner. Här borde man verkligen göra någonting så att det blir lite mer jämställt.

Vi har många äldre i dag som är pigga och har bra hälsa, och det är ett stort framsteg för äldrepolitiken, sjukvårdspolitiken och inte minst för folkhälsopolitiken. Allt bottnar i grunden i politiska beslut, och vi kan inte se det som något negativt. Det är politiken som styr i den riktning vi vill.

Sverige är ett rikt land, och vi har råd att se till att det är bra att åldras i Sverige. Det är en fråga om respekt över åldersgränserna. Alla partier pratar varmt om våra äldre men gör det oftast i bekymrade ordalag. Man säger samtidigt att man inte har råd med en kommande ökning av antalet äldre. Här känns det lite grann som att det är ättestupan som kikar fram bakom hörnet igen. Sällan hör vi den formen av politiska argument när vi pratar om att barnkullarna ökar och vi måste bygga ut antalet förskoleplatser. Är inte varje del av livet lika viktig för Alliansen? Lurar här möjligtvis en form av åldersdiskriminering?

Pengar har funnits till de här satsningarna om man hade menat allvar med allt det man har sagt här i dag i debatten. Regeringen har i stället valt att göra någonting annat med de här pengarna. Nästan 140 miljarder, en hiskligt stor summa som hade gjort god nytta hos våra äldre, har man valt att dela ut i form av skattesänkningar, och det har inte gett särskilt mycket. Det har gått direkt till direktörernas fickor i Danderyd, på Östermalm och så vidare. Jobbskapande? Nja, några jobb gav det ju inte, utan arbetslösheten är skyhögt. Nu har vi faktiskt den massarbetslöshet som Anders Borg och kompani har pratat så mycket om i sina senaste valrörelser.

Ska man få en bra äldreomsorg och verkligen menar allvar med det måste man också avsätta resurser. Man måste se till att man har utbildad personal och heltidstjänster som det går att försörja sig på. Då blir yrket attraktivt, och lönerna stiger till rättvisa nivåer. På så vis söker sig fler människor till yrket.

Samtidigt som vi ökar resurserna till äldreomsorgen måste vi också se över organisationen. Vi måste förbättra, vi måste utveckla, vi måste förnya och vi måste modernisera. Vi måste också ta hjälp av tekniken där den verkligen är en hjälp för den äldre och hennes integritet och trygghet.

Det fanns ett teknikprojekt som avslutades 2012, men det behövs kraftfullare åtgärder än projekt. Nu behöver vi en äldreomsorg som följer med tiden och utvecklingen samtidigt som den ger trygghet och omsorg och verkligen finns där för alla när den behövs. Det är svensk politikens skyldighet.

Ett tydligt tecken på att någonting håller på att gå fel inom äldreomsorgen är den redovisning som finns av att flera hundra tusen anhöriga har gått ned i tjänst eller helt slutat arbeta för att de känner att de verklig-

en måste vårda sina äldre. Då finns inte ens de som är pensionärer och vårdar sina anhöriga eller de som gör det utöver sin arbetstid med i beräkningen. Maria Larsson säger att man är nöjd över att gå in och ta över där hemtjänsten brister. Man är absolut inte nöjd. Man vill besöka sina anhöriga och man vill hjälpa till, men man vill inte vara tvungen att gå in för att hemtjänsten brister. Det är inte sant.

Det här är ett kvitto på att svensk äldreomsorg håller på att krackelera. Det behövs en prioritering av äldrepolitiken på hög nivå så att den verkligen hamnar i topp på listan över politiska prioriteringar. Den är ett viktigt framtida område.

Herr talman! Att ha en bra äldreomsorg är lika viktigt som att ha en bra barnomsorg. Man ska kunna arbeta och veta att barnen har det bra i förskolan, och man ska också kunna arbeta och veta att ens äldre föräldrar har det bra. Hur ser det egentligen ut i dag för de äldre som inte har några anhöriga som stöder där hemtjänsten brister? Det är ett mörkt, svart hål i dag.

Herr talman! Det här är en solklar politisk fråga, och det går att utveckla den genom gemensamt finansierad vård och omsorg för alla äldre. Det handlar om politiska prioriteringar och politiska beslut.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

I detta anförande instämde Lena Hallengren och Meeri Wasberg (båda S).

Anf. 80 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! När man kommer till slutet på debatten brukar det inte vara ofta man får chansen att ta repliker. Nu när vi har lyssnat till Catharina Bråkenhielm är det klart att den litanian vi nu har hört uppfyller det mesta av man kan önska sig av klagovisor.

Catharina Bråkenhielm, du talar om ättestupa och att saker krackelera. Vi har en situation i Sverige i dag där vi resursmässigt satsar mest per äldre över 65 år jämfört med alla andra länder i världen, förutom Nederländerna. Menar du att detta är att ha krackelerad äldreomsorg, i ett land som satsar mer resurser än något annat land med ett undantag, nämligen Nederländerna?

Den här resurssatsningen har inte kommit till av en slump. Den har kommit till medvetet, trots finanskrisen 2008 som de flesta är medvetna om. Jag hoppas att Catharina Bråkenhielm också är det. Trots det har vi kunnat fortsätta, och som Maria Larsson utvecklade har vi gått från 80 miljarder till äldreomsorgen och ligger nu på 100 miljarder. Personalmässigt har det gått från 148 000 till 161 000 personer som ger omsorg och vård inom svensk äldreomsorg.

Vi har nya utmaningar. Jag kommer att vara beredd, Maria Larsson är beredd och Alliansen är beredd att fortsätta utveckla äldreomsorgen och skapa ökad kvalitet. Vi gör det utifrån att det behövs resurser, men vi gör det också utifrån att det behövs värderingar och ett synsätt där man respekterar de äldre. Det är utgångspunkten för vår politik.

Vi hoppas, och vi tror, att vi kan få fortsätta. För den nidbild som här har satts av Catharina Bråkenhielm har inte mycket med verkligheten att göra.

Anf. 81 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Anders Anderssons och min verklighet ser helt olika ut. Tycker Anders Andersson att det är rimligt att anhöriga måste sluta sina anställningar eller gå ned i tjänst för att stödja upp den hemtjänst som nu håller på att fallera? Tycker Anders Andersson att det är rimligt att man inte kan få en plats på äldreboende när man verkligen behöver det, så att man känner en stor oro och får vänta alldeles för länge innan man får den plats som man har bistånd till och verkligen behöver? Är det verkligen rimligt, Anders Andersson, att äldre i Alliansens Sverige ska behöva välja bort en dusch för att kunna komma ut på promenad och gå i solen en stund? Är det här den äldreomsorg som Anders Andersson och KD glorifierar och tycker är fantastisk?

Jag tycker att vi har en god äldreomsorg i Sverige, men den går åt fel håll. Vi ser på alla kurvor och alla listor att det förändras och att det försämras. Då är det väl inte bra? Då måste man väl göra något annat? Det måste vara en kursändring, Anders Andersson. Man kan inte bara säga att det är fantastiskt.

Vi hör ständigt från Alliansen att företag är lika med valfrihet. Så är det inte för oss. Vi är också för valfrihet, men vi vill att de äldre får välja på innehållet och inte på vilka företag.

Anf. 82 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vill till Catharina Bråkenhielm och övriga som lyssnar säga att Maria Larsson markerade tydligt att anhöriga behöver ett stöd. När Socialdemokraterna regerade här i riksdagen, med ditt stöd Catharina Bråkenhielm, hette det att man borde ge anhöriga stöd. Med Alliansen och Maria Larsson som äldreminister är det inskrivet i socialtjänstlagen att det är en skyldighet för 290 kommuner att ge stöd till anhöriga.

Vi har sagt att det är frivilligt och ska vara frivilligt. Vi vet att det finns många som vill ge denna kärlekshandling till anhöriga – släkt eller vänner. Och vi vill stödja och utveckla det. Det handlar inte om att ställa ytterligare krav, men däremot om att stödja anhöriga.

När det gäller platser på äldreboenden är det den här regeringen som vi nu har haft, alliansregeringen, som har gett möjligheter för att bygga både särskilda boenden och trygghetsboenden. Det är vi som har utvecklat möjligheten och som kommer att fortsätta göra det. Förhoppningsvis ger väljarna också Alliansen möjlighet att fortsätta en utveckling som innebär att man inte stoppar upp den inriktningen. Utvecklingen går inte åt fel håll, men vi har nya utmaningar.

Man kan syna Socialdemokraternas äldrepolitik lite. Mellan 2002 och 2006 satsade ni som mest 150 miljoner per år, förutom valåret. Varje år sedan 2007 har alliansregeringen tillfört 2 miljarder årligen till äldreomsorgen. Detta är skillnaden. Vi har sett till att också resurserna kommer till för att kunna utveckla äldreomsorgen.

Jag noterar också att i den motion som Socialdemokraterna har lagt fram talar de om kvalitetsplan, bättre vård för mest sjuka äldre, ökat självbestämmande, kompetens till personalen och äldreboendestäder. Det beskedet har Alliansen redan givit. Vi har gett inriktningen, och vi är beredda att fortsätta.

Socialdemokraterna är dock svaret skyldiga. Hur kom det sig att ni hade så liten satsning när ni själva regerade?

Prot. 2013/14:106
5 maj

Anf. 83 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik:

Herr talman! Att KD och allianspartierna har gett stöd till anhöriga och att du, Anders Andersson, dessutom kan säga att anhöriga gör kärlekshandlingar till sina äldre är nästan som ett skämt.

När de ringer från min pappas äldreboende och vill att jag ska komma och hämta ut en salva från apoteket, hämta hans kläder, hämta hans rullator eller köra honom hit eller dit vet jag inte om det är en kärlekshandling för mig att ta ledigt härifrån för att åka till min pappa. Är det verkligen en kärlekshandling?

Jag vill att min pappa har en god och trygg omsorg och vill veta att den finns så att jag kan arbeta. Sedan åker jag gärna till min pappa på min fritid och besöker honom och gör andra trevliga saker. Lika lite kunde jag passa mina barn om jag jobbade heltid. Då fanns det i stället en förskola som var bra och trygg. Och precis så ska det vara när man har äldre föräldrar. Det är inte en kärlekshandling att behöva gå in och göra hemtjänstens arbete. Det är bedrövtligt att höra dig.

När det gäller att Alliansen och KD hoppas få sitta kvar har vi naturligtvis också en annan åsikt. KD:s siffror ser inte direkt lysande ut. Vi socialdemokrater kanske hoppas på något annat.

När ni säger att ni har satsat 2 miljarder är det bara en liten tummetott av de 134 miljarder ni har använt för att bara slänga ut i skattesänkningar och strö för vinden. Det har inte hänt någonting med dem. Det har inte gett någonting för äldreomsorgen. Vi har alltså helt olika syn på äldreomsorg. Det är stor skillnad mellan blå och röd sida.

Vi har hört mycket om siffror och procent i många anföranden. Det kan man slänga sig med och tolka tabeller och siffror precis utifrån vilken bas man kommer från. Och jag kan plocka fram siffror som visar motsatsen. Det är alltså bättre att hålla sig till verkligheten och mer jordnära fakta, Anders Andersson.

Anf. 84 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag undrar vilken verklighet Catharina Bråkenhielm lever i. Hon ser bara bristerna, men inte framstegen. Det förvånar mig. Det ger verkligen en orättfärdig bild.

Vi i Alliansen har sett bristerna, vi har sett möjligheterna att förändra och vi förändrar. Vi följer också upp. Somligt går väldigt bra. Annat har haft vissa problem, och då gör vi vid dem. Vi lär hela tiden av utvecklingen.

Analysen som myndigheter har gjort och som har gjorts internationellt visar att vi är på rätt väg. Men bra kan bli bättre. Vi vill mer. Vi är på väg med mycket mer.

Sedan undrar jag om Catharina Bråkenhielm har läst redovisningen och läst våra överväganden. Jag läser ur betänkandet: "Regeringen anför vidare att varje person som behöver vård och omsorg alltid är unik och har rätt att få hjälp och sina personliga önskemål tillgodosedda utifrån sina specifika behov. Äldre har numera rätt att själva välja när och hur de vill ha omsorg. Dessa utgångspunkter är enligt regeringen centrala för att äldre personer ska kunna känna värdighet och välbefinnande."

*Ett värdigt liv –
äldrepolitisk översikt
2006–2014*

Det är sådant vi bygger på. Sedan tar vi även upp LOV, värdighetsreform, lex Sarah, våld mot äldre, äldres hälsa, äldresamordnare och så vidare. Inte minst har äldresamordnarens arbete lett till väsentliga förbättringar. Har Catharina Bråkenhielm inte sett dem?

Anf. 85 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik:

Herr talman! Vi debatterar eftersom vi har olika åsikter om äldrepolitiken. Vi har fler delade turer. Vi har sämre tjänstgöring för personal. Vi har neddragning av personal. Vi har många gånger dåligt utbildad personal. Vi har mycket utbildad personal. Det är jättefina saker som Barbro räknar upp, och där är det ingen skillnad mellan partierna. Det är vägen dit det handlar om – hur mycket resurser vi ska satsa. Att kunna välja innehållet i sin vardag har vi precis samma åsikt om. Men, Barbro Westerholm, vad är det som gör att man inte kan införa det i den offentliga äldreomsorgen? Måste det vara privata företag för att man ska kunna välja när man vill gå upp på morgonen, vad man vill ha till mat och så vidare? Måste det vara privata företag för det? Går det inte att göra det inom det offentliga?

För övrigt har vi inte sagt att vi är emot privata företag. Det är inom helt andra saker vi skiljer oss åt. Det gäller personalsituationen, neddragningarna. Ingen har sagt att vi har en dålig äldreomsorg i Sverige. Om vi jämför med många andra länder i världen ser vi att vi har en god äldreomsorg, men den börjar vända nedåt. Det börjar bli sämre på många sätt. Resurserna brister. När man talar med personal visar det sig att de hela tiden får göra neddragningar och har ganska tuffa arbetstider. Det är inte bra i äldreomsorgen på det viset, Barbro Westerholm.

Anf. 86 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! När jag lyssnade på Catharina Bråkenhielms huvudanförande hörde jag bara att allt var dåligt, dåligt, dåligt. När det gäller personal kan jag säga att personalantalet totalt sett har ökat. Det vi nu talar om är en mindre generation än tidigare. Att bolla med siffror på det sättet kan jag inte ställa upp på.

Vad gäller utbildning finns det välutbildad men tyvärr också utbildad personal. Det är därför vi på bred front gör satsningar på kompetenshöjning. Privata företag ska finnas sida vid sida med offentligt finansierade, såsom de kommunalt drivna. Vi ser att det blir dels en konkurrens, dels en idéutveckling när vi har en mångfald av utförare. Det är mångfalden och de möjligheter det ger till att specialinriktade insatser som vi är ute efter. Människor har olika behov och är individer.

En framtida målsättning är att man ska kunna komma till ett vård- och omsorgsboende som har en sådan profil att ens behov av socialt innehåll i vardagen kan tillgodoses. Vi är jätteduktiga i Sverige på den fysiska omsorgen, men det sociala innehållet i vården och omsorgen måste utvecklas. Det är där mångfalden av utförare kommer in.

Anf. 87 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik:

Herr talman! När vi har en debatt i kammaren tar jag upp det som skiljer oss åt. Det är ingen idé att jag står och räknar upp det som vi delar. Vi delar naturligtvis åsikten att det ska finnas mångfald, att man ska

kunna välja, men det handlar inte bara om vilket företag utan också om innehållet.

Jag håller med Barbro Westerholm om att den sociala delen har varit dålig och att den måste byggas upp. Man är mätt, torr och ren, men man är väldigt ensam och äter ganska tråkig mat i dag. Man har lite att se fram emot varje dag. Det har vi ett gemensamt ansvar för att göra någonting åt, och det har ingenting att göra med vilken form eller utövare det är. Det är innehållet som det handlar om. Det kanske kostar pengar, och därför måste vi satsa på äldreomsorgen.

Ute i äldreomsorgen drar man ned även på det lilla. Man drar in efterrätten då man inte har råd med det, på vissa boenden har man dragit in grädden till kaffet och så vidare. Man siktar in sig också på de små pengarna och lämnar till personalen att se över vad de kan spara in på. Det är helt absurt.

När man sedan räknar på hur mycket man har lagt till och hur mycket kostnaderna har ökat ser man att de äldre ju har blivit fler. Det är alltså inte säkert att resurserna per äldre har ökat på samma sätt som när man talar om den totala summan. Vi har inte riktigt samma verklighetsuppfattning.

Anf. 88 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Man får passa på när man får chansen att debattera också från den här sidan.

Catharina Bråkenhielm talade mycket om floskler i sitt anförande. Samtidigt var det ganska tomt på konkreta förslag från Socialdemokraterna, vad jag kunde höra. Det var mycket hon klagade på och inte var nöjd med, men förslag på vad de själva skulle göra annorlunda var det däremot ont om.

Catharina Bråkenhielm apostroferade mig och frågade hur många gånger per vecka jag duschade. Jag kan säga att i dag har jag inte duschat över huvud taget. Jag kanske hinner duscha i morgon, beroende på min arbetssituation. Men skulle jag få välja mellan att gå ut i vårsolen, kanske äta en glass och lyssna på fåglarna i en kvart tjugo minuter eller ta en dusch så vete katten om jag inte skulle satsa på att gå ut i solen. Det kan faktiskt vara bättre. Det finns sju dagar i veckan och bara för att det är andra duschen man hoppar över behöver det inte vara på en söndag; det kan vara på en tisdag.

Catharina Bråkenhielm talar också om att man ska få välja innehåll, att det inte handlar om vilken utförare man väljer utan om innehållet. Ja, vi har testat det i Göteborg. Där har de rödgröna styrt i 20 år. Vad säger Catharina Bråkenhielm till de 50 procent som tycker att de inte kan påverka när hemtjänsten ska komma, den tredjedel som inte känner sig trygg med sin hemtjänst, den fjärdedel som inte är nöjd med bemötandet? Vad säger Socialdemokraterna och de rödgröna till dem? De kan ju inte välja vem som ska komma i stället. De kan inte välja på vilket språk de ska få sin äldreomsorg och hitta en annan utförare som har ett annat språk som grund. De kan inte välja en annan certifiering när det till exempel gäller hbt-frågor. Vad säger Socialdemokraterna till dem? Hur ska de få en bättre hemtjänst?

Anf. 89 CATHARINA BRÅKENHJELM (S) replik:

Herr talman! Rickard Nordin säger att det var mycket floskler. Jag vill säga att den här debatten inte handlar om vad Socialdemokraterna ska bedriva för politik. Skrivelsen är ett bokslut, en redogörelse för vad som har hänt under de åtta åren med Alliansens politik för äldreomsorgen. Det är inte någon budgetredogörelse för socialdemokratisk politik. Därför är det klart att det blir en slagsida. Vi är i opposition och opponerar mot den förda äldreomsorgspolitiken. Det är självklart att det är de sakerna vi här lyfter fram. Konstigt vore det väl annars.

Jag frågade inte om Rickard hade duschat i dag, utan det handlade om ifall man verkligen ska behöva välja bort sådant som rör den personliga hygien för att man är äldre och växla det mot att få gå en promenad. Det är nog inte så att man tänker att solen skiner, jag hoppar över duschen och duschar i kväll, för så ser valfriheten inte ut i äldreomsorgen i dag. Att säga så är till att lite grann raljera.

Man ska kunna få ett bra innehåll i den sociala vardagen, det som Barbro Westerholm talade om, samtidigt som man får den personliga hygien skött. I dag är det alldeles för lite dusch exempelvis, och det är för lite tvätt. Det är mycket som brister inom äldreomsorgen. Det finns också mycket som är bra, men i dag har jag valt att lyfta fram skillnader mellan Alliansen och Socialdemokraterna. Jag har valt att lägga tiden på det. Det hade varit ganska konstigt om jag hade stått och tagit upp våra budgetförslag i den här debatten.

Anf. 90 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Jag lyssnar men hör fortfarande inte ett enda konkret förslag. Om debatten bara handlar om skrivelsen funderar jag på varför man tidigare talade om exempelvis skattsänkningar. Jag vill gärna veta, med tanke på alla elever som sitter på läktaren, vad Socialdemokraterna tycker om PRO:s förslag att ta de ungas pensionssparande i PPM-systemet och ge till dagens pensionärer. Det vore en ganska stor omfördelning av resurser från unga till äldre. Vad tycker Socialdemokraterna om det?

Jag ska ge Catharina Bråkenhielm kredd för att hon lyfte upp frågan om den tråkiga maten inom äldreomsorgen. Jag ser därför fram emot att Socialdemokraterna runt om i landet tillstyrker alla de motioner som Centerpartiet väckt om att vi ska upphandla mer närproducerad mat – det går faktiskt att ställa sådana krav – och att den också ska vara lokalt lagad så att alla äldre, liksom skolelever, får näringsriktig mat. På så sätt kan de få en helt annan kvalitet på sin mat. Jag ser fram emot att Socialdemokraterna kommer att tillstyrka de förslagen.

Det är problematiskt när Catharina Bråkenhielm säger att debatten bara handlar om skrivelsen och att hon därför väljer att tala om vad regeringen gjort och inte gjort och att inte säga någonting om vad Socialdemokraterna själva vill göra. Om det är skillnaderna Catharina Bråkenhielm vill lyfta fram undrar jag vad som är skillnaderna. Vad är det Socialdemokraterna vill göra annorlunda, annat än att säga att man tycker att vissa saker inte fungerar och inte har gjorts bra? Det räcker inte. Det är lätt att säga att saker inte fungerar. Jag håller med om att vissa saker går att göra bättre i dagens Sverige, annars hade vi inte varit politiker. Då hade vi varit nöjda och kunnat gå hem.

Men då måste man också fundera på vad som är skillnaden. I Göteborg handlar skillnaden om att man inte får välja vem som kommer in för ens dörr och hjälper en med de mest privata behoven. Det tycker jag är en viktig skiljelinje.

Anf. 91 CATHARINA BRÅKENHJELM (S) replik:

Herr talman! När det gäller skattesänkningar handlar det om att vi socialdemokrater hade valt att lägga en del av pengarna i äldreomsorgen i stället, med allt vad det innebär. Det finns att läsa i vårt budgetförslag.

När det gäller maten är vi nog ganska överens om att den i dag har svängt över till att finnas i plastlådor som man kör ut. Sedan får de äldre mikra den. Oftast får personalen åka ut ett varv till för att dra av plasten och hjälpa till att dela och mikra, och det är inte ett värdigt sätt. Maten är för många någonting de ser fram emot. Maten är jätteviktig för att man ska hålla sig alert och frisk.

I några av våra S-styrda kommuner, senast Munkedal, har det införts att man lagar mat hemma hos de äldre. Hemtjänstpersonalen handlar mat och lagar den sedan medan den äldre sitter i köket och känner matlukten. Den äldre har också varit med och valt vilken mat man ska handla. Detta gör man varje dag året runt hos de äldre. Dessutom gör man det på i princip samma pengar som det kostar att köpa matlådan i plast. Det är kanske inte alltid närproducerad mat, men ofta är det närhandlad mat från närbutik eller i alla fall den närliggande butiken i bygden. Det här är någonting som jag tycker att man ska lyfta fram i alla kommuner. Det är att gå tillbaka till någonting ursprungligt som stärker.

Man behöver också ha in dietister i äldreomsorgen, så att man inte köper Lätta och lättmjölk och så att man inspirerar de äldre, som kanske inte har varit i affären på många år. De kan många gånger välja själva och lära sig vad det finns för varor och vad som nu för tiden är nyttigt att äta om man blir äldre. Man ska inte heller ha så lång nattfasta som man har på många äldreboenden, med mat ganska tidigt på kvällen och sen frukost, vilket gör att många ramlar och ”bryter sig”.

Det finns mycket att utveckla när det gäller maten. Vi kan i alla fall vara överens med Centerpartiet och Rickard Nordin om det här med närproducerad och riktig mat och om att maten är väldigt viktig.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

9 § Några sjömansfrågor

Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU16
Några sjömansfrågor (prop. 2013/14:132)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

Anf. 92 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! I betänkandet har vi två reservationer. Jag står givetvis bakom båda, men yrkar bifall endast till reservation nr 5 om sekretessen för uppgifter i de så kallade Stasiarkiven. Orsaken till att vi vill få den frågan prövad är att det är bra att kunna kartlägga om det funnits personer i vårt land som gått den här kommunistiska diktaturstatens ärenden i väsentliga frågor. Det handlar alltså inte om att saklöst häva sekretessen rakt över, så att kvällspressen ska kunna hänga ut en massa personer som kanske var med helt perifert eller inte hade någon som helst betydelse. Uppgifterna om att de haft med Stasi att göra kan dessutom vara felaktiga. Om det däremot är fråga om personer i landet som haft en sådan position att de verkligen kunnat påverka händelseutvecklingen i Sverige och använt den på ett sådant sätt att de gått främmande stats ärenden är det viktigt att få reda på det.

För mig var det en ganska omtumlande upplevelse att besöka DDR-museet i Berlin. Det är ett av de mest interaktiva museer jag besökt; det är väldigt lätt att ta reda på saker och ting där. Jag gick in och tänkte att jag skulle titta hur journalisterna arbetade i gamla DDR. Jag hade förväntat mig att möta en värld som för mig var mycket främmande när det gällde tv, radio och tidningar. Så var det inte alls. Barnprogrammen var inte snarlika dem vi hade i Sverige – mina barn är födda på 70-talet – de var identiska. Den bild som man fick av den politiska debatten i medierna var heller inte särskilt obekant. Har du en felaktig eller oönskad åsikt beror det på att du har brister i din karaktär, ingenting annat.

Vi uppfattar detta som en anständighetssak, så här lång tid efteråt. Det handlar inte om straffansvar för personer eller någonting sådant. Men om det var så att människor i hemlighet missbrukade det förtroende man har som medborgare och lönnvägen försökte införa en viss politik i Sverige, oavsett om det nu gällde försvarspolitik, skolpolitik eller vad vi än talar om, är det bra att få det kartlagt. Överensstämelsen för övrigt när det gäller de medier som jag tittade på kan ju ha varit rent slumpmässig. Det behöver alltså inte finnas ett samband. Men det är besvärande att sekretessen ligger kvar helt oprövad.

Anf. 93 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! I det betänkande vi diskuterar nu behandlas 49 olika motionsyrkanden från den allmänna motionstiden som på olika sätt berör frågor om integritet och sekretess. Vi är överens om många ställningstaganden, men inte alla. Vänsterpartiet har tre reservationer. Jag står givetvis bakom alla tre, men för att inte dra ut på voteringstiden yrkar jag bara bifall till reservation nr 1.

Reservation nr 1 handlar om behovet av att samordna tillsynen av att människors rätt till integritet på internet tillgodoses. Vi gör mer och mer saker på nätet. Vi handlar där, vi har våra bankkontakter där, vi är för- eningsaktiva på nätet och vi sköter våra myndighetskontakter där. Det

här är praktiskt och bra, men innebär också integritetsrisker. Om någon av alla de verksamheter vi har kontakter med via nätet slarvar och uppgifter kommer ut kan det i bästa fall vara irriterande och i en del andra fall totalt katastrofalt, till exempel för personer som lever med skyddad identitet.

Det är sällan brister i integritetsskyddet får katastrofala följder, men det är illa nog att uppgifter som är tänkta för en verksamhet och för ett särskilt syfte används för någonting annat. Tillsynen över register och integritetsskydd ligger i dag uppdelad mellan flera olika parter: Datainspektionen, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden samt till viss del JK och andra myndigheter.

Integritetsskyddskommittén skrev redan i sitt delbetänkande *Skyddet för den personliga integriteten – kartläggning och analys*, SOU 2007:22, att det i lagstiftningen saknas ett systemtänkande och en helhetssyn och att regelverket därför inte är enhetligt och överskådligt. Det här gör det också svårare att se när olika lagrum påverkar varandra och samverkar så att integritetsskyddet totalt sett försämras, även om varje liten del i sig inte verkar så farlig.

En parlamentarisk integritetsskyddskommitté ska nu tillsättas med ett ganska löst och diffust uppdrag att bearbeta olika integritetsaspekter som kan förekomma inom sociala medier, privata företag och förvaltningsmyndigheter. Man kan också från kommittén komma med egna nya förslag som bör belysas, och man ska särskilt se över om ett integritetsskyddsråd bör inrättas.

Det kan säkert bli bra. Det kan säkert vara ett arbete som tillför ny kunskap, och man kan säkert också identifiera integritetsbrister. Men vi sitter fortfarande där med en tillsyn som delas mellan flera olika myndigheter.

Vänsterpartiets uppfattning är att det är bäst med *en* myndighet som får det totala tillsynsansvaret och att en utredning bör tillsättas för att ta fram förslag på hur det ska gå till. Med en samlad tillsyn ökar möjligheten att hitta brister i lagstiftningen och få en överblick och helhetssyn på integritetsskyddet. Det är därför vi yrkar bifall till reservation nr 1.

Den andra reservationen handlar om behovet av en allmän kommunikationshemlighet. Sedan länge har det varit straffbart att skaffa sig tillgång till ett meddelande som gått via post eller telebefordringsföretag, som det heter. Man får inte öppna andras brev eller telegram. Avsikten med det är att skydda människors rätt att kommunicera utan insyn av myndigheter, utom i speciella undantagsfall som är reglerade i lag, eller nyfikna anhängiga.

Vi kommunicerar i dag alltmer via andra kanaler än brev och telekommunikation. Internet och e-post är de stora systemen, och då måste lagstiftningen anpassas till det. Vänsterpartiet menar att en kommunikationshemlighet måste gälla alldeles oavsett vilket sätt man kommunicerar på och vad man använder för att kommunicera, och en ny lag om allmän kommunikationshemlighet behöver tas fram.

Samtidigt som vi ser de här bristerna på integritetsskyddsområdet för enskilda och att det försämras ser vi att sekretess för företag och myndigheter ökar och allmänhetens möjligheter till insyn minskar. Vår sista reservation handlar om möjligheten till insyn i apoteksverksamheten.

Uppföljningar av avregleringen av apoteksmarknaden visar på flera brister. Bland annat tar det längre tid att få ett läkemedel nu än tidigare, och det finns brister i kompetensen hos personal.

Läkemedelsverket utövar tillsyn över apoteken, men stora delar av deras granskning är sekretessbelagd. Läkemedel är en del av vården, och att läkemedelsförsörjningen fungerar på alla sätt är avgörande för en patients behandling. För oss är det därför självklart att det behövs större insyn i hur apoteksverksamheten sköts och att offentlighets- och sekretesslagen därför behöver ses över på det området.

Med det tackar jag för mig. Och jag yrkar som sagt bifall till reservation 1.

Anf. 94 KARL SIGFRID (M):

Herr talman! Den här debatten handlar om någonting oerhört viktigt. Det är någonting som de senaste åren har blivit en ganska stor fråga och som jag tror kommer att bli ännu större i framtiden. Det handlar om den personliga integriteten, skyddet mot insyn i ditt privatliv.

De flesta av oss, nästan alla, har en privat sfär av något slag som vi inte vill att andra ska klampa in i. Vi vill förbehålla oss rätten att hålla viss information för oss själva. Det kan vara information om vilka människor vi träffar, vilka mediciner en läkare skriver ut, vilka böcker vi läser, vilka webbplatser vi besöker och mycket annat.

Vad som anses vara privat skiftar mycket från individ till individ. Det finns somliga som tycker att religiösa och politiska övertygelser är någonting som de inte vill att andra ska känna till. De flesta av oss här inne har kanske inte så stora problem med att berättas var vi står någonstans politiskt, men var och en av oss har säkert någonting som vi tycker är vår ensak.

De som vill inkräkta på andras privata angelägenheter kan vara väldigt olika sorters aktörer. Det kan vara allt från mobbare i skolan som tar smygbilder som de lägger ut på nätet till stater som ägnar sig åt massövervakning av medborgarna. När det gäller statlig övervakning i demokratiska samhällen hamnar vi ofta i en konflikt mellan å ena sidan intresset av ett privatliv och å andra sidan andra angelägna intressen, till exempel intresset av att hitta dem som utsätter oss för brott.

I takt med att den tekniska utvecklingen går framåt och i takt med att större delar av vårt liv digitaliseras uppstår också nya integritetsutmaningar som vi måste hantera. Vi kommer aldrig att komma till den punkt då vi kan säga att lagstiftningen är perfekt och i alla delar anpassad till den verklighet vi lever i. Därför behövs det ständigt nya översyner av regelverket. En sådan översyn påbörjar regeringen nu genom att tillsätta en parlamentarisk integritetsskyddskommitté.

I riksdagsmotioner som vi behandlar här krävs det att vi ska tillsätta någon form av kommission som ska utreda behoven av att stärka rätten till ett privatliv. Jag skulle nog säga att skillnaden mellan å ena sidan det och å andra sidan den kommitté som regeringen nu tillsätter är en fråga om semantik. Den tillsatta integritetsskyddskommittén ska ha ett brett mandat, och inom mandatet finns det sannolikt utrymme för att utvärdera flera av de förslag som det har skrivits riksdagsmotioner om, exempelvis en allmän lagstiftning till skydd för privat kommunikation, som vissa partier i sina reservationer säger att de vill utreda. Om en sådan lag sedan

är en bra idé och om den är möjlig att genomföra inom ramen för EU:s regelverk, som blir alltmer harmoniserat, återstår att se.

Ett annat motionsförslag som förekommer i betänkandet handlar om att de myndigheter som bevakar integriteten – Datainspektionen och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden nämns specifikt – ska slås samman. Syftet skulle vara att en ny samlad myndighet skulle få en bättre helhetssyn än vad dagens myndigheter har.

Jag uppfattar i ärlighetens namn förslaget om en ny myndighet mer som symboliskt än som ett praktiskt försök att stärka integriteten, för myndigheters uppgift är i första hand att tolka och upprätthålla lagar. Att bevaka den samlade effekten av det regelverk vi har, vilket också är en viktig uppgift, ligger snarare på oss förtroendevalda, på Regeringskansliet och på andra som befinner sig i den mer politiska sfären.

Herr talman! Med det yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 95 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! Den personliga integriteten är en grundbult i en demokrati. Varje människa har rätt till sin personliga sfär. Därför ingår skyddet för kroppslig integritet och skydd mot övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden i grundlagen. Konstitutionsutskottet får därmed ett särskilt ansvar för dessa frågor.

Dagens debatt har sitt upphov i ett antal motioner från den allmänna motionstiden. Jag yrkar avslag på alla men vill för dem som lyssnar på debatten särskilt framhålla det viktiga arbete som framöver kommer att ske i en parlamentarisk integritetsskyddskommitté. Kommittén kommer att få ett brett uppdrag att se över hur integritetsskyddet ser ut i dag och vilka åtgärder som kan behöva vidtas.

En reservation i dagens betänkande handlar om att inrätta en tillsynsmyndighet som tar ett helhetsgrepp om integritetsskyddet. Mitt parti, Folkpartiet, tog år 2008 ställning för att bredda Datainspektionens mandat till alla slags integritetsfrågor och att myndigheten samtidigt skulle byta namn till Integritetsinspektionen. Detta förslag, och många andra, för att stärka den personliga integriteten finns i Folkpartiets integritetspolitiska program, *Integritet i en ny tid*, som finns på vår hemsida. Förslaget om ett breddat mandat för Datainspektionen finns också i vårt nyligen antagna partiprogram. Vi menar alltså att det finns stora fördelar att vinna på att låta olika tillsynsfrågor kring integritet samlas hos en myndighet för att få bättre överblick.

I höstas träffades en överenskommelse mellan Alliansen och Socialdemokraterna om att tillsätta den här nya integritetsskyddskommittén, som ska ha ett brett anslag kring integritetsfrågor. Bland annat ska de särskilt följa upp den tidigare Integritetsskyddskommitténs förslag om att inrätta ett integritetsskyddsråd. Diskussionerna i denna kommande kommitté kommer att vara mycket viktiga för utvecklingen av integritetsskyddet i Sverige. Vi som står bakom majoritetstexten i betänkandet anser att riksdagen därför inte bör föregripa dessa diskussioner och kommitténs betänkande.

Folkpartiet menar också att det bör göras en utvärdering ur integritetsskyddsperspektiv av alla nuvarande lagar med stark påverkan på den personliga integriteten. Därtill menar vi att alla nya lagförslag ska analy-

seras ur integritetssynpunkt. Varje utredning som lämnar lagförslag bör ha gjort en analys av hur förslaget skulle påverka den personliga integriteten, på samma sätt som man i dag alltid bedömer effekterna av förslag på till exempel jämställdheten. Detta med utvärdering av lagar ur integritetsskyddsperspektiv utgår jag också från blir föremål för ställningstaganden i den kommande integritetsskyddskommissionen.

När det gäller integritet brukar det oftast finnas målkonflikter som måste bedömas. Det handlar till exempel om avvägningen mellan offentlighetsprincip och integritet och mellan brottsbekämpande myndigheters behov och integriteten.

I det betänkande som nu ligger på riksdagens bord finns det en reservation där SOS Alarm anses ha för stark sekretess kring den enskilde gentemot polisen. Frågan är då: Hur ska en alarmeringstjänst se ut för att fungera effektivt, säkert och ändamålsenligt och samtidigt ta hänsyn till den enskildes integritet? I utskottet går vi inte vidare i denna fråga med tanke på att frågan nyligen har behandlats i en offentlig utredning och att regeringen nu arbetar med frågan.

Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

11 § Offentlig förvaltning

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU26
Offentlig förvaltning
föredrogs.

Anf. 96 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! I betänkandet om offentlig förvaltning finns det 40 motionsyrkanden. Själv har jag bidragit med två. När det gäller båda mina motioner är förslaget från konstitutionsutskottet att de ska avslås, men jag är ändå nöjd med det svar som lämnats från konstitutionsutskottet med anledning av mina motioner.

I min motion om överklagande av vissa förvaltningsbeslut lyfter jag fram att överklaganden av länsstyrelser beslut om skydds jakt ofta leder till en sådan fördröjning av jakten att den aldrig kommer att kunna verkställas. Så var det förra sommaren. En varg i östra och mellersta Skåne dödade ett stort antal får. Flera fårägare var berörda, och många fårägare fick hålla vakt för att skydda sina får. Ansökan gjordes om skydds jakt, och Länsstyrelsen Skåne beslutade att vargen fick skjutas. Men överklaganden ledde till att skydds jakten inte kunde genomföras. Det ledde till att ytterligare får dödades, men efter en tid lämnade vargen det område för vilket beslutet om skydds jakt hade fattats.

Naturligtvis inbegriper det här en hel del rättsliga frågor. Konstitutionsutskottet hänvisar till Förvaltningslagsutredningen, och den har i sin tur noterat att frågan om ett besluts verkställbarhet tillhör de mer oklara inom den allmänna förvaltningsrätten.

Den slutsats som Förvaltningslagsutredningen har dragit har inte lett till något beslut ännu. Men som huvudregel lyfts fram att man ska av-

vakta ett överklagande innan beslut får verkställas, men det finns också en proportionalitetsregel i detta. I vissa situationer kan beslut, när det är nödvändigt, få verkställas trots att det finns ett överklagande.

När det gäller skydds jakt har frågan kommit upp även på annat sätt. Regeringen har i rovdjurspropositionen lyft fram problemet med överklagande och skydds jakt. Riksdagen har i vinter tagit beslut om rovdjurspropositionen. I den finns det med att vissa länsstyrelser, bland annat Länsstyrelsen Skåne, får rätt att fatta det slutliga beslutet om jakten, och det beslutet kan då inte överklagas. Det gör att den skyndsamt som ofta är nödvändig numera är möjlig, men den var inte det förra sommaren. Det är jag naturligtvis väldigt glad för utifrån den motion jag har skrivit. Frågan är alltså i huvudsak löst.

Jag kan alltså yrka bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

12 § Etermediefrågor

Etermediefrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU28
Etermediefrågor
föredrogs.

Anf. 97 KARL SIGFRID (M):

Herr talman! Regelverken för tv-sändningar i Sverige genomsyras av principer som största möjliga yttrandefrihet, fri konkurrens och god mångfald. De motioner som riksdagen har att behandla och som vi debatterar nu handlar om i vilken mån vi ska begränsa friheten och mångfalden, till förmån för hårdare regleringar och särskilda privilegier till de stora tv-kanalerna på de små kanalernas bekostnad. Ett förslag som syftar till att gynna de stora på småföretagens bekostnad är förslaget om en evenemangslista, en lista över evenemang som anses så viktiga att de ska vara reserverade för de större kanalerna.

En rapport från Myndigheten för radio och tv har kommit fram till att om en sådan lista skulle upprättas skulle man kunna kräva att de större evenemang som är uppsatta på listan ska nå minst 80 procent av befolkningen. Majoriteten i utskottet, som i det här fallet består av Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, anser att vi borde gå ännu längre i att begränsa vilka kanaler som kan sända evenemang som OS, Nobelmiddagen eller fotbolls-VM. I nuläget analyserar regeringen rapporten från Myndigheten för radio och tv och tittar på de remissvar som har kommit in från berörda parter.

I stället för att komma med mitt eget allmänna tyckande tänkte jag berätta vad några av remissinstanserna har kommit fram till. Vad tv-kanalerna själva säger är väl ingen överraskning: De som gynnas är positiva; de som missgynnas är negativa.

Av neutrala, utomstående parter säger Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs universitet att övervägande

skäl talar för att det inte finns något behov av en särskild evenemangslista.

Konkurrensverket å sin sida skriver så här: "Konkurrensverket anser att det saknas tillräckligt starka argument för att utforma föreskrifter om vilka evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället och som därmed ska sändas i fri tv som en väsentlig del av befolkningen har tillgång till."

Nobelstiftelsen, som själv skulle påverkas av en evenemangslista, skriver: "Däremot är det Nobelstiftelsens utgångspunkt att stiftelsen själv bör avgöra vem som ska erhålla sändningsrättigheter till dess evenemang. Genom att Nobelstiftelsen själv tar ansvar för att upplåta sändningsrätter till Nobelfesten och andra Nobelaktiviteter säkerställs på bästa sätt stiftelsens spridningsintresse."

Svenska Fotbollförbundet skriver följande: "Svenska Fotbollförbundet (SvFF) avstyrker bifall till upprättandet av en s.k. evenemangslista som omfattar fotbollsevenemang." De skriver därefter att de ser en evenemangslista som en konfiskering av de rättigheter som förbundet har i dag – alltså av rätten att bestämma till vem man ska sälja sändningsrättigheterna.

Sveriges Olympiska Kommité tycker att en evenemangslista framstår som ett verkningslöst förslag.

Arrangörerna till Vasaloppet skriver: "Vasaloppet har svårt att se värdet av en evenemangslista i dagsläget. Vasaloppet värnar om direktsändningarna och värderar penetrationen högt."

Riksidrottsförbundet säger så här: "Riksidrottsförbundet vill understryka att idrottsrörelsens självständighet är en styrka som värnats både av RF och riksdagen i över hundra år. Om riksdagen beslutar att införa en evenemangslista anser RF att den frångår en lång tradition där idrottsrörelsens självständighet har respekterats och försvarats."

Uefa skriver: "Den föreslagna listan skulle snedvrída konkurrensen på den marknad där rättigheter köps och säljs, och det utan att skydda något verkligt allmänintresse. Det här skulle minska de intäkter som går till svensk fotboll på gräsrotsnivå. Det skulle kunna beskrivas som en orättvis och onödig skatt på idrott, och samtidigt som en indirekt subvention till fria tv-kanaler."

Och så fortsätter det.

En annan punkt i betänkandet, en punkt där vi har fattat ett enigt beslut, handlar om hur långa reklamtider som ska tillåtas. Det finns ett regelverk på EU-nivå som tillåter max tolv minuter reklam varje timme. När vi införde begränsningen i svensk lag var det en anpassning till EU-nivån.

EU-anpassningen innebär att tv-kanaler som sänder från Sverige får samma villkor som de som sänder från utlandet. Många av de kanaler som vi betraktar som svenska kanaler sänder från andra länder, till exempel från Storbritannien. De påverkas inte av våra regler för reklamtid. Om vi vill att tv-bolag ska vara baserade i Sverige kan vi knappast ha som ambition att Sverigebaserade kanaler ska ha sämre villkor.

Just nu sitter en utredning och undersöker effekterna av de nuvarande EU-anpassade reglerna. I det här betänkandet är vi överens om att låta den utredningen ha sin gång. När vi tycker till om reklamtiderna gör vi det utifrån fakta.

De senaste veckorna har vi i medierna läst om att företrädare från Miljöpartiet vill återförvisa betänkandet till utskottet. Nu ska det bli spännande att se om det som Miljöpartiet har sagt blir på riktigt. Jag hoppas att det inte var mer än ett illa genomtänkt medieutspel. Det är viktigt att vi i riksdagen värnar om mediernas frihet. Hur skulle det se ut om vi i riksdagen, ett valår, försöker styra hur en nyhetskanals nyhetsrapportering ska se ut?

Anf. 98 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! Den här debatten tar sin utgångspunkt i motioner från allmänna motionstiden, och de rör vissa radio- och tv-frågor. Oppositionen har enat sig om ett tillkännagivande till regeringen på en punkt, den så kallade evenemangslistan för tv-sändningar av särskilda sportevenemang. Vi i Alliansen reserverar oss eftersom vi menar att regeringen håller på att bereda frågan. Processen är i gång.

Regeringen gav i februari 2013 Myndigheten för radio och tv i uppdrag att lämna förslag till hur en evenemangslista skulle kunna utformas. Myndigheten redovisade sitt förslag i november i fjol, och förslaget skickades på remiss till myndigheter, företag och organisationer, som hade fram till den 6 mars i år att lämna sina åsikter. Detta datum flyttades fram ytterligare något på begäran. Hela 34 remissvar inkom till Regeringskansliet. De sammanställs nu, och Karl Sigfrid redogjorde för en del av dem.

Vi i Alliansen anser att det är viktigt att säkerställa att sportevenemang som är av särskild vikt för samhället, till exempel OS, kan förbli tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. Att göra tillkännagivanden och ge uppmaningar till regeringen i detta skede, när remissmanställningen ännu inte är riktigt klar, är för tidigt. Därmed har vi en reservation med det innehålllet.

När det gäller annonstider i tv pågår även här en översyn. Myndigheten för radio och tv ska genomföra en allsidig utvärdering av effekterna av den ändring som genomfördes 2008 och som innebar en ökning av högsta tillåtna annonstid till tolv minuter per timme. I utvärderingen ska det ingå en analys av konsekvenserna av lagändringen för konkurrensförutsättningarna för programföretagen och för tittare och lyssnare. Uppdraget ska genomföras i dialog med Konkurrensverket och Konsumentverket, och myndigheten ska inhämta synpunkter från programföretagen och andra berörda intressenter. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet och Kulturdepartementet senast den 1 december i år. Därmed lämnar KU frågan för att senare ta del av översynen.

Vi i Folkpartiet anser att medielandskapet kraftigt förändrats. Digitaliseringen och internets framväxt har lett till att det aldrig har funnits så mycket information att ta del av som det gör nu och att allt fler kan göra sina röster hörda. Utvecklingen är på många sätt mycket positiv, men det finns också baksidor.

I konstitutionsutskottet är det särskilt angeläget att fråga sig vad mediernas utveckling betyder för demokratin. Miljöpartiet har en reservation som slutar i att det behövs en bred utredning om en ny mediepolitik. Reservationen om vad som ska utredas är yvig och ger mycket lite vägledning om vad som egentligen behöver utredas. Att ta med allt tänkbart kan låta vackert och inkluderande men ger inte anledning till bifall i detta

betänkande. Jag skulle därför vilja kommentera med att säga att frågan tjänar på att mogna.

Med detta sagt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 99 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! I det här betänkandet behandlar vi elva motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Betänkandet handlar ju om radio- och tv-frågor.

En fråga som engagerat mig gäller upprättandet av evenemangslistan. Det behövs en del engagemang i frågan.

Enligt EU-lagstiftningen har vi i Sverige rätt att ställa krav på medie-företag. Vissa stora evenemang ska kunna ses på tv av huvuddelen av befolkningen. I så fall ska regeringen upprätta en så kallad tv-lista – en evenemangslista. Efter ett beslut om en sådan lista är tv-företagen skyldiga att se till att de flesta invånarna har möjlighet att se programmen utan att betala extra.

För att det ska bli en lista i Sverige krävs ett beslut. Regeringen gav förra våren Myndigheten för radio och tv i uppdrag att upprätta förslag till en evenemangslista. Själv fick jag som företrädare för Centerpartiet möjlighet att följa utredningsarbetet. Nu har Myndigheten för radio och tv upprättat en sådan lista som omfattar bland annat olympiader, VM och EM i fotboll, ishockey-VM, friidrotts-VM, Nobeldagen med flera evenemang. Det är naturligtvis bra att det finns ett sådant förslag, men antalet evenemang som har lyfts fram har inte diskuterats så mycket. Diskussionen har i huvudsak kommit att handla om ifall det räcker att 80 procent av befolkningen ska kunna se dessa evenemang, vilket är förslaget från Myndigheten för radio och tv. I andra länder, till exempel grannländerna Norge och Finland, är kravet på täckning att minst 90 procent av befolkningen ska kunna se dessa evenemang på listan.

Jag och Centerpartiet tycker att det är viktigt att vi fortsätter diskussionen om vilken täckningsgrad som ska finnas för de evenemang som finns på listan. Vi anser att det är svårt att acceptera att nästan två miljoner invånare inte skulle kunna se dessa stora evenemang, men vi tror att det är en fråga som regeringen kan lösa.

Anf. 100 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2, Granskningsnämndens ledamöter.

I reservationen anför vi bland annat att granskningsnämnden många gånger har kritiserats utifrån sina ställningstaganden. Vi anser att det finns skäl att ta kritiken på allvar.

Givet att samtliga aktörer som sänder i etermedier förutsätts följa reglerna i radio- och tv-lagen förutsätter allmänna rättsgrundsatser även en oberoende och rättssäker kontroll av sändningarna. Detta blir motsägelsefullt med tanke på att ledamöterna i granskningsnämnden består av journalister och bara en domare. Vi tycker kort sagt att det är en rätt dålig idé att journalister ska granska journalister.

Anf. 101 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Det är rimligt att hela folket ska kunna ta del av OS, VM i fotboll och andra stora händelser. Samtidigt finns det naturligtvis

ett stort kommersiellt intresse av att kunna använda sådana evenemang för att få in reklamintäkter.

Utan en reglering är risken uppenbar att stora delar av befolkningen förhindras att ha tillgång till dessa arrangemang. Därför finns i dag i radio- och tv-lagen sedan 2010 en bestämmelse om att stora evenemang som inträffar högst en gång om året ska kunna nås av allmänheten. Detta kräver att regeringen meddelar föreskrifter om vilka evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället. Regeringen har haft fyra år på sig för att göra detta.

Riksdagen har påmint regeringen en gång, och stora delar av befolkningen har gått miste om att ta del av ett OS. Då är det dags för handling från regeringen. Därför bör riksdagen elda på den tydliga handlingsförelamade regeringen för att man ska göra det som lagen föreskriver.

När det gäller Ulf Holms motion om begränsning av reklamtiden tar vi socialdemokrater ställning till detta först när vi har sett den utvärdering som pågår av vilka konsekvenser som utökad reklamtid har haft. Vi tycker att det är orimligt att ta ställning innan utvärderingen är färdig.

Vi vill dock uttrycka vårt bekymmer över konsekvensen av TV4:s beslut att lägga ned de regionala nyhetssändningarna. Detta beslut innebär att TV4 tar ett mindre samhällsansvar än tidigare.

Regeringen har beslutat att det så kallade 700-bandet ska lämnas över från tv till telekom. Vi är, liksom tv-mediet, kritiska till att regeringen därvidlag inte tillräckligt har analyserat konsekvenserna för tittarna.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

Anf. 102 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Vi behandlar etermediefrågor, och det är ett område som är i snabb förändring. Det händer väldigt mycket och viktigt, och hur etermedier fungerar är en central del av dagens samhälle. Vi ser i dag en förändrad världsbild med ny teknik som påverkar etermedierna, och det är bakgrunden till att vi skulle vilja se en översyn av mediepolitiken generellt.

Det är nog ingen nackdel, som Karin var inne på tidigare, att vi försöker se helheten. Det kan vara en fördel att tillsätta en bred utredning som undersöker hur vi ska föra en mediepolitik som säkrar det allmänna samtalet och den offentliga debatten. Jag tycker att det kunde vara en bra idé.

Evenemangslistan har diskuterats här. Som Per-Ingvar var inne på har man i flera av våra grannländer infört evenemangslista enligt de EU-direktiv som finns. Ska man ha en sådan lista bör man garantera en väldigt bred täckning. Kravet är då 90 procent. En sådan ordning skulle vi också kunna ha i Sverige. Det var det som var tanken när vi i konstitutionsutskottet för några år sedan beslutade om ett tillkännagivande om att vi ville införa en evenemangslista.

Efter ett antal år har det kommit en utredning som föreslår en lägre nivå, och det har också kommit fram att listan skulle vara ganska lång. Jag personligen är mer intresserad av en kort lista med bred täckning som garanterar till exempel OS och ytterligare några få evenemang.

Ytterligare en sak: Jag skulle vilja lyfta upp en motion som har väckts och som vi har avstyrkt i betänkandet, därför att det har hänt saker efter

att betänkandet lades fram. Bara några timmar efter det meddelade TV4 att man avsåg att lägga ned de regionala nyhetssändningarna.

Under lång tid har TV4 haft en förmånlig ställning som en kommersiell kanal gentemot alla konkurrenter. Man har faktiskt kunnat tjäna miljarder kronor i vinst på att man har funnits i marknätet och nått ut brett till svenska folket. Utifrån den positionen har man kunnat ta in annonsintäkter i mycket stor omfattning.

Till skillnad från de kommersiella kanalerna i övrigt har man på TV4 i gengäld haft en ganska omfattande nyhetsrapportering och också regionala nyhetssändningar runt om i landet. Det har funnits som ett krav i tillståndet för att man skulle få sända i marknätet.

Bara några dagar innan vi fattade beslut kom det ett nytt besked om ett nytt tillstånd från Myndigheten för radio och tv, som jag förutsätter att regeringen var fullt medveten om. TV4 behövde inte längre ha några regionala och lokala nyhetssändningar. Några timmar senare sade TV4-ledningen att man tänkte lägga ned de regionala sändningarna.

Med tanke på att TV4 har varit hos KU för inte så länge sedan och sagt att man vill fortsätta med dessa sändningar och att de är centrala för TV4 kan man kan ompröva det beslut som vi fattade tidigare om att tillåta reklam i upp till tolv minuter. Då bör vi svara med att reklamtiden kan begränsas när nu TV4 inte fullgör de uppdrag som man tidigare har sagt att man är villig att fullgöra.

Jag yrkar bifall till den motionen från Ulf Holm och Mats Pertoft, K388. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 103 KARL SIGFRID (M) replik:

Herr talman! Vad Peter Eriksson säger är att när vi senast tog ställning till reklamtiderna skulle vi ha haft någon form av förhandling med TV4 där en viktig del var att TV4 lovade att upprätthålla sina sändningar av lokala nyheter. Inte minst i mediekommentarerna har man uppehållit sig mycket vid vad TV4 egentligen sade i konstitutionsutskottet.

I mitt tycke är den frågan ganska irrelevant, för den bygger på en snedvriden syn på lagstiftningsarbetet och hur det ska gå till. Den bygger på synen att lagstiftning är någonting som vi skapar genom överenskommelser med enskilda företag. Så fungerar det ju inte, och så ska det inte heller fungera. Lagstiftning måste vara övergripande och fungera för hela marknaden, för både små och stora aktörer.

Även om det finns framför allt ett stort företag som träffas av de regelverk som finns måste man ta hänsyn till hela marknaden, men inte bara till de företag som finns på marknaden i dag, utan också till möjliga framtida företag.

För det första: Vi kan inte använda lagstiftning som ett sätt att styra ett enskilt företag. När ett regelverk har trätt i kraft får vi acceptera att de företag som styrs av regelverket i fråga agerar inom ramen för de regler som vi har fastställt.

För det andra: Vi kan inte skapa en instabilitet på en hel marknad bara för att vissa har synpunkter på vad ett företag fattar för beslut inom sina privata angelägenheter.

Tycker Peter Eriksson att det är ett seriöst sätt att sköta lagstiftningsarbetet på?

Anf. 104 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det är en lite besynnerlig argumentation utifrån situationen att ett företag har varit väldigt gynnat och haft ett särskilt sändningstillstånd, och genom det tillståndet har man haft krav på sig att sända regionala nyheter.

När då regeringen och myndigheterna förändrar det tillståndet och företaget drar in de regionala nyhetssändningarna – de har ju varit deras public service-satsning för att motivera att man har särskilda villkor och större möjligheter att tjäna pengar än andra – är det inte orimligt att vi också ändrar villkoren i övrigt.

Det här hänger ihop, och det är naturligt. Vi har inte haft regler på tv-marknaden som har varit lika för alla, utan TV4 har haft en särskild ställning. Det har också motiverats med att man har haft sändningstillstånd med särskilda krav gentemot TV4 som andra inte har varit tvungna att följa.

Anf. 105 KARL SIGFRID (M) replik:

Herr talman! TV4 har ju inte någon särställning på det sättet i dag, så jag har lite svårt att förstå ert sätt att förhålla er till ett enskilt företag.

När ledningen för TV4 kommer till konstitutionsutskottet i samband med att vi behandlar ett betänkande, hur ska man betrakta det? Ja, det rimliga sättet att betrakta det är att de kommer och presenterar faktaunderlag som vi sedan kan ha som bakgrund. Vi kan knappast se det som någon form av förhandling, där ett företag kommer till riksdagen och ger löften om hur de ska agera och vi i gengäld ger dem det de önskar sig i form av lagstiftning. Det känns inte som ett bra och rimligt sätt att agera på – tvärtom.

Min fråga är då: Vilka signaler skickar det till resten av marknaden om man beskriver det som att ett företag kommer till riksdagen och arbetar fram lagstiftning i samarbete med riksdagen? Det är på det sättet ni har beskrivit det här.

Anf. 106 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Det är framför allt Karl Sigfrid som beskriver det på det sättet. Jag har sagt att jag tycker att det är rimligt att vi ser över den här situationen med tolv minuter i timmen, enligt den lagstiftning vi har, som i praktiken har varit riktad enbart mot TV4 eftersom TV4 har haft ett särskilt sändningstillstånd med särskilda regler och har kunnat tjäna extra mycket pengar på grund av att de har fått sända i marknätet.

Sedan hör det till den mer mediala historien runt detta att TV4:s ledning för två år sedan var i konstitutionsutskottet och beskrev sina regionala nyhetssändningar som en central del av sin verksamhet och att de så fort de blev av med skyldigheten i sändningstillståndet drog in dem. Men det är lite mer kuriosas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

Anf. 107 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Nu hoppas vi vidare till konstitutionsutskottets betänkande nr 31, *Ökad effektivitet, säkerhet och tillgänglighet i valförfarandet*, där en proposition med samma namn och en följdmotion från Vänsterpartiet behandlas.

Efter valet 2010 tillsattes en parlamentarisk kommitté som fick i uppdrag att se över flera av de lagar som reglerar de allmänna valen. Flera beslut som bygger på Vallagskommitténs slutsatser har redan diskuterats här i kammaren, bland annat att partier ska registreras före val och att personer som kandiderar i valen ska samtycka till det i förväg. Registreringen av partier och en del annat innebär ändringar i regeringsformen, och de kommer därför att behandlas igen efter höstens val. Frågan om samtycke till kandidatur för enskild person som ställer upp i valet är nära knuten till grundlagsändringarna, och den kommer därför också upp till beslut senare.

I det här betänkandet behandlas ytterligare förslag från 2011 års vallagskommitté. Alla riksdagspartier var företrädare i kommittén, och i de frågor som behandlas i det här betänkandet var vi helt eniga. Jag företrodde Vänsterpartiet i den kommittén.

Här behandlas framför allt tillgängligheten i samband med val, det vill säga allas möjlighet att använda sin rösträtt. Här slås det fast att vallokaler och röstmottagningsställen för förtidsröstning ska vara tillgängliga. Det ska inte längre vara möjligt att få dispens för lokaler som inte är tillgängliga. Sedan kan det förstås hända att till exempel en hiss går sönder och att någon som har åkt till vallokalen för att rösta inte kommer in. Därför ska det vara möjligt för röstmottagare att ta emot en röst utanför en vallokal. I förtidsröstningslokaler och på röstmottagningsställen har det tidigare inte varit möjligt.

Om det är så att man inte kan ta sig till en vallokal även om den är anpassad ska det vara möjligt att få hjälp av ambulerande röstmottagare, som också ska kunna hjälpa till att göra i ordning själva rösten om man inte kan göra det själv. Det är bra eftersom det ger fler personer möjlighet att använda sig av sin demokratiska rätt att rösta.

Man kommer också fortsättningsvis att kunna använda sig av bud, men då måste man kunna göra i ordning rösten själv. Det är viktigt att rösthemligheten upprätthålls så långt som möjligt. Det är ganska vanligt att bud är anhöriga, och att få rösta själv oavsett vad de anhöriga tycker eller utan att de vet vad man röstar på är en viktig rättighet.

För att upprätthålla förtroendet för valprocessen är det viktigt att det går rätt till i alla led, och här slås det fast att alla röstmottagare ska ha utbildning och att lokalerna ska vara avskilda så att man inte blir påverkad när man står i bäset och ska rösta. Det blir tydligt reglerat hur röster som har tagits emot i en förtidsröstning ska förvaras.

På alla de här punkterna har regeringen följt den eniga kommitténs uppfattning. Men på en enda punkt har regeringen valt att inte följa den eniga kommitténs förslag, och det gäller att utöka möjligheten att lägga en särskild personröst vid förtidsröstning.

Det är ganska vanligt att personer som förtidsröstar inte har tillgång till valsedlar med tryckta namn. Då kan man rösta med en blank valsedel som man skriver partinamn på eller en partivalsedel som saknar namn. De finns alltid tillgängliga i förtidsröstningslokalen. Den rösten tillfaller då det parti som personen har valt.

Men det är inte helt ovanligt att väljare skriver dit ett personnamn på valsedeln på någon som man kanske vet står med på partiets vallista. Då skriver man dit det och tänker: Det här är en personröst på den person som jag har skrivit på den här lappen med det här partiets namn. Men som det är nu räknas inte ett sådant tillskrivet namn som en personröst, trots att många nog tror att det är så.

Vallagskommittén ville öka människors möjlighet att använda sin rösträtt och föreslog därför att ett ditskrivet namn på en valsedel ska räknas om det är en person som kandiderar för partiet i fråga.

Oavsett vad man anser om personval som sådant är det viktigt att människor har möjlighet att använda sin rösträtt fullt ut.

De allra flesta remissinstanser har tillstyrkt förslaget, men flera länsstyrelser har angett att det kan ta längre tid att räkna rösterna om det ska vara på det viset. Så kan man förstås tänka, men de förslag som jag redogjorde för i början på mitt anförande, om att personer som kandiderar ska ha godkänt det i förväg och att partier ska ha registrerats, underlättar räknandet av röster i väldigt stor utsträckning.

I dag kan väljare skriva vilket namn som helst på valsedeln, och sedan måste man försöka lista ut vilken person med det namnet som avses. Man måste också i dag försöka tyda alla ditskrivna partibeteckningar på nya partier. Det kommer också att försvinna när partierna redan är registrerade. Det kommer att vara betydligt lättare att då se vad det står på valsedeln, eftersom det bara går att välja mellan dem som är registrerade och inga nya partibeteckningar kan dyka upp på valdagen.

De förändringar som görs genomförs för att öka säkerheten och se till att så många som möjligt ska kunna använda sin rösträtt. I dag när man skriver dit namn och partier som inte är registrerade kan det vara många röster som inte går att tyda. Eller också kan det finnas flera personer som har samma namn inom en valkrets, och man kan inte veta vilken person som väljaren har avsett att rösta på. Då räknas inte dessa röster.

När man inför förhandsregistrering minskar risken betydligt för att det blir oklart vem som väljaren har avsett. Då kan också personens röst räknas. Det blir alltså både lättare för den enskilde att faktiskt rösta och lättare att räkna rösterna.

Att man då hävdar att man inte samtidigt skulle kunna se till att ditskrivna registrerade personröster ska räknas, med argumentet att det försvårar räkningen av rösterna, är väldigt märkligt. Med alla sammanlagda förslag till förändringar blir det i alla fall betydligt enklare att räkna än det är i dag.

I Vallagskommittén var alla partier överens om att möjligheten att lägga en särskild personröst skulle öka. Nu är det tydligen endast Vänsterpartiet som står kvar vid den uppfattningen. Allt fler väljare förtidsrös-

tar. Att möjliggöra för så många väljare som möjligt att fullt ut använda sin rösträtt är grundläggande i en demokrati. Jag yrkar därför bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 108 SEDAT DOGRU (M):

Herr talman! I detta betänkande från konstitutionsutskottet behandlas regeringens proposition *Ökad effektivitet, säkerhet och tillgänglighet i valförfarandet*. I mars månad debatterade vi konstitutionsutskottets betänkande KU16, *Proportionell fördelning av mandat och förhandsanmälan av partier i val*, som Vallagskommittén arbetat med i några år. I det här betänkandet blir det ett avslut, med ett antal förslag till ändringar i vallagen. Syftet med propositionen är att få en ännu tydligare lag, för vi måste bibehålla ett högt förtroende i valförfarandet och att det genomförs på ett rättvist, objektivt sätt och med god tillgänglighet.

Förtidsröstningen ökar för varje val, och vid senaste valet, 2010, röstade nästan fyra av tio i förtid. Detta ställer krav på att lokaler för förtidsröstning ska vara tydligt avgränsade och att de som arbetar och är valför rättare ska ha relevant utbildning och kunskap. Det ska vara en lämplig placering på vallokalen. Det vill säga att vallokalen inte ska finnas i närheten av politiska partier eller kunna förknippas med ett visst politiskt parti. Det ska också finnas minst en röstningslokal i varje kommun som är öppen under hela förtidsröstningen. Ändringarna i vallagen föreslås för att tydliggöra och säkerställa att valförfarandet är så effektivt och korrekt som möjligt.

I betänkandet behandlar vi en motion från Vänsterpartiet. Vänsterpartiet vill att det ska gå att lämna en särskild personröst om man förtidsröstar utanför sin hemkommun och skriver dit ett namn på vanliga valsedlar. Jag tycker detsamma och har ingen annan uppfattning. Regeringen skriver i propositionen att denna fråga bör övervägas vidare, och som det framkommer i betänkandet bereds frågan för närvarande i Regeringskansliet. Då tycker jag att vi ska låta regeringen bestämma och återkomma och välja i vilket sammanhang detta bör ske.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 109 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! Valet 2010 fungerade inte tillräckligt bra. Aldrig förr har så många val överklagats. Hundratals röster slarvades bort och räknades aldrig. Budröster räknades som inte var korrekta. Ordningen upplevdes inte alltid som tillräcklig för de röstande.

Förutom alla dessa praktiska problem fanns det dessutom inslag i själva valsyste­met som inte upplevdes och upplevs som legitima. Den nuvarande mandatfördelningsmodellen klarade inte att fördela mandat proportionellt i riksdagen, bland annat på grund av att antalet partier har ökat. De två största partierna i riksdagen fick för många mandat. Avsaknaden av utjämningsmandat gjorde att mandatfördelningen i en fjärdedel av alla kommuner inte blev proportionell mot röstfördelningen. I detta liksom i tidigare val ledde den fria nomineringsrätten till att en del personer blev uppskrivna på valsedlar och invalda i fullmäktige utan att vilja tillhöra det parti de blivit invalda för. Detta är inte acceptabelt.

Sverige har visserligen ett valsystem som är rättssäkert och effektivt och står sig väl i en internationell jämförelse. Men erfarenheterna från 2010 års val visade att det ändå fanns ett reformbehov.

För att trygga valsäkerheten och stärka förtroendet för valprocessen och den svenska demokratin tillsattes en vallagskommitté, som har lämnat två offentliga utredningar där ovanstående frågor och lite till behandlas. Jag ingick själv i kommittén för Folkpartiets räkning, och det bedrevs ett noggrant arbete i kommittén med bra diskussioner där alla partier deltog. Regeringen har nu kommit med tre propositioner som i stort sett följer utredningens förslag.

Två propositioner har antagits av riksdagen. Där har bland annat omhändertagits frågan om mandatfördelning och proportionalitet samt frågan om att kandidater ska samtycka senast fredagen före valdagen, alltså innan röster med deras namn kan bli offentliga och de kan bli valda till fullmäktige. Framför oss ligger nu ett betänkande som bygger på propositionen *Ökad effektivitet, säkerhet och tillgänglighet i valförfarandet*. Den handlar om förtidsröstning och budröstning.

Förtidsröstningen har ökat, och i valet 2010 röstade nästan 40 procent av de röstande före valdagen. I dag omgärdas förtidsröstningen inte av samma starka reglering och kontroll som röstningen i vallokal på valdagen. Det borde vara en självklarhet att så skulle vara fallet, och därför görs nu ändringar.

För det första blir det tydligare krav på utformningen av röstningslokaler i förtidsröstningen. För att värja den röstande mot påverkan ska det finnas tydliga fysiska avgränsningar, och röstmottagningen får inte ha anknytning till en viss politisk sammanslutning. Folkets Hus kommer inte längre att vara en godtagbar lokal för röstning. Kommuner uppmanas också att vara aktsamma med att tillåta röstning i lokaler med anknytning till en viss religiös sammanslutning eller något företag.

För det andra ska det ställas krav på att röstmottagare ska ha genomgått utbildning inför kommande val. Det ska också alltid finnas minst två röstmottagare närvarande i en röstningslokal, precis som det aldrig får vara en ensam röstmottagare i en vallokal på valdagen. På förekommen anledning införs också bestämmelser om att mottaget valmaterial måste förvaras på ett säkert sätt i avvaktan på att rösterna ska räknas.

För det tredje blir det skärpningar i budröstningen. Den väljare som röstar med bud ska intyga att han eller hon själv har lagt en valsedel i ett valkuvert för varje val som väljaren deltar i. Röstmottagare får inte ta emot kuvert från ett bud om kuvertet inte uppfyller kraven på hur sådana kuvert ska ha gjorts i ordning eller om budet inte kan styrka sin identitet. Det föreslås också att väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte kan ta sig till ett röstningsmottagningsställe ska kunna lämna sina valsedlar till en ambulerande röstmottagare.

Detta är bra förändringar. Vi kan väl alla tycka att det hade varit önskvärt om de kunde trätt i kraft redan till årets val. Men samtidigt är det förståeligt att ändringar av denna typ behöver göras i god tid innan ett val för att de ska kunna genomföras på ett bra sätt. De nya reglerna som föreslås i propositionen börjar gälla från den 1 januari 2015, och om inga extra val hålls gäller alla förändringar utom just detta om förstärkta krav på förvaring av mottaget material först i valet 2018.

*Ökad effektivitet,
säkerhet och
tillgänglighet i
valförfarandet*

Vänsterpartiet – som inte är för personval – har i betänkandet en reservation, som Mia Sydow Mölleby också talade för, om att personer som röstar utanför sin hemkommun ska kunna personrösta genom att skriva ett namn på en person som kandiderar på en förhandsanmäld lista. Jag kan i och för sig tycka att det är lite intressant att ett parti som ogillar systemet med personval nu tar upp ett förslag om att underlätta för personval. Men det bjuder jag gärna på, för förslaget som sådant är sympatiskt.

Precis som sades här från talarstolen stod alla partier bakom det när Vallagskommittén diskuterade frågan. Att frågan ändå inte finns med i propositionen beror på att det i remissrundan har uppkommit motargument där bland annat Valmyndigheten anför att det finns risk att tiderna för sammanräkningen kommer att öka. Redan i dag påverkar förtidsröstningen och personvalet sammanräkningen så pass att vi i och med denna proposition förlänger tiden för rösträkning med en dag. Valresultatet kan alltså med denna ändring dröja till torsdagen efter att valet har avslutats.

Det är därför som frågan om att öka möjligheterna till att avlämna en personröst utanför sin egen valkrets fortsatt ska beredas vidare i Regeringskansliet. Finns det möjlighet att ha en rättssäker förtidsröstning, ökad möjlighet till att lämna särskild personröst och hålla sammanräkningstiderna korta är allting väl. Men så länge detta inte kan garanteras är det viktigaste att genomföra det som regeringen nu föreslår, ett flertal förstärkningar av regelverket för att komma till rätta med de brister i rättssäkerhet och tillgänglighet som vi såg prov på i valet 2010. Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 110 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Man kan förvisso tycka att det är konstigt att Vänsterpartiet anser att människor ska ha utvidgad rätt att lämna personröster. Men om vi nu har ett system där vi ska kunna lämna personröster ska det inte vara så att en person som vill använda den rätten inte ska kunna göra det därför att den råkar befinna sig på en annan ort. Jag tycker att det är ett konstigt sätt att begränsa den rätten som ändå är given.

Sedan skulle jag önska att man hade andra regler för personval. Men det är någonting annat. Då ska de regler som gäller då vara möjliga att använda för alla. Det tycker jag är en självklarhet. Vi ska inte bygga in andra krångelvägar som gör att människor inte kan använda sin rätt.

Företrädaren för de borgerliga partierna före dig angav att skälet för att man inte var för detta var att frågan redan bereddes i Regeringskansliet och att det också framgår i propositionen. Jag hittar inte riktigt det. Nu hade Karin Granbom Ellison andra skäl till att inte bifalla. Det var att det fanns remissinstanser som hade sagt att det var krångligt.

Det är klart att det finns en möjlighet att det kan ta lite längre tid att räkna om man ska kunna titta på de namn som personer har skrivit dit. Men det är många andra namn som vi inte kommer att behöva räkna och partibeteckningar som inte kommer att behöva räknas.

I den proposition som jag har står: Det finns dock skäl att ta fasta på kommitténs bedömning att man bör sträva efter att underlätta för väljare som förtidsröstar utanför sin hemkommun att lämna en särskild personröst. Frågan bör därför övervägas vidare i annat sammanhang.

Så kan man skriva. Men det står inte att man överväger det i något annat sammanhang och att det är något som pågår just nu. Är det någon kunskap som ni har fått senare än propositionen? Den finns i varje fall inte med här.

Anf. 111 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik:

Herr talman! I själva sakfrågan är vi inte oense. Alla partierna i Vallagskommittén var positiva till detta. Som ett parti som står upp för att vi ska ha personval och tycker att det är bra är det självklart så att vi ska försöka underlätta för människor att både förtidsrösta och lämna en personröst.

Nu har remissinstanserna svarat att det kan medföra problem. Jag nämnde bland annat att vi måste komma till rätta med problem som vi redan har sett och som är mer prioriterade än detta. Vi var alla vara överens om att om förslaget kunde genomföras utan några större komplikationer ska det göras så.

Nu behöver regeringen mer tid för att titta på förslaget. Det är därför som det heller inte finns med som ett förslag i detta sammanhang.

Anf. 112 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Det är klart att det behövs tid. Det är därför nästan alla förslagen ska gälla till valet 2018. Det är en ganska lång tid. Det är många delar i detta som man på olika sätt från olika remissinstanser har tyckt vara besvärande.

Det handlar om att just att skriva dit ett namn skulle vara det stora problemet när det är det problemet vi tar bort i väldigt stor utsträckning. Det är någonting som i dag förekommer där man kan skriva dit namn och nya partier, och det är en massa krångel med det. Den möjligheten kommer inte att finnas.

Att den röstande ska kunna skriva dit ett personnamn på någon som redan är registrerad och att man sedan ska tyda det är betydligt enklare än det förfarande vi har nu. Att just det skulle behöva så otroligt lång beredningstid är lite märkligt.

Jag har fortfarande inte hittat var det står i propositionen att man just nu gör ett arbete med detta. Den tidigare borgerliga talaren anförde att man nu gör detta. Jag kan inte hitta det. Du får jättegärna hjälpa mig. Här står: Frågan bör därför övervägas vidare i annat sammanhang. Sedan hoppar man vidare till nästa del i propositionen.

Anf. 113 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik:

Herr talman! Jag ska försöka svara på frågan och vägleda. Enbart genom att titta i betänkandet, eftersom jag inte har propositionen framför mig nu, går det att läsa på s. 18. Där finns ett citat från propositionen. Där står: Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Med den informationen får jag utgå från att det pågår ett arbete i Regeringskansliet. I och med att vi var många, rentav enade, som tyckte att frågan var bra som utgångspunkt menar jag att arbetet får pågå. Precis som Mia Sydow Mölleby önskar se detta i en framtid gör också jag det om det inte vållar några andra problem.

*Ökad effektivitet,
säkerhet och
tillgänglighet i
valförloppet*

Anf. 114 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Jag vill i mitt anförande lyfta fram ett perspektiv. Det handlar om utbildningen av valförrättare. Annars sägs att detta handlar om ökad effektivitet, säkerhet och tillgänglighet i valförandet. Både effektivitet och säkerhet kräver utbildning.

Både från regeringen och utskottet lyfter man fram att om valet ska kunna genomföras på ett säkert sätt måste de som arbetar med val ha tillräcklig kunskap och få den utbildning som behövs för att få förordnande som röstmottagare. Det blir ett formellt krav att en person ska ha en utbildning för att kunna bli förordnad som röstmottagare. I den delen har jag själv erfarenheter från valet 2010.

Som jag uppfattade det var det i stor utsträckning en ny generation valförrättare som var engagerade i valet. Som jag uppfattade det hade de inte tillräcklig utbildning och tillräcklig erfarenhet för att genomföra valet på ett säkert sätt. Det var en erfarenhet från mitt eget valdistrikt i Åhus.

När det gäller genomförandet i enlighet med propositionen föreslås det i denna del att det ska ske först den 1 januari 2015. Det är bara den del som handlar om förvaring av valmaterial som trädde i kraft den 1 januari 2014. Men jag har förstått av de kontakter som jag har haft med dem som är ansvariga för valet i Kristianstad att Valmyndigheten har tagit tag i detta så att valförrättarna till Europaparlamentsvalet den 25 maj och till de allmänna valen den 14 september kommer att ha krav på sig att ha genomgått en utbildning. Även om ikraftträdandet ligger längre fram genomförs alltså inför dessa val en omfattande utbildning som kommer att göra att valen kommer att kunna genomföras på ett bättre sätt än som skedde år 2010.

Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 115 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Det är faktiskt så att Mia Sydow Mölleby och jag är helt överens. Jag tycker att hon har en poäng, och jag vill gärna nämna det eftersom jag tycker att det är viktigt. Det hedrar henne att hon trots att hon är emot personvalet tycker att när det ändå finns ska det genomföras konsekvent. Det är faktiskt en fördel och inte en nackdel.

Men det finns tyvärr skäl för att regeln om att man skulle kunna få skriva dit kandidater nu inte blir verklighet.

Jag ska läsa från propositionen på s. 29, och detta står även på s. 18 i betänkandet.

”Enligt regeringens uppfattning talar mycket för att kommitténs förslag bör kunna underlätta betydligt för väljare att personrösta även om väljaren inte har tillgång till partiets namnvalsedel vid röstningstillfället. Regeringen anser dock att en grundläggande förutsättning för att genomföra förslaget är att tiderna för sammanräkningen inte får överskridas. Härutöver behöver också möjligheten att skriva till namn anpassas till det system för anmälan av kandidater som finns.

Om anmälda kandidater får skrivas till på partivalsedlar och blanka valsedlar för de partier som har anmält samtliga kandidater kan detta i många fall – när namnet förekommer på flera namnvalsedlar – få till följd att länsstyrelserna behöver registrera en ny valsedel i valdatasystemet varje gång en kandidat skrivs till på en valsedel. Denna uppfattning

för bl.a. Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Valmyndigheten fram. Som Valmyndigheten framhåller skulle detta kunna innebära att en mycket stor mängd nya valsedlar måste upprättas i samband med den slutliga rösträkningen. Regeringen bedömer att detta kan få till följd att tiderna för sammanräkningen överskrids och att valresultatet kan försenas. Regeringen anser att redan denna omständighet medför att det finns behov av ytterligare överväganden i fråga om förfarandet för röstsammanräkning innan förslaget genomförs. Det finns dock skäl att ta fasta på kommitténs bedömning att man bör sträva efter att underlätta för väljare som förtidsröstar utanför sin hemkommun att lämna en särskild personröst – – –. Frågan bör därför övervägas vidare i annat sammanhang.

Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.”

Om detta var oklart säger alla partier i utskottet utom Vänsterpartiet:

”Enligt utskottets mening är det mycket som talar för att kommitténs förslag bör kunna underlätta betydligt för väljare att personrösta även om väljaren inte har tillgång till partiets namnvalsedel vid röstningstillfället. Det går emellertid inte att bortse från de synpunkter som förts fram i olika remissvar om att det kan finnas risk för problem i samband med rösträkningen. Utskottet, som delar regeringens uppfattning att frågan bör övervägas vidare, föreslår att riksdagen avslår motionen.”

Därmed tror jag att jag har ett gett ett svar med anledning av Mia Sydow Möllebys farhågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

14 § Kommittéberättelse 2014

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU36
Kommittéberättelse 2014 (skr. 2013/14:103)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

15 § Skolväsendet

Skolväsendet

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU12
Skolväsendet
föredrogs.

Anf. 116 LOUISE MALMSTRÖM (S):

Herr talman! När jag läste igenom det här betänkandet om skolväsendet igen i helgen inför debatten i dag blev jag nästan lite full i skratt. Det var några faktum som plötsligt blev väldigt övertydliga.

Det första var hur kopieringsmaskinerna har gått varma. Jag tänker på alla fina formuleringar om skolforskningsinstitut, minskad administration

för lärare, tioårig grundskola, en it-strategi för skolan eller rättvisare resursfördelningssystem.

I och för sig är det bara bra att regeringen anammar så många av våra förslag. Vi har fler förslag som ni gärna får anamma, och det behövs onekligen en större samsyn i den övergripande utbildningspolitiken så att spelreglerna blir tydliga och förutsägbara.

Det andra som framstår tydligt är att vi i dag lever med en minoritetsregering där SD faktiskt utgör en del av regeringsunderlaget genom att nästan alltid stödja regeringens förslag. Men när SD råkar ställa sig bakom våra förslag faller ju regeringens, och vi har flera exempel på det i det här betänkandet. Detta är ju extra skrattretande just nu eftersom alla alliansföreträdare i debatt efter debatt på alla möjliga nivåer försöker få det att framstå som att en röst på S är en osäker röst där man inte vet vad man får eftersom något av de andra partierna som kan tänkas stödja S kanske tycker annorlunda i några olika detaljer. Det kommer alltså från alliansföreträdare som är helt beroende av SD och inte ens vet hur många av dagens allianspartier som finns kvar i riksdagen i höst. En röst i allmänna val, oavsett parti, är i någon bemärkelse alltid en osäker röst. Det är en av demokratins spelregler och ett sätt att respektera väljare och att makten faktiskt utgår från folket i det här landet.

Det tredje som fick mig att dra lite grann på smilbanden är den röra som råder i skolsektorn. Om man ser tillbaka på de senaste åren har skolor startat, köpts upp, konkat och slagit igen. De lärare som inte hade rätt till lärarlegitimation i går har det i dag. Alla de uppföljnings- och mätinstrument som Björklund själv har infört, tävlar han nu med oss om att rensa upp bland. Det är smått absurt faktiskt.

Men, herr talman, sedan stockar sig faktiskt skrattet i halsen. För det som skulle vara komiskt om det var pjäser som hoppade hit och dit på en spelplan med föränderliga och oförutsägbara regler är faktiskt inte ett dugg kul när man tänker på vilka det är som drabbas och att det inte är spelpjäser utan människor – elever, föräldrar, lärare, annan personal i skolan, på myndigheter och på landets lärosäten. Det är människor som till råga på allt är helt avgörande för vårt lands framtida välfärd och konkurrenskraft.

För det är inte bara ordning och reda i själva klassrummet som skolan behöver. Det behövs också ordning och reda i skolväsendet. Om vi ska kunna skapa en modern kunskapsskola där kvalitet och kreativitet står i centrum och där alla skolor är bra skolor måste vi vända dagens utveckling. Vi måste göra det genom mer tid för varje elev, genom tidiga insatser, genom ökad likvärdighet och genom att investera i Sveriges lärare, som vi till exempel gör genom vår lärarmiljard.

Men det krävs också en långsiktig och förutsägbar skolpolitik som inte bygger på marknadstänkande. Ett barn som går i skolan i tolv år kan ha oturen att få uppleva fyra olika regeringar med olika skolpolitik bara under sin skoltid. I dagens skolsystem kan man också ha oturen att välja en skola som man inte vet om den finns kvar från en dag till en annan eller en förskola där man bokstavligen får leva på knäckebröd och sallad. Föräldrar får sitta och oroa sig på sina arbetsplatser på dagarna för att barnen inte får i sig tillräckligt mycket näring. Det är verkligen inte värdigt en välfärdsstat.

Även lärarna drabbas av den här otydligheten. Ta bara legitimeringsreformen som exempel. Reglerna ändras hela tiden, och lärare som borde vara behöriga blir inte det medan vissa plötsligt blir behöriga i ett gäng ämnen som de aldrig har undervisat i, och så kanske rektorerna planerar deras arbetstid utifrån detta. För att inte tala om all fortbildningstid som går åt till att sätta sig in i de ständigt förändrade reglerna, all administration och alla åtgärdsprogram. Det är tid som skulle kunna ha använts till uppföljning och utveckling av den egna och kollegernas undervisning, vilket vi vet är något av det viktigaste för hög måluppfyllelse.

Sedan har vi allt arbete som läggs ned på våra myndigheter, på lärarhögskolorna, på landets kommunala utbildningskontor och bland alla skolledare. De är faktiskt alla hjältar som lyckas bedriva en så pass bra verksamhet som man ser att de gör under de här räddiga förutsättningarna.

Herr talman! En sådan här röra i skolväsendet uppstår när man tror att skolan är en marknad, vilken som helst, och när man inför varje ny skolreform skjuter från höften. Det vill vi komma till rätta med. Vi kan naturligtvis inte lova att den negativa kunskapsutvecklingen kommer att avstanna efter den 14 september eller med Stefan Löfven som statsminister. Men det vi kan lova är att vi kommer att sträva efter en utbildningspolitik som ger arbetsro och är förankrad i forskning och beprövad erfarenhet. Vi är beredda att ta ett långsiktigt ansvar för svensk skola, också om det kräver blocköverskridande överenskommelser.

De viktigaste punkterna för att förverkliga detta är följande: Ett nationellt ansvar för kunskapsuppföljning och resursfördelning. En organisation som tar fram systematiska forskningsöversikter kring lärande men också stöttar i att omsätta detta i praktiken genom ett verksamhetsnära perspektiv och nära samarbete med landets lärosäten, skolverk och skolinspektion, huvudmän och professionen. En förändring i skollagen så att resurser fördelas efter behov i landets kommuner. Ett modernare regelverk för fristående skolor som gör det lättare att välja utifrån kunskap och öppna jämförelser där sådant som lärartäthet och antal behöriga lärare framgår, där syftet med verksamheten är att bedriva god utbildning i stället för att få så hög avkastning som möjligt och där kommunerna får ett avgörande inflytande över etableringar så att inte eleverna plötsligt står där på en överetablerad marknad och upptäcker att de inte längre har någon skola att gå till eftersom skolan inte hade någon långsiktig plan för verksamheten.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till våra reservationer nr 1 och nr 6. Det gör jag alltså för tids vinnande. Jag står naturligtvis bakom samtliga våra S-reservationer.

Anf. 117 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Svensk skola är i kraftig gungning. Ännu en PISA-undersökning offentliggjordes under våren, och än en gång var resultatet nedslående för svensk del. Ämnet denna gång var digital problemlösning, vilket är ett ämne som många trodde att vi kanske skulle prestera bättre i, eftersom vi hade så dåliga resultat i de andra, men även här sjönk vi.

Att ständigt lägga fokus på vem som bär skulden för elevernas sjunkande resultat är tämligen meningslöst, även så här inför ett val. I stället tycker jag att vi bör fokusera på vad som behöver göras i svensk skola,

för någonting kraftfullt måste verkligen göras. Jag vet att det har gjorts en hel del, och jag vet också att argumenten är att det ännu inte fått någon större genomslagskraft. Men ordning och reda, arbetsro, arbetsmiljö med mera har en stor och betydande roll, och här tycker jag inte att man har gjort förändringar i någon större utsträckning.

Vad vi menar behöver göras är att förändra huvudmannaskapet så att staten tar huvudansvaret för styrningen av den svenska skolan. Att kommunaliseringen inte bidragit till att vi höjt oss i internationella undersökningar är i princip varenda forskare övertygad om. Vi har nu också fått svart på vitt på det. Med staten som huvudman får vi en mer genomtänkt och enhetlig styrning, och vi får en mer jämlik skola. Dessutom är det ofta på statlig nivå som kompetensen finns och kanske inte ute i kommunerna. Att enbart förändra huvudmannaskapet löser såklart inte problemet, och det är inte ensamt lösningen.

Herr talman! Det är svårt för de flesta människor att erkänna misstag. Men för att tala klarspråk var kommunaliseringen ett misstag. I praktiken blir det aldrig en renodlad statlig eller kommunal skola, utan ansvaret har alltid varit delat mellan stat och kommun. Det är bara tyngdpunkten som skiftat. Vi, tillsammans med flera forskare och sakkunniga på området, är för att återigen skjuta över tyngdpunkten till en statlig nivå.

En av de saker som PISA-rapporten pekar på som ett problem i svensk skola, även i jämförelse med övriga jämförbara länder, är att vi har sämre ordning och att stöket har blivit värre. Om man inte tror att detta påverkar resultaten negativt i en alldeles för hög grad är man naiv.

Herr talman! Riksdagen och Riksdagshuset är arbetsplatsen för oss riksdagsledamöter som sitter här. Skolan är precis på samma sätt en arbetsplats för elever och lärare. Riksdagsledamöterna vill kunna gå till jobbet och känna trygghet och arbetsro. Vi vill inte gå till jobbet och ha en klump i magen varje morgon. Precis på samma sätt är det för både lärare och elever. De ska kunna gå till sin arbetsplats utan att behöva känna rädsla eller oro för vad dagen ska innebära för dem.

En åtgärd bland många andra är att inrätta jourklasser för elever som behöver extra tillsyn och lite striktare ramar för en kortare eller längre tid. Möjligen kan detta verka stigmatiserande för de elever som flyttas, men vi står inför problemet att hela Sverige blir stigmatiserat med en misslyckad skolpolitik.

Vi måste kraftfullt arbeta mot mobbning av elever och oacceptabelt beteende mot lärarna i skolan. Gränserna för vad vi kan acceptera i ett klassrum måste vara glasklara, både när det gäller bemötandet mot läraren och mot kamraterna. Ingen tror förmodligen att denna åtgärd ensam räcker till för att skapa studiero, men det är en viktig pusselbit för att elever som fallit ur ramarna ska få en chans att komma på rätt spår och för att elever som verkligen vill studera ska kunna göra bra ifrån sig i skolan och få ett lugnt och trivsamt klassrumsklimat.

Det finns alltid en grundproblematik när det gäller varför elever är bråkiga och stökiga. Det handlar om att ha kunskap och tid för att få reda på varför och komma till rätta med problemet. Jag menar att bristande ordning och reda i grunden inte är ett skolproblem utan en återspeglning av det övriga samhället. Vuxna inom skolan och utanför skolan måste alla dra åt samma håll om vi ska komma till rätta med de ordningsproblem som till och med skyntade fram i den senaste PISA-undersök-

ningen. Samarbetet mellan skola och föräldrar måste förbättras, och föräldrarnas ansvar för sina barn måste kraftigare poängteras. Det kan tyckas lätt att få föräldrarna intresserade av sitt barns skolgång och uppförande i skolan, men i dagens stressade samhälle är lärarna nöjda och glada om föräldrarna ens kommer till föräldramötena.

Herr talman! Jag noterar att regeringen anslutit sig till vårt förslag om betyg från årskurs 4. Det är en bra åtgärd, för man kan tidigare se vilka elever som inte riktigt hänger med i undervisningen och ge bra och tydlig information till både föräldrar och elever. Detta bäddar såklart också för att kunna sätta in extra åtgärder tidigare, vilket är avgörande både för eleven och för skolresultatet.

I Finland har nästan en åttondel av eleverna ett riktat särskilt stöd i skolan. I Sverige handlar det om några få procent. Men Finland ligger också i topp i PISA-mätningarna, och det gör inte Sverige. Finlands sätt att tidigt sätta in stöd till de elever som behöver det har lyfts fram som en bidragande orsak till landets starka kunskapsresultat.

Orsakerna till det svenska raset i PISA-undersökningarna är säkerligen många, och friskolereformens del i det hela har ibland diskuterats. Alla delar av friskolesystemet har inte varit lyckosamma för våra skolor. Även om orsakerna säkert är flera måste vi våga och kunna se obehagliga fakta i vitögat. Det är bättre att erkänna uppenbara misstag och rätta till dem än att bortförklara dem och fortsätta med dålig skolpolitik.

Sverigedemokraterna har en rad förslag för att komma till rätta med uppenbara brister i skolsystemet. Vi menar fortfarande att intentionerna med friskolereformen var i grunden bra, och dem har vi hela tiden ställt oss bakom. Det är snarare utvecklingen som vi är kritiska mot. Vi menar att det måste ställas större krav för att få starta friskolor än vad som görs i dag. Vi är inte emot friskolor som princip, men vi måste se till helheten. Vi förordar, som vi har sagt tidigare, att det för att en friskola ska kunna starta ska finnas ett påvisbart behov av den utbildning som en friskola avser att starta, till exempel en viss pedagogisk profil eller språkskola.

Det kan inte vara rimligt att en friskola startar i en kommun där elevunderlaget redan är sviktande och kanske inte räcker till för vare sig den kommunala skolan eller den nyetablerade friskolan. Följden blir att båda skolorna får svårt att klara av sitt uppdrag, att utbilda elever på bästa sätt. Den utveckling som har skett gällande friskolor har snarare blivit osund konkurrens än kvalitetshöjande. Vi menar att en kommun där det redan finns bristande elevunderlag måste kunna lägga in ett kommunalt veto mot en ny friskoleetablering.

Herr talman! Till viss del är friskolorna här för att stanna. Då måste vi också ha någon slags ordning, även i skolvärlden. Vi kan inte ha två olika system som motverkar varandra, till nackdel för både skattebetalare och elever.

Likaså anser vi att de vinster som genereras från friskolor ska återinvesteras i skolan och inte sättas in på konton belägna på någon varm semesterö. Pengarna till skolan är rena skattemedel och ska också användas för våra barns utbildning, ingenting annat. Att dessa skattepengar slussas ut ur landet är alldeles oacceptabelt. Vi har en fri marknad för riskkapitalbolag och andra bolag. Jag menar att de får arbeta på den marknaden, inte inom skolsystemet.

Skolan har ett demokratiuppdrag som är klart och tydligt formulerat i läroplanen. Det är av största vikt att eleverna i svensk skola lär sig vad äkta demokrati innebär: att få ha en avvikande åsikt och framföra den även om kanske både läraren och kamraterna är av en annan åsikt. Elevkårsarbetet är nog så viktigt, men demokratin prövas först när du möter någon med avvikande mening, inte när du möter en meningsfrände. Här menar vi att skolan och andra myndigheter har missat lite av sin demokratigärning.

Som jag sade innan är skolan elevernas och lärarnas arbetsplats. Arbetsmiljön är viktig på alla arbetsplatser och även på skolan. Många skolor lider av eftersatt underhåll, katastrofal akustik, dålig ventilation, mögel och smuts med mera. Det är av yttersta vikt att arbetsmiljön förbättras för både lärare och elever i de skolor som inte uppfyller grundläggande krav på arbetsmiljö. I framtiden vill vi därför, tillsammans med kommunerna, satsa 2,5 miljarder för att göra en ordentlig upprustning av landets skolor. Vi anser nämligen att det är en del i detta.

Herr talman! All undervisning ska vila på vetenskaplig grund eller beprövad erfarenhet enligt skollagen. Ändå finns det områden där detta inte verkar gälla, nämligen genuspedagogik. Vi inför genuspedagogik och genuspiloter i förskola och skola utan att egentligen ta reda på vilken vetenskaplig grund detta vilar på. Vi vet inte heller vilka effekter det skulle kunna få på vårt uppväxande släkte. Är det av godo eller av ondo? Ingen av dem som förespråkar genuspedagogik verkar förespråka att det följs upp eller utvärderas. Det verkar mer vara ett politiskt projekt där fakta och vetenskap får stå tillbaka eller åtminstone anses mindre viktigt. Vi vill avskaffa genuspiloterna och låta barn vara barn och ta de roller de själva väljer.

Herr talman! Jag står givetvis bakom alla våra reservationer men väljer att i dag yrka bifall till reservation 3, 17, 60 och 62.

Anf. 118 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag vill först passa på att önska Ibrahim Baylan snar bättring eftersom han tyvärr var tvungen att ganska sent tacka nej till debatten. Vi är glada för att Louise deltar i stället.

Vi moderater vill att alla ska ges möjlighet att lyckas. Vi tror att de grundläggande kunskaper och färdigheter som grundskolan har till uppgift att förmedla lägger fundamentet till ett liv i lärande. Därför är vår stora uppgift och vårt mål att återupprätta den svenska kunskapsskolan. Vartenda barn ska ses och få hjälp efter sina behov i den svenska skolan. Att lära sig läsa är grunden för att klara även andra ämnen. Därför ska större kraft läggas på tidiga insatser. Inget barn ska passera första klass utan att man har ordentlig koll på barnets läsnivå. Om denna inte är tillfredsställande ska resurser ges som ger förutsättningar för att bli en god läsare med god läsförståelse. Alla barn ska få en bra start i livet.

Vi vet att tidiga insatser ger mycket mer än sena. Det är inget otroligt anmärkningsvärt över detta även om vi i dag kan stödja oss mot en stor kunskap som bekräftar påståendet. Detta är dock inget faktum som har förändrat sig. Därför är det konstigt att den svenska skolan under många år har valt att ge insatser under elevens allra sista skolår, inte sällan efter chocken från betygspapperet vid juletid i årskurs 8. Tydlighet har inte varit den svenska skolans allra starkaste sida, men just tydlighet betyder

oerhört mycket för eleven som arbetar och gör sina dagliga insatser i skolan.

Herr talman! Tydlighet är inte heller oppositionens starka sida. Man kan fråga sig om tillståndet i svensk skola kanske har ett samband med just detta. Men valtider kräver tydlighet. Alternativen för människor måste bli tydliga.

Det är inte bara valtider som kräver tydlighet. Det är framför allt våra barn, våra elever och våra studenter som förtjänar denna tydlighet. Vilken skola ska de gå till efter valet i september? Är det en skola som kommer att ge dem förutsättningar för ett liv där livschanserna är utjämnade och valmöjligheterna i livet står öppna? Är det en skola som är tydlig med att alla barn ska lyckas och att de ska få göra det utifrån sina egna förutsättningar och behov? Det innebär att Kalle som tycker att matte är svårt får extra hjälp med att hitta rätt och känna sig trygg med detta ämne men också att Lisa som tycker att matte är lätt som en plätt får extra hjälp för att hitta sina utmaningar och fortsätta tycka att matte är roligt. Vi får inte tappa någon elev längs vägen, inte heller de riktigt duktiga eleverna som kanske har fått en alldeles speciell begåvning. Det är en grupp som ofta glömts bort men som också måste få utvecklas och blomstra.

Är det den skolan de ska gå till, eller är det en skola höljd i dunkel – ett alternativ som i dag inte går att skönja eftersom det inte finns? Det handlar om tre partier med helt olika dagordningar och som på flera punkter tycks peka i rakt motsatt riktning. Till detta kommer en helt ofinansierad verksamhet för dessa tre partier. De har till dags dato inte presenterat ett enda gemensamt finansierat förslag. De går till val på att man inte behöver det – inte behöver det! Det är i grunden djupt anmärkningsvärt. Och detta kommer från partier som säger sig vara villiga att ta ansvar för skolans fortsatta framtid. Viljan må finnas, herr talman, men sannerligen inte förmågan. Och det borde oroa alla väljare. Dessa tre partier har nämligen inte samma agenda när det gäller den svenska skolan.

Herr talman! Det gläder mig att Socialdemokraterna på många stora och avgörande områden inom skolan delar Alliansens kunskapssyn. Vi har många förslag som är snarlika och som överensstämmer när det gäller analysen om vägen framåt. Det är i grunden till gagn för skolan i Sverige. Vi behöver en långsiktig politik där de ansvarstagande partierna i Sverige samarbetar för att våra barn ska nå ett bättre kunskapsresultat och därmed ha möjlighet till en bättre framtid. Det gynnar såväl de enskilda personerna som vårt land.

Ett litet land som Sverige är beroende av en kunnig och välutbildad befolkning. Men vad måste Socialdemokraterna ge upp i händelse av förhandling med Miljöpartiet och Vänsterpartiet? Det är partier som inte vill ha betyg, som inte vill ha tydlighet och som i grunden inte står för en stärkt kunskapssyn. Är det välkommen tillbaka för svensk flumskola som vi har att se fram emot, eller – ursäkta – snarare fasa för? Eller vad är det som kommer att hända?

Nationella prov som ger en fingervisning om hur kunskapsnivån ser ut redan i årskurs 3 och som säkerställer en nationell likvärdighet, ska de försvinna? Klara och tydliga betyg som i dag ges från årskurs 6, kommer betygen att försvinna? Miljöpartiet och Vänsterpartiet är direkt betygsfientliga. Det är två partier av tre. Är det inte rimligt att vi får veta vad den

gemensamma skolagendan blir om Miljöpartiet får bestämma ihop med Vänstern, och dessa två sedan ska förhandla med Socialdemokraterna?

Herr talman! Alliansen är tydlig. Vi har ett tydligt uppdrag. Vi menar att alla barn har rätt att förvänta sig att skolan gör allt för att de ska få uppleva att de lyckas. Därför har alliansregeringen bland annat tillsett att vi åter utbildar speciallärare, och vi har ökat på utbildningen med fler utbildningsplatser i vårpropositionen. Denna utbildning togs bort av den tidigare socialdemokratiska regeringen. Framöver vill vi utbilda ytterligare 3 000 speciallärare, och det är finansierat krona för krona.

Vi är nämligen överens. Det skapar styrka, och det skapar stabilitet. Det skapar trygghet. Det är slut med experiment på lärarhögskolor och i klassrum. Ja, inte på kemin och annan genomtänkt kreativ verksamhet förstås, men nu är det forskning och beprövad erfarenhet som gäller vid utbildning av lärare, såväl vid grundutbildning som vid fortbildning. Nu är det undervisning i klassrummen som grundar sig på vetenskap och forskning som gäller. All forskning och de utvärderingar som finns ger vid handen att det är det som ger de goda resultaten.

Den viktigaste delen i alla de satsningar som sker för ökad måluppfyllelse och en bättre framtid för våra barn är det vi investerar i våra lärare. Ingen person är mer central i byggandet av en kunskapsskola än just läraren. Därför satsar alliansregeringen stora resurser på lärarna. Det finns nu en ny lärarutbildning. Vi har satsat på kompetensutveckling för lärarna på en rad olika sätt; där kan vi nämna Lärarlyftet, Mattelyftet, Rektorslyftet, legitimationsreformen och mycket mer.

Vi inför karriärtjänster där särskilt duktiga lärare får 5 000 kronor mer i månaden och lektorer får 10 000. Under hösten byggs reformen ut till att omfatta 15 000 lärare och sedan vidare mot att omfatta 17 000. Denna reform har fantastiska förutsättningar såväl att höja lärarnas status som att utgöra en enorm skjuts framåt vad gäller skolutveckling. Det ska löna sig att vara en duktig pedagog i Sverige. Frågan om höjd lön för lärare är viktig, och den måste fortsätta att drivas.

Herr talman! Den vårproposition som presenterades för några veckor sedan har en stor tonvikt på utbildning. Utbildning är viktigt för individen men också för samhället och för landet. Där finns en stor satsning på förskolan med satsningar på kvalitetspengar till bland annat mindre barngrupper, högre lärartäthet och kompetensutveckling.

I vårpropositionen finns vidare satsningar på en tioårig grundskola med skolstart från sex års ålder där förskoleklassen görs till årskurs 1 och blir en del av den obligatoriska grundskolan. Redan i dag går den absoluta majoriteten sexåringar i förskoleklass, men vi gör förskoleklassen till en del av grundskolan för att den ska omfattas av skollagen och rättigheten till tidiga resurser för alla. Vi hoppas på detta sätt nå de barn som behöver det allra mest och sätta ett tidigt fokus på lärandet.

Vi ger de elever som inte klarat måluppfyllelsen i sista årskursen möjligheten att få ett extra år för att klara detta. Utformningen av en obligatorisk sommarskola ska också utredas. Min fromma förhoppning är att med riktigt bra resurser tidigt i skolan ska de två sista resurserna i allt mindre utsträckning behövas.

Jag tror starkt på de tidiga insatserna. Därför är Lågstadielyftet en viktig satsning. Det handlar om att utbilda fler duktiga lågstadielärare och genom mindre klasser satsa på högre kvalitet i elevernas utbildning.

Det handlar om ett statsbidrag på 2 miljarder för att höja kvaliteten på undervisningen i lågstadiet. Positivt är att det, liksom kvalitetspengarna i förskolan, är utformat så att det ska svara mot de lokala behoven. Det är alltså upp till skolorna att besluta om huruvida pengarna ska användas till minskning av storleken på klasser, till fler lärare i klassrummet, till halv-klasstimmar eller möjligen till att anställa fler speciallärare.

Det har varit en intensiv vår då de olika förslagen om utbildning ibland stått som spön i backen, men ingen kan påstå att det inte är full fart på Utbildningsdepartementet. Alliansregeringen är fast besluten att fortsätta att arbeta för den svenska kunskapsskolan. Förutom de förslag som redan nämnts i mitt anförande handlar det om sådant som Utbildningsvetenskapligt råd, stöd från OECD om internationell skolkommission samt början till utarbetandet av en nationell it-strategi.

Sammantaget är det mycket som händer inom svensk skola vilket ska ge bättre kunskapsresultat och ge våra barn en ljus framtid. Vi har under de tidigare anförandena inte fått höra några gemensamma förslag eller någon gemensam finansiering. Vi har egentligen inte fått några besked från framför allt Socialdemokraterna när det gäller oppositionens politik. Sålunda finns heller inget trovärdigt alternativ i svensk skolpolitik.

Alliansens förslag är finansierade krona för krona, och de följer en röd tråd. Alla elever ska bli sedda, och alla elever ska få tillräckligt med tid med en lärare. Med tålmod, envishet, kärlek, tydlighet och uppföljning bygger vi åter upp en skola med fokus på kunskap.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 119 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Camilla Waltersson Grönvall talar vackert om alla barns möjligheter. Det är helt okontroversiellt. Sedan fastnar hon genast i den där osäkerhetsfällan, som om en röst på Camillas parti skulle vara en säkrare röst när man har ett regeringsunderlag som bygger på SD.

Därefter berömmar hon en del av våra förslag, men då undrar jag verkligen hur ni tänker, Camilla Waltersson Grönvall. Ni talar ofta om att det tar lång tid att vända en negativ utveckling i skolan, och ni skyller fortfarande dagens sjunkande resultat på en regering som satt vid makten för åtta år sedan. Ändå har ni tackat nej till breda överenskommelser, och först nu accepterar ni förslag som vi lagt fram långt tillbaka i tiden. Jag tänker till exempel på rättvisare resursfördelning.

Om det tar så lång tid att förändra, varför börjar ni inte direkt? Varför vill ni inte göra blocköverskridande överenskommelser som kan ge svenskt skolväsen långsiktiga och förutsägbara spelregler? Om jag vore mer konspiratoriskt lagd skulle jag nästan misstänka att ni är beredda att offra eleverna för att vinna opinionen. Men så är det väl ändå inte, Camilla?

Anf. 120 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Det är helt klart att det enskilt viktigaste målet för alliansregeringen sedan 2006 varit att hitta en väg bort från de alltmer sjunkande kunskapsresultaten som vi haft under stora delar av 2000-talet.

Jag har tittat lite grann på hur det var före 2006. Redan den 1 november 2005 kom Skolverket till den dåvarande skolministern med att de bland annat för att vända utvecklingen ville ha tidigare betyg. De ville då ha betyg från sjunde klass och skriftliga omdömen redan i femman. Så ville Skolverket 2005 tackla elevernas försämrade kunskaper, men den då sittande skolministern höll inte med och tillsatte heller ingen utredning på området.

Herr talman! Jag kan berätta för Louise Malmström att vi inte vilade på lagrarna när vi kom till makten 2006. Det tillsattes en rad olika utredningar, och vi var mycket måna om att de skulle vara väl underbyggda.

Jag hade glädjen att vid den tiden sitta i SKL:s utbildningsberedning och vet hur långa sammanträden det var. Vi arbetade ständigt med de olika remissförslag som kom från Utbildningsdepartementet.

År 2011 var det stora året för genomförandet av alliansregeringens reformer i större utsträckning. Det är min övertygelse att man inte plockar fram så omfattande reformer över en natt. Man behöver ha väl på fötterna, och man behöver ta hjälp av all expertis som finns vid undersökningarna.

Varför gjorde inte Socialdemokraterna mer? Och hur kommer man att tackla de bekymmer som finns tillsammans med sina två oppositionskompisar? Det skulle jag vilja få redogörelse för i dag. Vad har ni för gemensam skolpolitik, Louise Malmström?

Anf. 121 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Om ni inte väntat borde det ha vänt vid det här laget. Det tar faktiskt inte så här lång tid. Och om ni varit noggranna hade ni inte behövt backa från flera reformer.

Flera årskullar barn hade kunnat gå i en skola med rättvisare resursfördelning om ni inte hade röstat nej till det i samband med att vi antog den nya skollagen. I år hade barnen kunnat få tidigare insatser. Vi hade kunnat vara i gång med obligatorisk sommarskola redan den här sommaren. Vi kunde sedan ett antal år tillbaka till exempel ha haft en gemensam it-strategi för skolan. Skolklasserna kunde ha varit mindre redan; nu tror ni plötsligt också på det.

Varför lägger ni då inte de här resurserna? Det är trist, och det som känns ännu mer trist är att det ibland verkar vara just ett spel för er. Ni tänker inte på att det finns elever där ute som trots att forskning och beprövad erfarenhet mejar ned era förslag till exempel kommer att få ännu tidigare betyg om ni vinner valet igen. Varför fattar ni beslut som inte har grund i beprövad erfarenhet och forskning men skjuter upp viktiga beslut som har det till en osäker höst när ni kanske inte längre har makten?

Anf. 122 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Är det någonting som kan liknas vid ett spel för gallerierna är det detta anförande av Louise Malmström, som vägrar besvara frågan om hur alternativet ser ut. Miljöpartiet och Vänsterpartiet delar i stor utsträckning inte vare sig den kunskapssyn som vi måhända har tillsammans eller vår syn på kunskapsuppföljning och betyg. När ska vi få besked, Louise Malmström, om de här delarna?

Vi har tagit ansvar för en förändring av det svenska skolsystemet, och vi har investerat 7 miljarder. I de förslag vi lägger för den kommande

mandatperioden aviserar vi ytterligare 7 miljarder, och de är finansierade krona för krona. Var är finansieringen och de gemensamma förslagen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet?

Våra förslag grundar sig på forskning och beprövad erfarenhet. Vi är nu beredda att ta fortsatt ansvar för att utveckla den svenska kunskaps-skolan.

Anf. 123 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Louise Malmström talar om långsiktighet, blocköverskridande och ansvarstagande. Jag vill påminna om att Socialdemokraterna har röstat emot varenda folkparti- och alliansreform på skolområdet. Vilka reformer vill man riva upp om man kommer i regeringsställning? Hur kan Ibrahim Baylan och andra socialdemokrater åka runt i landet och säga att de inte tänker riva upp några skolreformer som Alliansen genomfört men rösta emot våra förslag här i kammaren? Det är inte trovärdigt.

Herr talman! Det här betänkandet är omfattande. Jag tänker ta upp några delar där det finns tydliga skillnader partierna emellan. Det intressanta är att de rödgröna är oeniga om det mesta, i synnerhet vad gäller synen på valfrihet och friskolornas framtid. Det finns i dag inget samlat alternativ till Folkpartiets och regeringens skolpolitik.

Den största utmaningen i svensk skola är sjunkande resultat men också kvalitet, vilket också bekräftas i PISA-rapporten från 2012. Tyvärr har det sett ut så i 20 år. Våra reformer som började genomföras 2011 är helt centrala för att höja kunskapsresultaten. Några reformer har nämnts, som den nya stadiindelade lärarutbildningen, införandet av nationella behörighetskrav för lärare samt vår satsning på karriärtjänster. Var, Louise Malmström, i PISA-rapporten hittar du ett politiskt beslut fattat av regeringen som inte har stöd i PISA-analysen?

Folkpartiet värnar vidare elevernas valfrihet i skolan. Vi skulle välkomna tydliga besked från både Socialdemokraterna och Miljöpartiet om hur de egentligen ser på frågan om valfrihet och friskolor. Vänsterpartiet är åtminstone tydliga; de säger nej till valfrihet och friskolor och vill återinföra närhetsprincipen. I praktiken skulle det till exempel innebära att elever eller deras föräldrar inte ens kunde välja mellan två kommunala förskolor eller grundskolor i närområdet. Bara i min hemkommun Västerås skulle tusentals föräldrar och elever tvingas byta skola om Vänsterpartiets skolpolitik fick genomslag.

Herr talman! Friskolorna är en del i utbildningssystemet. Fokus ska vara på kvalitet och resultat. Jag brukar påminna om att 12–13 procent av grundskolans elever och 26 procent av gymnasieskolans elever går i fristående skolor. Majoriteten av Sveriges elever går alltså i kommunala skolor.

Det är vidare fel att påstå att vi inte skärper uppföljningen av verksamheten. Sedan 2010 finns det för första gången en gemensam skollag. Det var vi som införde den. Det var vi som tillsatte Friskolekommittén för att se över och skärpa lagstiftningen och införa etableringskontroll och krav på långsiktighet. Ägarens ekonomi ska prövas innan tillstånd beviljas. Det är några förslag för att komma åt oseriösa aktörer. Vissa förslag är på väg fram, vissa utreds vidare.

Herr talman! Det finns också partier som sprider uppgiften att Skolinspektionen automatiskt beviljar tillstånd när man ansöker om att starta en friskola. Vänsterpartiet skriver i reservationen att det råder en okontrollerad utveckling. Men vi har ingen etableringsfrihet. Vi har en tillståndsprocess som Skolinspektionen använder sig av när man ansöker om att få bedriva friskola.

Antalet ansökningar om att få bedriva friskola har sjunkit. Antalet ansökningar var förra året hälften så många som 2011. Andelen avslag har däremot ökat. År 2009 godkändes 40 procent, 2013 godkändes 20 procent. Brister i elevprognoser är den vanligaste orsaken till avslag, men det beror också på minskade ungdomsskullar. Regelverket kommer att skärpas ytterligare, till exempel genom att ett tillstånd ska användas inom två år. Självklart har också vår nationella debatt och de signaler vi förmedlat om att skärpa kriterierna fått effekt innan lagstiftningen trätt i kraft. Av dem som får tillstånd är det ungefär hälften som sedan väljer att etablera sig. Enligt den senaste siffran var det ungefär 34 procent som meddelat att de faktiskt går vidare och startar en friskola.

Skolinspektionen är en av våra prioriterade myndigheter. Vi har höjt anslaget och gett myndigheten ökade befogenheter. Innan skärpningarna genomfördes kunde skolor och huvudmän totalt strunta i Skolinspektionens granskningar. Det bästa exemplet är socialdemokratiskt styrda Malmö stad. Där har S-ledningen bokstavligen sänkt kraven och kvaliteten på skolorna i Rosengård. Andreas Konstantinides, S-ordförande i Rosengårds stadsdelsnämnd, tvingades att be om ursäkt i tv för att politiken inte hade tagit sitt ansvar.

Skolinspektionen kritiseras ibland, och flera önskar mer stödinsatser. Folkpartiet anser att Skolverket har uppdraget att stödja och ge råd till skolorna. Skolinspektionen ska vara just en inspektion som en viktig del i vårt arbete att nationellt bedöma kvaliteten och likvärdigheten i skolan. Den kan numera utdöma vite och som en sista åtgärd återkalla tillstånd.

Likvärdighetsfrågan har berörts i debatten. Skolverket konstaterar efter PISA-analysen att skillnaden i socioekonomisk nivå mellan kommunala och fristående skolor vid mätningen 2012 var mindre än vid mätningen 2003. Med det sagt kommer vi att fortsätta att ställa krav på alla skolor och fokusera på utanförskapsområden. Därför sker vissa specialdestinerade satsningar till de här skolorna. Innan Socialdemokraterna kommunaliserade skolan hade vi hög kvalitet och bra resultat. Skillnaderna var små och likvärdigheten god. Nu motioneras det om ökat statligt ansvar just för att öka likvärdigheten. Folkpartiet konstaterar att parlamentariskt stöd i dag saknas för vår åsikt att staten helt bör överta ansvaret för skolan och lärarna.

Men läser man motionerna noga, herr talman, inte minst från Socialdemokraterna, ser man att det kommunala huvudmannskapet skulle sättas ur spel när det krävs att staten ska överta ansvaret för kvalitetsuppföljningen, för lärarlönerna och för lärarnas fortbildning. Ja, det yrkas i detta betänkande till och med på att man ska detaljstyra resursfördelningen.

Det senare har Skolverket och Skolinspektionen studerat. De har landat i att det är omöjligt att nationellt och så detaljerat styra hur resurserna ska fördelas.

Folkpartiet vill understryka att det redan i dag står i skollagen att resurserna ska anpassas till skolor efter elevernas behov. Vi skriver också i betänkandet att vi håller på att justera skollagen så att det blir ännu tydligare att förskolechef och skolrektor ska fördela resurser utifrån behov.

Herr talman! Utredaren Leif Lewin överlämnade nyligen betänkandet *Staten får inte abdikera – om kommunaliseringen av den svenska skolan*. Lewin slår fast att kommunaliseringens effekter bidragit till försämrade studieresultat och försämrad likvärdighet genom att staten och kommunerna inte gav lärarna nödvändiga arbetsförutsättningar. Lärarkets status har sjunkit som en sten, och lärarnas löner har halkat efter.

Vår slutsats från Folkpartiet är att kommunaliseringen inte landade bra, och det är en förklaring till kvalitetsbristerna och de stora skillnaderna i dag.

I avvaktan på ökat stöd i kammaren för ett förstatligande föreslår vi fortfarande andra reformer tillsammans med våra vänner i alliansregeringen. Vi måste locka fler studenter till yrket. Vi satsar på karriärtjänster. Det är unikt att en regering efter kommunaliseringsbeslutet satsar nationella pengar på att höja lärarnas löner, trots att det är tydligt att arbetsgivare är kommuner och fristående skolor. Det står tydligt i skollagen. Rektor är ytterst ansvarig på skolenheten, men i kommunen är kommunfullmäktige ytterst ansvarig, inte Sveriges riksdag.

Herr talman! Vi har också skärpt den nationella uppföljningen av resultaten. För att lyfta kvaliteten inför vi nu krav på behörighet och en lärarlegitimation. Här vill jag påminna om att de rödgröna röstade på tre olika sätt. Socialdemokraterna röstade för. Miljöpartiet lade ned sina röster. Och Vänsterpartiet röstade emot. Hur en rödgrön regering ser på lärarlegitimation vet jag inte. Hur en rödgrön regering tolkar vad som ska anses vara en lärare är högst oklart. Så är det trots att detta är avgörande för skolans resultat. Det handlar alltså om lärarnas kompetens och undervisningen i klassrummet. Även här får vi stöd i PISA-rapporten.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag nämna riksinternaten. Anledningen till att vi inte står bakom yrkandena är att regeringen har aviserat och beställt ett underlag som är på väg till riksdagen. Vi ska se över riksinternatsstatusen, som ska upphöra. Och det handlar inte minst om att Skolinspektionen ska få ett förtydligt uppdrag i skollagen, så att man också kan granska elevboendena i anslutning till skolverksamheter, exempelvis den vid Lundsbergs skola.

(Applåder)

Anf. 124 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Ja, det är dags för debatt om det svenska skolväsendet. Det är ingen proposition från regeringen, utan det är oerhört många motioner från den allmänna motionstiden. Jag kan kanske likna det vid en Gott & blandat-påse, om det inte vore så att det faktiskt är mycket mer viktigt. Därför får det kanske bli lite mer substans i det hela.

Jag tycker att det är både viktigt och klargörande, för det visar också att det skiljer sig på flera olika sätt. En del partier har av någon anledning valt att inte ens dyka upp i debatten, till exempel Miljöpartiet, åtminstone inte än.

Alliansregeringen har under snart åtta år fokuserat på kunskap, på lärarens kompetens och på styrdokumentet. Det handlar om att ha elevens möjligheter i fokus. Vi satsar på en skola med både kunskap och kreativitet. Jag tror att det är oerhört viktigt att titta på just styrdokumentet, den läroplan som gäller från 2011. Den har några år på nacken, och jag ser verkligen fram emot att få se utvärderingarna av resultatet, där man visar på de viktiga förmågor som elever också bör ha med sig.

Vi kan till exempel läsa den senaste rapporten om PISA 2012, som det refererades till tidigare, om digital problemlösningsförmåga hos 15-åringar. På ett ganska grundläggande plan skiljer sig svenska elever och till exempel finska elever inte så mycket åt, men när man går ned på djupet i de här olika kunskapsdelarna kan vi tyvärr se att vi tappar. Jag tror att det är oerhört viktigt att de här förmågorna får komma fram och verkligen utvecklas.

För Centerpartiets del är det viktigt att vi har en skola med både kunskap och kreativitet. Innovationsförmåga och entreprenöriellt lärande är jätteviktiga delar. Det handlar om att ge resurser utifrån behov, att ge resurser till de barn som behöver det allra mest för att stärka kunskapsutvecklingen tidigt. Men det handlar också om att ge alla barn möjligheter att komma så långt som möjligt.

Sedan är det kanske den viktigaste punkten. Lärare och rektorer – tillsammans med elever och föräldrar, såklart – är de viktigaste för att eleverna ska nå resultat.

Det handlar om de delarna. Det ska vara en skola med kunskap och kreativitet. Man ska satsa tidigt och ge resurser efter behov. Det handlar om lärare och rektorer, som står för en stor del av ledarskapet. Och det man satsar på kompetensutveckling blir bland det viktigaste att fortsätta med.

Jag tror nämligen att en viktig del inte handlar om att det ska till nya reformer, utan man behöver titta på hur det ser ut nu med de behov som finns. Hur ska vi göra för att nå än längre? Styrdokumentet är på plats. Den nya lärarutbildningen är på plats. Karriärutvecklingsreformen är på plats.

Det har lite raljant påtalats tidigare att det skulle vara någon form av rörlighet i det hela. Det finns vissa inkörningsproblem, men alla reformerna är rätt att göra, inte minst karriärutvecklingsreformen, som nämndes ganska ingående vid det PISA-seminarium som utbildningsutskottet anordnade i februari.

När det gällde frågor från både oppositionen och majoriteten pekade Andreas Schleicher väldigt tydligt på lärarnas profession, på en karriärutvecklingsreform och på att våga mäta lärarens och utbildningens kvalitet. Det var klargörande och positivt, tycker jag, av Socialdemokraternas representant i debatten, Louise Malmström, att faktiskt lyfta upp detta. Jag tolkar det som att man faktiskt är beredd på att också utvärdera undervisningens kvalitet. Det välkomnar jag verkligen.

Nu blir kanske en del av kollegerna i utbildningsutskottet trötta på mig. Jag berättar ofta om min skolresa. Ni gör alla många studiebesök ute i verkligheten. Men det är väl något som ger både kraft och energi till att fortsätta arbeta för att utveckla den svenska skolan. Att man besöker framgångsrika skolor behöver inte betyda att man alltid besöker buller-

bydyller. Det finns utmaningar på alla skolor, men man väljer olika vägar för att möta dem.

För bara ett par veckor sedan hade jag förmånen att vara i Fredsbergs Friskola, en liten skola utanför Töreboda. De har en oerhört viktig verksamhet som är populär. De har haft ett vikande elevunderlag, men nu vänder det. Man ser att det också finns en strömning ut från tätorten när det gäller att gå i en friskola på landsbygden. Man satsar mycket på de kreativa delarna men också på kunskapsdelarna.

Ett annat mycket spännande besök var på Östlyckeskolan i Alingsås, där man jobbar med samverkan mellan skola, arbetsliv och näringsliv.

Det var något som slog mig efter de här två besöken. När man sitter och förbereder sig inför debatten kan man hitta disputerade forskare som har skrivit olika former av rapporter. Jag kom över en rapport av Anna-Carin Bredmar som handlar om arbetsglädje. Och det var nog det som blev oerhört tydligt både på Fredsbergs Friskola och på Östlyckeskolan i Alingsås. Det var en arbetsglädje och en stolthet över det som lärare och elever gör tillsammans varje dag. Det betyder inte att det är fritt från problem eller utmaningar, men det bidrar till ett lärande som jag skulle önska, hett och innerligt, att alla skolor kunde visa på och bidra med.

Det handlar om emotionell närvaro. Ja, John Hattie pekar på att lärare som är duktiga på sitt ämne och har en passionerad förmåga och ett intresse av att förmedla det och se barns lärande växa blir en viktig del. Hur ska vi då bete oss politiskt för att nå dit?

Jo, det handlar om att bland annat satsa på kompetensutveckling och även det som syns så tydligt i debatten, nämligen att låta lärare vara lärare. Alliansregeringen minskar den administrativa delen för lärare. Vi satsar på kompetensutveckling och på förtydligande av styrdokumentet. Det är sådant som är viktigt för att det ska bli – vad ska jag säga? – inte lättare, det menar jag inte, men större möjligheter för lärare att känna att de utnyttjat sin profession så att eleverna kan komma längre på sin kunskapsresa.

Ursäkta, Socialdemokraterna, men hela er första reservation, som ni om jag minns rätt yrkade bifall till, innebär att slå in öppna dörrar. Jag funderar över om Socialdemokraterna är desperata och verkligen vill göra upp med allianspartierna eftersom det finns så få punkter där oppositionen har skrivit sig samman.

Jag har också förvånats över att man så ofta i debatten lyfter fram att det i dag finns en minoritetsregering i Sveriges riksdag. Det är väl så att det ofta har varit en minoritetsregering som just Socialdemokraterna har lett. Man har inte alltid fått igenom hela sin politik, men man gör det tillsammans med andra till viss del. Alliansregeringen har arbetat stenhårt för att få igenom mycket av det vi tror på och som jag vet att Socialdemokraterna många gånger har velat vara med på. I debatten säger man att man är med på mycket men att man inte gillar vissa saker, och därför säger man nej till helheten. Men vi kan se att man lägger sig nära.

Det är också positivt att Socialdemokraterna säger sig vara villiga att vara med och utvärdera utbildningens kvalitet.

Jag tror inte att det är så stor idé att recensera så mycket mer av den ej så samlade oppositionen eftersom man inte heller är speciellt intresserad av att ta debatten. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, herr talman, och avslag på reservationerna. Min förhoppning är att vi även i fortsätt-

ningen ska få driva frågan om att stärka kvaliteten i skolan och att stärka fokus på eleven samt att lärarnas möjligheter att få vara lärare ska bli ledstjärnan.

(Applåder)

Anf. 125 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Ett motionsbetänkande debatteras så här i slutet av riksdagsåret. Många frågor lyfts fram. De handlar om det mesta, och mina kolleger har verkligen belyst ett antal av frågorna tidigare. De har också påpekat det som jag vill göra, nämligen att vi är fruktansvärt eniga. De frågor vi inte har varit eniga om har vi hanterat tydligt och klart och kompromissat om så att vi kan stå upp för dem.

Jag avser i mitt anförande att belysa tre aspekter som är mycket viktiga för oss kristdemokrater. Det är skolans värdegrund, lärarnas roll samt bedömning och betygssättning.

Skolans värdegrund är A och O. Men den är inte vilken värdegrund som helst. Allt vilar på en värdegrund. Alltför sällan lyfter vi fram hur viktig en värdegrund är. Av skollagen framgår att skolans värdegrund ska vara den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism. Den kristna traditionen är vår historia oavsett om vissa inte vill det eller andra bejakar det. Det är denna värdegrund som har byggt upp vår demokrati, och det är denna värdegrund som talar om människors lika värde och som lyfter upp individens fostran till att omfatta rättskänsla, tolerans, generositet och ansvarstagande.

Om denna värdegrund fick genomsyra vuxnas och barns handlande i skolvardagen skulle många av de problem som vi åter och återigen handskas med lösas. Se på till exempel mobbning, kränkning och respektlöshet. De har alla egentligen sin orsak i att värdegrunden inte upprätthålls eller är en del av det normala livsmönstret i skolan.

I dessa examenstider handlar debatten från och till om skolavslutningar. Ska de få förekomma i kyrkan, som de alltid har gjort, eller ska man behöva bryta traditionerna? Dessa debatter tycker jag är beklagliga. Skolan ska inte ha konfessionella inslag som obligatorium, men alla barn ska kunna få del av vårt kulturarv, och alla barn ska via religionskunskapen veta vad den kristna läran handlar om.

Det finns alltså två mycket starka pedagogiska argument för att ha kvar kyrkorummet i examenshögtid. Eleverna ska lära sig traditioner, och det svenska kulturarvet har ett värde i sig. Låt oss inte glömma bort det. Precis som i alla andra samhällen och i sociala sammanhang finns ett kulturarv att ta med. Eleverna ska dessutom lära sig om kristendomen, precis som andra religioner, inom ramen för religionskunskapen. Kyrkorummet är definitivt den plats som erbjuder mest kunskap i sina olika uttryck om den kristna läran.

Ministrarna har satt ned foten, och snart kommer ett regeringsförslag för riksdagen att ta ställning till. Jag utgår från att det inte finns ett enda parti som går emot att våra barn ska få kännedom om den värdegrunds rötter varpå skolan vilar.

Jag kan inte i det här sammanhanget låta bli att tala om Marie Louise Törnvall, docent i pedagogik vid Linköpings universitet. Hon skrev en doktorsavhandling i början av 80-talet om värderingar av män-

niskor från andra länder. Då hade vi inte lika många vänner från andra länder i Sverige, men det var en aktuell fråga redan för 30 år sedan.

De som var mest toleranta var de barn som hade gått i söndagsskola. En av förklaringarna som Marie Louise Törnvall lyfte fram var att barnen från början hade fått lära sig den lilla sången *Jesus älskar alla barnen*. Jag tror att det finns många anekdoter att höra, men den här boken kan läsas och finns uppsatt på Linköpings universitets lista över doktorsavhandlingar.

Jag övergår till att säga något om lärarnas roll.

Den 8 april var Rifo, Riksdagsledamöter och forskare, inbjudet till KVA, Kungliga Vetenskapsakademien, för att delta i ett seminarium benämnt *Vad säger forskningen om betygen, lärarna och det fria skolväsendet?* På detta seminarium slogs det fast vad vi alla vet. Familjerna och föräldrarna har den suveränt mest genomgripande påverkan på om eleverna ska få framgång i skolan. Det beror helt enkelt på de attityder, värderingar och normer som finns i hemmet. När familjen mår bra och är positiv till skolan går det nästan alltid bra för eleverna.

I skolan har dock läraren den allra viktigaste och centrala rollen. Det är läraren som ser eleven, det är läraren som ska finna vilken nivå som eleven ska undervisas på och det är läraren som ska reflektera med eleven så att denne blir motiverad i undervisningen. Det är synnerligen viktigt att läraren i Sverige, som i Finland och i andra länder där eleverna har goda skolresultat, är en auktoritet i klassrummet. Det är läraren som är arbetsledaren. Det är läraren som har ansvar för vad som händer i klassrummet.

Enligt en utredning benämnd Timss finns det ett starkt samband mellan lärarens förmåga att skapa motivation och autonomi och lärarens förmåga att skapa tillit, att hjälpa till att fokusera och att vara tillgänglig.

Jag övergår till frågan om betyg och resultatbedömning. På samma seminarium lyfte professor Jan-Eric Gustafsson betygens funktion och effekt för lärande och vilken roll som betygen och resultatredovisningen har. Här kommer man fram till att de, utöver att de är motiverande för den enskilde eleven, också ger bra information till hemmet, föräldrarna och omgivningen.

För att i det här sammanhanget komma in på PISA-undersökningen har vi inte haft den skolkultur där man har mätt exakta kunskaper. Medan man i PISA vill ha rätta svar har svenska lärare många gånger velat ha reflekterande tänkande. Nu sker en justering, för vi kan inte både internationalisera och spela på samma bollplan och samtidigt göra olika. Det blir inte rättvist, helt enkelt.

Jag tror fortfarande att många delar av de jämförande studierna inte blir helt korrekta därför att förutsättningarna är olika vad gäller tid, attityder, lärverktyg och lärares utbildning. Här måste vi jobba vidare. Vi har, och det vill jag säga så här i slutet av diskussionen i dag, en skola där vi på kort tid har gjort större förändringar än någonsin i svensk skola. Vi kan vara stolta över den i dag, och vi kan vara stolta över de många duktiga elever som studerar på universiteten här i Sverige och i andra länder. Men mer måste göras, och därför måste vi ta tag i skolan, för den är vår framtid, som många har sagt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

16 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2013/14:227 Åtgärder mot missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring

Skatteutskottets betänkande

2013/14:SkU30 Skattskyldighet till avkastningsskatt och ändrad deklarationstidpunkt för avkastningsskatt för vissa skattskyldiga

Utbildningsutskottets betänkande

2013/14:UbU26 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2013

Civilutskottets betänkanden

2013/14:CU29 Ökad uthyrning av bostadsrättslägenheter

2013/14:CU30 Stärkt besittningsskydd för utsatta hyresgäster

2013/14:CU36 Fordonsrelaterade skulder

Konstitutionsutskottets betänkanden

2013/14:KU33 Tidningen Riksdag & Departement

2013/14:KU38 Lag om beslut i särskilda regeringsärenden

2013/14:KU39 Ändring av statistiksekretessen

17 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 29 april

2013/14:456 Unga som fastnar i fas 3

av *Ann-Christin Ahlberg* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

den 30 april

2013/14:457 A-kassa och försörjningsstöd

av *Patrik Björck* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

den 2 maj

Prot. 2013/14:106

5 maj

2013/14:458 Bristen på åtgärder för att mildra ungdomsarbetslösheten

av *Johan Andersson* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 april

2013/14:589 Störningsfri tillgång till det marksända tv-nätet i Halland

av *Hans Hoff* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

den 30 april

2013/14:590 Störningar i det marksända tv-nätet i Halland

av *Hans Hoff* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 28 april

2013/14:578 Statslösa palestinier

av *Tomas Eneroth* (S)

till statsrådet Tobias Billström (M)

den 29 april

2013/14:579 Avrättning i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 30 april

2013/14:580 Årsbesked från kronofogden

av *Johan Andersson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:581 Arbetslöshetens Skåne

av *Anders Karlsson* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

Prot. 2013/14:106
5 maj

2013/14:583 Konferens om kärnvapen

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:584 TV4:s nedläggning av lokala redaktioner

av *Kent Härstedt* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2013/14:587 Växande skulder

av *Christina Oskarsson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

20 § Kammaren åtskildes kl. 18.22.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 §
anf. 32 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 56 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 109 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden.....	1
3 § Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
5 § Anmälan om faktapromemorior	3
6 § Ärenden för hänvisning till utskott	3
7 § Politik för det civila samhället m.m.....	3
Kulturutskottets betänkande 2013/14:KrU5	3
Anf. 1 AGNETA GILLE (S).....	3
Anf. 2 TINA EHN (MP).....	5
Anf. 3 MARGARETA LARSSON (SD).....	7
Anf. 4 AGNETA GILLE (S) replik.....	9
Anf. 5 MARGARETA LARSSON (SD) replik.....	10
Anf. 6 AGNETA GILLE (S) replik.....	10
Anf. 7 MARGARETA LARSSON (SD) replik.....	10
Anf. 8 TINA EHN (MP) replik	11
Anf. 9 MARGARETA LARSSON (SD) replik.....	11
Anf. 10 TINA EHN (MP) replik	11
Anf. 11 MARGARETA LARSSON (SD) replik.....	12
Anf. 12 BENGT BERG (V)	12
Anf. 13 AMIR ADAN (M).....	13
Anf. 14 AGNETA GILLE (S) replik.....	15
Anf. 15 AMIR ADAN (M) replik	15
Anf. 16 AGNETA GILLE (S) replik.....	16
Anf. 17 AMIR ADAN (M) replik	16
Anf. 18 BENGT BERG (V) replik	17
Anf. 19 AMIR ADAN (M) replik	17
Anf. 20 BENGT BERG (V) replik	17
Anf. 21 AMIR ADAN (M) replik	18
Anf. 22 ANNA STEELE (FP).....	18
Anf. 23 PER LODENIUS (C)	19
Anf. 24 LARS-AXEL NORDELL (KD).....	21
Anf. 25 BENGT BERG (V) replik	23
Anf. 26 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	24
Anf. 27 BENGT BERG (V) replik	24
Anf. 28 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	24
Anf. 29 PETER JUTTERSTRÖM (M)	25
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	25
8 § Ett värdigt liv – äldrepolitisk översikt 2006–2014	25
Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU11	25
Anf. 30 LENA HALLENGREN (S).....	25
Anf. 31 AGNETA LUTTROPP (MP).....	28
Anf. 32 PER RAMHORN (SD)	30
Anf. 33 EVA OLOFSSON (V).....	32

Anf. 34	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	35
Anf. 35	LENA HALLENGREN (S) replik	38
Anf. 36	Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik	39
Anf. 37	LENA HALLENGREN (S) replik	39
Anf. 38	Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik	40
Anf. 39	EVA OLOFSSON (V) replik	40
Anf. 40	Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik	41
Anf. 41	EVA OLOFSSON (V) replik	41
Anf. 42	Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik	42
Anf. 43	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	42
Anf. 44	Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik	43
Anf. 45	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	43
Anf. 46	Statsrådet MARIA LARSSON (KD) replik	43
Anf. 47	ISABELLA JERNBECK (M)	44
Anf. 48	LENA HALLENGREN (S) replik	46
Anf. 49	ISABELLA JERNBECK (M) replik	46
Anf. 50	LENA HALLENGREN (S) replik	47
Anf. 51	ISABELLA JERNBECK (M) replik	47
Anf. 52	EVA OLOFSSON (V) replik	48
Anf. 53	ISABELLA JERNBECK (M) replik	48
Anf. 54	EVA OLOFSSON (V) replik	49
Anf. 55	ISABELLA JERNBECK (M) replik	49
Anf. 56	BARBRO WESTERHOLM (FP)	50
Anf. 57	EVA OLOFSSON (V) replik	52
Anf. 58	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	52
Anf. 59	EVA OLOFSSON (V) replik	53
Anf. 60	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	53
Anf. 61	LENA HALLENGREN (S) replik	54
Anf. 62	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	54
Anf. 63	LENA HALLENGREN (S) replik	55
Anf. 64	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	55
Anf. 65	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	56
Anf. 66	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	56
Anf. 67	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	57
Anf. 68	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	57
Anf. 69	RICKARD NORDIN (C)	57
Anf. 70	LENA HALLENGREN (S) replik	60
Anf. 71	RICKARD NORDIN (C) replik	60
Anf. 72	LENA HALLENGREN (S) replik	61
Anf. 73	RICKARD NORDIN (C) replik	61
Anf. 74	ANDERS ANDERSSON (KD)	61
Anf. 75	EVA OLOFSSON (V) replik	64
Anf. 76	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	65
Anf. 77	EVA OLOFSSON (V) replik	65
Anf. 78	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	66
Anf. 79	CATHARINA BRÅKENHIELM (S)	67
Anf. 80	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	69
Anf. 81	CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik	70
Anf. 82	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	70

Anf. 83 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik	71
Anf. 84 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik.....	71
Anf. 85 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik	72
Anf. 86 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik.....	72
Anf. 87 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik	72
Anf. 88 RICKARD NORDIN (C) replik	73
Anf. 89 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik	74
Anf. 90 RICKARD NORDIN (C) replik	74
Anf. 91 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik	75
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	75
9 § Några sjömansfrågor	75
Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU16	75
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	75
10 § Integritets- och sekretessfrågor	76
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU25	76
Anf. 92 JONAS ÅKERLUND (SD).....	76
Anf. 93 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	76
Anf. 94 KARL SIGFRID (M)	78
Anf. 95 KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	79
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	80
11 § Offentlig förvaltning	80
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU26	80
Anf. 96 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	80
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	81
12 § Etermediefrågor	81
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU28	81
Anf. 97 KARL SIGFRID (M)	81
Anf. 98 KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	83
Anf. 99 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	84
Anf. 100 JONAS ÅKERLUND (SD).....	84
Anf. 101 HANS EKSTRÖM (S)	84
Anf. 102 PETER ERIKSSON (MP).....	85
Anf. 103 KARL SIGFRID (M) replik	86
Anf. 104 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	87
Anf. 105 KARL SIGFRID (M) replik	87
Anf. 106 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	87
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	87
13 § Ökad effektivitet, säkerhet och tillgänglighet i valförfarandet.....	88
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU31	88
Anf. 107 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	88
Anf. 108 SEDAT DOGRU (M).....	90
Anf. 109 KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	90
Anf. 110 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	92
Anf. 111 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik	93
Anf. 112 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	93
Anf. 113 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik	93
Anf. 114 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	94

Anf. 115 TUVE SKÅNBERG (KD).....	94
(Beslut skulle fattas den 7 maj.).....	95
14 § Kommittéberättelse 2014	95
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU36	95
(Beslut skulle fattas den 7 maj.).....	95
15 § Skolväsendet.....	95
Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU12.....	95
Anf. 116 LOUISE MALMSTRÖM (S)	95
Anf. 117 CARINA HERRSTEDT (SD).....	97
Anf. 118 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	100
Anf. 119 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik	103
Anf. 120 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	103
Anf. 121 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik	104
Anf. 122 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	104
Anf. 123 ROGER HADDAD (FP).....	105
Anf. 124 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	107
Anf. 125 YVONNE ANDERSSON (KD)	110
(Beslut skulle fattas den 7 maj.).....	112
16 § Bordläggning.....	112
17 § Anmälan om interpellationer	112
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	113
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	113
20 § Kammaren åtskildes kl. 18.22.	114

Tryck: Elanders, Vällingby 2014